COI Focus

SOMALIË

Veiligheidssituatie in Mogadishu

25 maart 2019 (update) | Cedoca | Oorspronkelijke taal: Nederlands

DISCLAIMER:

Dit COI-product is geschreven door de documentatie- en researchdienst Cedoca van het CGVS en geeft informatie voor de behandeling van individuele verzoeken om internationale bescherming. Het document bevat geen beleidsrichtlijnen of opinies en oordeelt niet over de waarde van het verzoek om internationale bescherming. Het volgt de richtlijnen van de Europese Unie voor de behandeling van informatie over herkomstlanden van april 2008 en is opgesteld conform de van kracht zijnde wettelijke bepalingen.
De auteur heeft de tekst gebaseerd op een zo ruim mogelijk aanbod aan zorgvuldig geselecteerde publieke informatie en heeft de bronnen aan elkaar getoetst. Het document probeert alle relevante aspecten van het onderwerp te behandelen, maar is niet noodzakelijk exhaustief. Als bepaalde gebeurtenissen, personen of organisaties niet vernoemd worden, betekent dit niet dat ze niet bestaan hebben.
Alle gebruikte bronnen staan kort vermeld in een voetnoot en uitgebreid beschreven in een bibliografie achteraan het document. Bronnen die geconsulteerd maar niet gebruikt werden, staan in een lijst van geraadpleegde bronnen. In uitzonderlijke gevallen worden bronnen niet bij naam genoemd. Wie specifieke informatie uit dit document gebruikt, moet de bronverwijzing uit de bibliografie vermelden.
Publicatie of verspreiding van dit document is alleen mogelijk na schriftelijke toestemming van het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen.

This COI-product has been written by Cedoca, the Documentation and Research Department of the CGRS, and it provides information for the processing of individual applications for international protection. The document does not contain policy guidelines or opinions and does not pass judgment on the merits of the application for international protection. It follows the Common EU Guidelines for processing country of origin information (April 2008) and is written in accordance with the statutory legal provisions.
The author has based the text on a wide range of public information selected with care and with a permanent concern for crosschecking sources. Even though the document tries to cover all the relevant aspects of the subject, the text is not necessarily exhaustive. If certain events, people or organisations are not mentioned, this does not mean that they did not exist.
All the sources used are briefly mentioned in a footnote and described in detail in a bibliography at the end of the document. Sources which have been consulted but which were not used are listed as consulted sources. In exceptional cases, sources are not mentioned by name. When specific information from this document is used, the user is asked to quote the source mentioned in the bibliography.
This document can only be published or distributed with the written consent of the Office of the Commissioner General for Refugees and Stateless Persons.

Inhoudstafel

Lijst van afkortingen **3**
Inleiding **5**
1. Korte geschiedenis **7**
2. Huidige toestand van het conflict **9**
2.1. Nationale en regionale ontwikkelingen 9
2.2. Situatie in Mogadishu 16
3. Strijdende partijen **18**
3.1. Terreurorganisaties 18
3.1.1. Harakaat al Shabaab al-Mujaahidiin (al Shabaab) 18
3.1.2. Islamitische Staat in Irak en de Levant in Somalië (ISS) 21
3.1.3. Al Shabaab versus Islamitische Staat in Somalië 23
3.2. Nationale en internationale strijdkrachten 25
3.2.1. Somalische veiligheidsdiensten 25
3.2.2. African Union Mission in Somalia (AMISOM) en de Verenigde Naties (VN) 32
3.3. Andere mogendheden 34
3.4. Andere gewapende groepen en milities actief in Mogadishu 34
3.4.1. Buurtburgerwachten 35
4. Typologie van het geweld **36**
4.1. Data 36
4.1.1. Vergelijkend overzicht van het geweld in Mogadishu in 2017 en 2018 38
4.2. De typologie van het geweld 40
4.2.1. Typologie van het geweld door al Shabaab 40
4.2.2. Typologie van het geweld door ISS 44
4.2.3. Typologie van het geweld door andere actoren 45
5. Doelwitten van het geweld **47**
5.1. Data 47
5.2. Analyse 48
6. Geografische verdeling **50**
7. Verplaatsingen van de bevolking **53**
7.1. Ontheemden uit Mogadishu 53
7.2. Ontheemden naar Mogadishu 53
7.3. Terugkeer 54
7.3.1. Terugkeer naar Mogadishu vanuit Kenia 55
7.3.2. Terugkeer naar Mogadishu vanuit Jemen 56
7.3.3. Terugkeer naar Mogadishu vanuit Libië 56
7.3.4. Terugkeer van de diaspora 57
8. Impact van het geweld op het dagelijkse leven **58**
8.1. Ordehandhavingsdiensten en mogelijkheid tot bescherming van de burgers 58
8.2. Bewegingsvrijheid, transportmiddelen en veiligheid op de verkeersaders 59
8.3. Algemene economische activiteit 60
8.4. Gezondheidszorg, onderwijs, werkgelegenheid, huisvesting 61
8.4.1. Gezondheidszorg 61
8.4.2. Onderwijs 62
8.4.3. Werkgelegenheid 63
8.4.4. Huisvesting 63
9. Rechtspraak EHRM en Verenigd Koninkrijk **65**
Samenvatting **67**
Bibliografie **69**

Lijst van afkortingen

ACLED	Armed Conflict Location & Event Data Project
AFRICOM	Onderdeel van het Amerikaanse leger dat het bevel voert over de Amerikaanse strijdkrachten in Afrika
AMISOM	African Union Mission in Somalia
AS	al Shabaab
AU	Afrikaanse Unie
CID	Criminal Investigations Department
FGS	Federal Government of Somalia
FMS	Federal Member States
IED	Improvised Explosive Device
ISIL	Islamitische Staat in Irak en de Levant
ISS	Islamitische Staat in Irak en de Levant in Somalië
NISA	National Intelligence and Security Agency
OCHA	United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs
RCVBIED	Remote Controlled Vehicle-Borne Improvised Explosive Device
SNA	Somali National Army
SPF	Somali Police Force
SVBIED	Suicide Vehicle-Borne Improvised Explosive Device
IED	Improvised Explosive Device
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
UNSOM	United Nations Assistance Mission in Somalia
UPDF	Uganda People's Defence Forces (UPDF)
UVIED	Under Vehicle Improvised Explosive Device
VAE	Verenigde Arabische Emiraten
VBIED	Vehicle-Borne Improvised Explosive Device

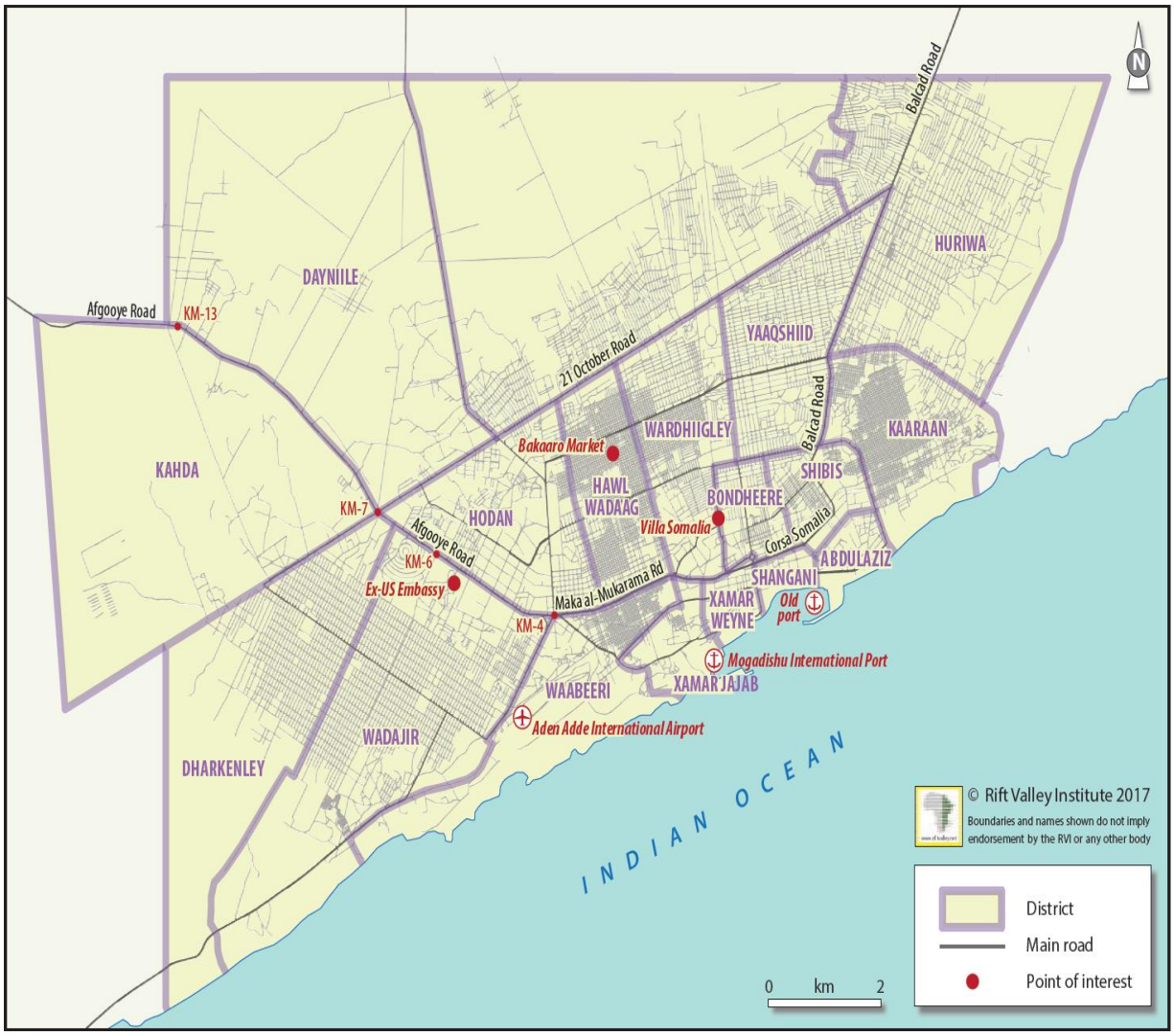

Kaart van Mogadishu, Rift Valley Institute, 2017[1]

[1] Rift Valley Institute (Bradbury M., Abdirashid H), 17/02/2017, p. 111, url

Inleiding

Deze COI Focus beschrijft de veiligheidssituatie in de Somalische hoofdstad Mogadishu, in het bijzonder voor de periode van 1 juli 2018 tot 31 december 2018. Dit document is een update van de COI Focus van 25 september 2018. Cedoca heeft het onderzoek afgesloten op 31 januari 2019.

Dit document telt negen hoofdstukken. Het eerste deel tekent kort de historische achtergrond van de oorlog in Somalië. Hoofdstuk twee bespreekt de huidige toestand van het gewapend conflict in het algemeen en in Mogadishu in het bijzonder. Het derde hoofdstuk overschouwt de belangrijkste strijdende partijen, zowel de regeringsgezinde als degene die de overheid bestrijden, zowel de lokale actoren als de internationale actief in de hoofdstad. De aard van het geweld dat zich voordoet in Mogadishu komt aan bod in hoofdstuk vier. Het biedt een overzicht van aanslagen, doelgerichte moordaanslagen en andere gewelddadige incidenten die tussen 1 juli en 31 december 2018 in de hoofdstad hebben plaatsgevonden. Het vijfde hoofdstuk beschrijft de doelwitten van het geweld in Mogadishu en bekijkt in welke mate er burgerslachtoffers vallen. Hoofdstuk zes brengt de geografische verdeling van het geweld in de hoofdstad in kaart. Hoofdstuk zeven ontleedt de situatie van vluchtelingen en ontheemden (*internally displaced persons,* IDP's), en gaat na of er sprake is van gedwongen of vrijwillige terugkeer naar Somalië. Hoofdstuk acht toont de impact van het geweld op het dagelijkse leven in de hoofdstad. Het laatste hoofdstuk geeft de rechtspraak weer van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en het Britse Upper Tribunal.

Cedoca heeft zich voor dit onderzoek gebaseerd op een groot aantal publiek beschikbare lokale en internationale bronnen. Naast Somalische kranten en nieuwssites, zoals Goobjoog News, Hiiraan Online of Horseed Media, zijn verschillende internationale media geraadpleegd, waaronder Reuters, Voice of America (VOA) en Al Jazeera. Cedoca heeft verder een beroep gedaan op de publicaties van uiteenlopende internationale niet-gouvernementele organisaties (ngo's) zoals Human Rights Watch (HRW) en International Crisis Group (ICG), maar ook gouvernementele bronnen, zoals het Amerikaanse Department of State (USDOS) en verschillende Europese overheidsdiensten die *country of origin information* (COI) publiceren. Ook intergouvernementele bronnen, zoals de verschillende instellingen van de Verenigde Naties (VN), waaronder de UN Monitoring Group on Somalia and Eritrea, en het European Asylum Support Office (EASO).

In deze COI Focus gebruikt Cedoca cijfergegevens van de databank van het Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED). ACLED is een Amerikaanse ngo die informatie over conflicten verzamelt, analyseert en in kaart brengt. Cedoca consulteerde tijdens de redactie van deze Focus de recentste cijfers die op 9 maart 2019 werden gepubliceerd, dus na de bovenvermelde onderzoeksperiode.[2]

Cedoca deed daarnaast een beroep op informatie over gewelddadige incidenten in Somalië die werd verzameld door een internationale organisatie in Mogadishu met lokale kantoren in Somalië. Deze organisatie, die dagelijks de veiligheidssituatie in Somalië opvolgt, heeft een netwerk van lokale bronnen en dubbelcheckt de verzamelde data. Om deze redenen beschouwt Cedoca deze cijfers als heel betrouwbaar. De gegevens kunnen door Cedoca gebruikt worden op voorwaarde dat de organisatie anoniem blijft.

In dit document verwijst de term "Somalië" naar Zuid- en Centraal-Somalië.

De geraadpleegde bronnen hanteren vaak verschillende schrijfwijzen voor Somalische plaats- en persoonsnamen. Cedoca neemt de meest courante schrijfwijze uit Engelstalige bronnen over.

[2] Op 15 maart 2019 wijzigt ACLED haar taxonomie. De gegevens van ACLED die deze COI Focus vermeldt, zijn gebaseerd op de oude methodologie: ACLED, 05/03/2019, url

Cedoca volgt de veiligheidsomstandigheden in Mogadishu voortdurend op. Als er zich belangrijke ontwikkelingen ter plaatse voordoen, zal Cedoca deze COI Focus zo snel mogelijk bijwerken.

1. Korte geschiedenis

De val van president Siad Barre dompelt Somalië in 1991 in chaos. Verschillende tijdelijke autoriteiten volgen elkaar na 2000 op. Het land wordt nadien alom beschouwd als een *failed state*.[3]

De politieke en militaire situatie van Somalië wijzigt drastisch vanaf augustus 2011, wanneer de islamistische rebellen van al Shabaab (AS) uit Mogadishu worden verdreven. In mei 2012 is hun volledige terugtrekking uit de hoofdstad een feit.[4] Tot midden 2011 controleert de centrale regering nauwelijks enkele wijken van Mogadishu. Midden 2012 voert het Somalische leger samen met regeringsgezinde milities en de African Union Mission in Somalia (AMISOM), maar ook met steun van Ethiopië en Kenia, een militair offensief uit. Deze operatie leidt ertoe dat AS geen totale invloed meer heeft over het zuiden en het centrum van Somalië.[5]

Midden 2012 behoudt AS, dat bijna al zijn grote bolwerken is verloren, nog steeds de territoriale controle over het grootste deel van Zuid- en Centraal-Somalië. De islamistische beweging is ook nog steeds in staat spontane guerrilla-aanvallen uit te voeren, met name in de hoofdstad. AMISOM en de regeringsgezinde troepen rukken verder op. Eind september 2012 geven de islamistische militanten de havenstad Kismayo, hun laatste belangrijke bastion, op.[6]

Begin maart 2014 lanceren AMISOM en het Somalia National Army (SNA) Operation Eagle. Ze veroveren gebied op AS in de regio's Gedo, Bay, Bakool, Hiiraan, Galgaduud, Middle Shabelle en Lower Shabelle.[7] In september 2014 start een tweede operatie, Operation Indian Ocean, die zich concentreert op strategische kuststeden. AMISOM en SNA bevrijden acht steden, waaronder de bolwerken Barawe en Adale.[8] In 2015 neemt AMISOM onder meer de dorpen Adan Yabal (in de regio Middle Shabelle) en Galcad (in de regio Galguduud) in tijdens het offensief dat ze Operation Jubba Corridor noemen.[9] Ook daarna neemt de coalitie nog nieuwe steden en dorpen in.[10]

Onder impuls van de internationale gemeenschap worden in 2012 politieke hervormingen opgestart. Dit leidt op 1 augustus 2012 tot de goedkeuring van een voorlopige Grondwet.[11]

Wegens de aanhoudende gevechten en het ontbreken van een duidelijke staatsstructuur heeft de Somalische bevolking tot de verkiezingen van 2016 niet deelgenomen aan het politieke proces. Na een gespannen onderhandeling tussen de verschillende clans duidt een comité van clanhoofden in augustus 2012 de volksvertegenwoordigers aan.[12] Het parlement kiest op 10 september 2012 Hassan Sheikh Mohamud tot president van de republiek. Hij volgt uittredend president Sharif Sheikh Ahmed op, het voormalige hoofd van de islamistische opstand dat in 2009 de overgangsinstellingen had vervoegd. Hassan Sheikh Mohamud is de eerste Somalische president die in Mogadishu wordt verkozen sinds de internationale gemeenschap zich achter de heropbouw van het land heeft geschaard. Zijn voorgangers werden om veiligheidsredenen allemaal in naburige landen verkozen.[13]

Tussen oktober en december 2016 verkiezen 13.000 kiesmannen de leden van het Lagerhuis terwijl de regionale parlementen de leden van het Hogerhuis kiezen. De twee kamers van het federale

[3] Foreign Policy (Traub J.), 31/05/2013, url
[4] Danish Immigration Service, Landinfo, 08/05/2013, url
[5] Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 30/11/2012, url
[6] Ministerie van Buitenlandse Zaken – Nederland, 30/11/2012, pp. 24-25, url; The Jamestown Foundation (Roble M.) via Ecoi.net, 18/10/2012, url; BBC News, 29/09/2012, url; De Volkskrant (Broere K.), 29/09/2012, url
[7] UN Security Council, 12/05/2014, url
[8] Office of the President of Somalia, 27/10/2014, url
[9] UN Security Council, 09/05/2016, p. 4, url
[10] Sabahi Online via AllAfrica.com, 29/01/2015, url
[11] Réseau francophone de recherche sur les opérations de paix (ROP) (Barguès J.G.), 15/06/2012, url
[12] AFP, 10/09/2012, url
[13] AFP, 10/09/2012, url

parlement starten eind december 2016 hun werkzaamheden.[14] Op 8 februari 2017 verkiest het nieuwe parlement een president: Mohamed Abdullahi Mohamed, alias Farmajo.[15] De secretaris-generaal van de VN beschouwt de organisatie van deze verkiezingen als een teken van vooruitgang: het electoraat werd uitgebreid, voor het eerst in vijftig jaar zijn de verkiezingen georganiseerd in heel het land, en de verkiezing van het Hogerhuis is gebeurd op basis van geografische vertegenwoordiging in plaats van clanvertegenwoordiging.[16] AS is er niet in geslaagd het verkiezingsproces te verstoren, aldus verschillende bronnen waaronder de VN.[17] The New York Times meent echter dat de islamistische beweging zich afzijdig kon houden omdat het door en door corrupte verkiezingsproces de legitimiteit van de politiek vanzelf heeft ondermijnd.[18] De internationale gemeenschap juicht de vlotte en vreedzame machtsoverdracht toe.[19]

In 2017 sluiten de federale en regionale overheden een aantal ambitieuze overeenkomsten met betrekking tot de verschillende veiligheidsinstellingen zowel op het federale niveau als op dat van de lidstaten. In mei 2017 bereiken de Somalische federale regering (Federal Government of Somalia, FGS) en de federale lidstaten (Federal Member States, FMS) een akkoord over de National Security Architecture. Diezelfde maand keurt de overheid een International Security Pact goed. Volgens Michael Keating, de speciale vertegenwoordiger van de secretaris-generaal voor Somalië, en Sagal Abshir, onderzoeker aan het Center on International Cooperation aan de Universiteit New York, weerspiegelt de timing van deze akkoorden de groeiende nood aan een efficiënte veiligheidsinfrastructuur die, zonder buitenlandse hulp, de veiligheid van de bevolking kan garanderen en zo gradueel de rol van AMISOM kan overnemen.[20] Resolutie 2372 van de VN-Veiligheidsraad van 30 augustus 2017 vermindert, voor de eerste keer, het aantal AMISOM-personeelsleden met 1.500 man (van de in totaal 21.600) tegen eind oktober 2018.[21]

De crisis in de Perzische Golf heeft ook een impact op de interne Somalische politiek.[22] De beslissing van president Farmajo om neutraal te blijven, leidt tot spanningen in de relatie met de lidstaten in 2017.[23] De rivaliteit onder de leden van de Gulf Cooperation Council (GCC) heeft, volgens een analyse van ICG, een gevaarlijke nieuwe wending gegeven aan de instabiliteit in Somalië. De concurrentie tussen de Verenigde Arabische Emiraten (VAE) enerzijds en Qatar en, bij uitbreiding, Turkije anderzijds, heeft de lang aanslepende intra-Somalische geschillen verergerd: tussen facties in de hoofdstad, tussen Mogadishu en de regio's en tussen Mogadishu en de zelfverklaarde republiek Somaliland. De regering van Farmajo beschuldigt de VAE ervan haar rivalen te financieren en de oppositie, met name de lidstaten, op te stoken. De VAE ontkennen inmenging en beschuldigen Farmajo ervan onder invloed van Doha en Ankara te staan.[24]

De relatie tussen de Somalische overheid en de VAE loopt in de eerste helft van 2018 volledig spaak. Aanleiding hiervan is de toenemende samenwerking in 2017 van de VAE met de Somalilandse en Puntlandse regering, met in het bijzonder de uitbreiding van de haven van Berbera door het Dubaise bedrijf DP World.[25] Dit leidt in de eerste helft van 2018 tot enkele opmerkelijke acties van de VAE en de federale regering. Op 9 april 2018 legt de Somalische overheid beslag op bijna 10 miljoen

[14] UN Security Council, 09/01/2017, p. 1, url
[15] ICG, 25/04/2017, url
[16] UN Security Council, 09/01/2017, p. 5, url
[17] UN Security Council, 09/05/2017, p. 3, url; Brookings (Felbab-Brown V.), 23/02/2017, url
[18] The New York Times (Gettleman J.), 07/02/2017, url
[19] UN News Centre, 10/02/2017, url; AP (Guled A.), 23/02/2017,url; Al Jazeera (Ainte A.), 11/05/2017, url
[20] Center on International Cooperation (CIC) (Keating M., Abshir S.), 04/2018, pp. 1-4, url
[21] Center on International Cooperation (CIC) (Keating M., Abshir S.), 04/2018, p. 3, url; UN Human Rights Council, 06/09/2017, url
[22] ISS (Mahmood O.), 20/06/2018, url
[23] UN Security Council, 05/09/2017, p. 1, url; Reuters, 20/12/2017, url; ICG, 20/10/2017, url
[24] ICG, 05/06/2018, url
[25] ICG, 30/04/2018, url; ICG, 05/06/2018, url; Shabelle Media Network, 28/03/2018, url

Amerikaanse dollars (USD) of 8,6 miljoen euro [1 USD = € 0,856] cash uit een vliegtuig van de VAE dat geland was op de luchthaven van Mogadishu. De Somalische overheid haalt dit geld aan als bewijs van de bemoeienis van Abu Dhabi.[26] In die periode bereikt de diplomatieke relatie tussen beide landen een dieptepunt. Deze crisis laat zich ook op het federaal niveau voelen. Vijf van de federale lidstaten stellen in mei 2018 dat de regering van Somalië, in plaats van neutraal te blijven in de crisis in de Perzische Golf eerder de zijde van Qatar heeft gekozen en niet de belangen van de federale lidstaten.[27]

De VN-Veiligheidsraad besluit in haar rapport van 2 mei 2018 dat, ondanks de aanhoudende politieke crisissen als gevolg van clanpolitiek, van de betrekkingen tussen de overheidsinstellingen en van andere structurele tekortkomingen, Somalië vooruitgang blijft boeken bij de opbouw van een functionele staat.[28]

2. Huidige toestand van het conflict

2.1. Nationale en regionale ontwikkelingen

Tijdens de vergadering van de VN-Veiligheidsraad op 3 januari 2019, stelt Nicolas Haysom, de nieuwe speciale vertegenwoordiger van de secretaris-generaal voor Somalië en hoofd van de UN Assistance Mission in Somalia (UNSOM), dat Somalië in 2018 op politiek vlak vooruitgang heeft geboekt: een ontwerp van de kieswet, dat rekening houdt met de wijzigingen van politieke partijen, het maatschappelijk middenveld en de internationale gemeenschap, werd voorgelegd aan de ministerraad. Ondertussen boekt de Nationale Onafhankelijke Verkiezingscommissie vooruitgang voor de registratie van de kiesgerechtigden.[29] De technische samenwerking op het gebied van de grondwetsherziening is voortgezet. De tweede fase start op 2 juli 2018.[30] Op het einde van 2018 zijn vijf van de vijftien hoofdstukken van de Grondwet herzien.[31] Het Federaal Nationaal Technisch Comité onderhandelt over politieke ontwerpakkoorden op het gebied van justitie, de verdeling van minerale hulpbronnen, de verdeling van bevoegdheden en fiscaal federalisme.[32] De wet op politieke partijen is herzien, de anti-corruptiewet is aangenomen en een anti-corruptiecommissie is opgericht.[33]

Volgens de onderzoeksjournalisten Harun Maruf en Dan Joseph worstelt de Somalische regering er nog steeds mee echte macht uit te oefenen op de interne veiligheidssituatie en de politiek. De clanrivaliteiten, corruptie en het gebrek aan fondsen verlammen de slagkracht van de federale regering.[34] Volgens de UN Monitoring Group on Somalia and Eritrea heeft de diplomatieke crisis in de Golf ook tijdens de verslagperiode van deze COI Focus een impact heeft op de regio.[35] De VAE vindt dat de regering van president Farmajo te nauwe banden heeft met het regime van Qatar en wil haar investeringen in Somalië beschermen. Daarom verdiept de VAE haar betrekkingen met de regeringen van de federale lidstaten. Het importeren van deze crisis in Somalië heeft, volgens verschillende bronnen waaronder ICG, bijgedragen tot de spanningen tussen de federale regering en haar federale

[26] ICG, 05/06/2018, url
[27] ISS (Mahmood O.), 20/06/2018, url
[28] UN Security Council, 02/05/2018, p. 14, url
[29] UN Security Council, 03/01/2019, url
[30] Halbeeg, 02/07/2018, url
[31] UN Security Council, 03/01/2019, url
[32] UN Security Council, 03/01/2019, url
[33] UN Security Council, 03/01/2019, url
[34] Combating Terrorism Center (CTC) (Maruf H., Joseph D), 14/12/2018, url
[35] UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, url

lidstaten.[36] Volgens verschillende bronnen die de UN Monitoring Group raadpleegde, is de federale regering financieel afhankelijk van Qatar.[37]

De gevolgen op nationaal niveau zijn duidelijk merkbaar. De moeizame relatie tussen de centrale regering en de federale lidstaten raakt in het slop wanneer, op 8 september 2018, vijf federale lidstaten[38] hun samenwerking opschorten met de regering in Mogadishu. De lidstaten uiten zo hun onvrede over de toewijzing van middelen en de machtsverdeling en beschuldigen de overheid er ook van zich te bemoeien met hun interne, politieke aangelegenheden. Bovendien vinden de federale lidstaten de inspanningen van de regering om AS uit te schakelen ondermaats.[39] Na deze beslissing nodigt de federale overheid de regionale leiders uit voor een gesprek.[40] De lidstaat Hirshabelle hervat als enige op 19 september 2018 de samenwerking met de overheid in Mogadishu.[41] Deze spanningen zijn niet nieuw maar vormen volgens de Peace & Security Council van de Afrikaanse Unie (AU) wel een ernstige bedreiging voor de politieke stabiliteit van het land.[42] In september 2018 vergadert de UN Monitoring Group met verantwoordelijken van de federale lidstaten over de samenwerking met de centrale regering. Allen uiten de kritiek dat de overheid de autoriteit van de federale lidstaten en haar leiders ondermijnt. Ook zijn ze bezorgd over de geringe vooruitgang op het vlak van de hervorming van de veiligheidssector en de nationale veiligheidsarchitectuur. De lidstaten zijn teleurgesteld dat de federale overheid he niet de beloofde wapens en munitie heeft toebedeeld.[43] In oktober 2018 ontmoeten de vier andere federale lidstaten elkaar in Garowe, Puntland, waar ze hun relatie met de federale overheid bespreken.[44] De presidenten van deze lidstaten besluiten de politieke en militaire samenwerking te versterken, onder meer door de oprichting van een eigen troepenmacht bestaande uit 4.000 soldaten (1.000 per lidstaat) om de strijd tegen Islamitische Staat in Irak en de Levant in Somalië (ISS) en AS op te voeren.[45]

De hervormingen zoals geformuleerd in de National Security Architecture, nochtans een topprioriteit van de internationale partners[46], blijven beperkt, aldus het rapport van november 2018 van de UN Monitoring Group.[47] Deze groep van experten ziet de gespannen relaties tussen de centrale regering en de lidstaten als voornaamste oorzaak.[48] Op 9 december 2018 staat de federale regering onder druk wanneer er een motie tot afzetting van de president wordt ingediend door 92 parlementsleden (van de in totaal 275). De afzettingsprocedure wordt in Somalië goedgekeurd wanneer twee derde van alle parlementsleden deze steunen. Volgens het persagentschap Reuters, dat een kopie van de motie kon inkijken, beschuldigen de volksvertegenwoordigers president Farmajo ervan geheime overeenkomsten te hebben gesloten met andere landen, waaronder Ethiopië en Eritrea, over het gebruik van de Somalische havens en over een samenwerking op het vlak van economie en veiligheid. Farmajo wordt ook beschuldigd van het illegaal uitleveren van vermeende criminelen aan andere landen en het overtreden van de Somalische federalismewet en de regels en voorschriften van het parlement.[49] Een dag later trekken honderden mensen de straat op in Mogadishu om hun steun aan de president en zijn eerste minister te betuigen. Ook enkele parlementsleden veroordelen de motie.[50] Op 11 december

[36] ICG, 06/11/2018, url; HRW, 17/01/2019, url
[37] UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, p. 30, url
[38] Het gaat om de federale lidstaten Puntland, Galmudug, Hirshabelle, South West State en Jubaland, in: Halbeeg, 19/09/2018, url
[39] ISS, 29/11/2018, p. 4, url; ICG, 30/09/2018, url
[40] ICG, 30/09/2018, url
[41] Halbeeg, 19/09/2018, url
[42] ISS, 29/11/2018, p. 4, url
[43] Un Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, p. 32, url
[44] ICG, 31/10/2018, url
[45] Garowe Online, 25/10/2018, url; Horn Diplomat, 25/10/2018, url
[46] UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, p. 32, url
[47] UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, p. 5, url
[48] UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, pp. 32-33, url
[49] Reuters, 10/12/2018, url; Radio Dalsan, 09/10/2018, url
[50] Shabelle Media Network, 10/12/2018, url

2018 wordt deze poging tot afzetting ongeldig verklaard in een brief van de administratieve directeur van het Lagerhuis, Abdikarim Haji Abdi Buuh, aan de voorzitter van het Lagerhuis, Mohamed Mursal, omdat het vereiste aantal ondertekenaars niet werd bereikt.[51]

Ook zijn er tijdens de verslagperiode spanningen tussen verschillende lidstaten onderling en in bepaalde lidstaten.

Het grensconflict[52] tussen Puntland en het zelfverklaarde onafhankelijke Somaliland in de betwiste regio Sool leidt soms tot gewelddadige confrontaties tussen de verschillende partijen.[53] In juli 2018 onderneemt UNSOM een bemiddelingsmissie naar de regio met als doel een onmiddellijke stop van de vijandelijkheden en een demilitarisatie van deze regio[54]. Op 22 oktober 2018 zijn er gewelddaden tussen rivaliserende clanmilities in het dorp Dhumay, in de buurt van Las Canood in de regio Sool, dat zowel door Puntland als Somaliland wordt beschouwd als hun grondgebied. Het geweld, dat aan bijna 100 mensen het leven kost, vermindert eind oktober 2018 wanneer de ouderen oproepen tot een staakt-het-vuren.[55] Dit grensconflict brengt de stabiliteit van de regio in gevaar, zorgt voor ontheemding van de lokale bevolking en laat AS en ISS toe zich verder in de regio te verankeren.[56]

De federale lidstaat Galmudug bevindt zich in september 2018 in een politieke impasse omdat parlementsleden, gesteund door de voorzitter van het parlement in Cadaado[57], hun president Ahmed Geele alias Xaaf proberen af te zetten door een motie van wantrouwen in te dienen. President Farmajo doet een bemiddelingspoging maar Xaaf laat weten dat de Somalische president zich niet met deze zaak moet bemoeien.[58] Op 20 oktober 2018 verkiezen de parlementsleden een nieuwe president. President Xaaf verwerpt deze uitslag.[59]

In december 2018 vinden de regionale verkiezingen plaats in de federale lidstaat Zuidwest. De verkiezingen zouden aanvankelijk plaatsvinden op 17 november 2018 maar worden door technische problemen uitgesteld.[60] Op 19 december 2018 wordt Abdiasis Mohammed alias Laftagareen[61] verkozen tot president in wat ICG bestempelt als een "controversial poll that is certain to sow new instability".[62] Volgens dezelfde bron zou Laftagareen deze stembusgang niet hebben gewonnen zonder de manipulatie van deze verkiezingen door de federale overheid.[63] Naast Laftagareen stellen ook Adan Mohamed Nur Saransoor en de voormalige medeoprichter van AS, Mukhtar Robow, zich kandidaat.[64] In de aanloop naar de presidentsverkiezing wint Robow aan populariteit.[65] Op 13 december 2018 wordt Robow gearresteerd in Baidoa in opdracht van de federale regering en naar Mogadishu gebracht.[66] De Somalische regering verbiedt Robow om mee te doen aan de verkiezingen gezien hij nog steeds onderworpen is aan sancties van de VN-Veiligheidsraad. Volgens Mogadishu vormt Robow bovendien een gevaar voor de veiligheid.[67] Een kort vuurgevecht tussen de aanhangers van Robow en

[51] Daily Nation, 11/12/2018, url; Africa News, 11/12/2018, url
[52] De veiligheidssituatie van de zelfverklaarde republiek Somaliland, de federale lidstaat Puntland en de betwiste gebieden wordt in detail besproken in de *COI Focus Somalië. Veiligheidssituatie in Somaliland en Puntland*: Cedoca, 24/04/2018, url
[53] ISS, 29/11/2018, p. 5, url; HRW, 17/01/2019, url
[54] UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, p. 36, url
[55] ICG, 31/10/2018, url
[56] UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, p. 36, url
[57] Cadaado is de hoofdstad van de federale lidstaat Galmudug
[58] ICG, 30/09/2018, url
[59] ICG, 31/10/2018, url
[60] Radio Dalsan, 11/10/2018, url; Garowe Online, 16/11/2018, url; Goobjoob News, 19/02/2018, url; UNSOM, 13/11/2018, url
[61] De alias « Laftagareen » wordt in andere bronnen geschreven als « Lafta Gareen »
[62] ICG, 24/12/2018, url
[63] ICG, 24/12/2018, url
[64] Goobjoog News, 20/08/2018, url; Garowe Online, 19/12/2018, url
[65] Garowe Online, 19/12/2018, url; AP, 30/10/2018, url
[66] ICG, 31/12/2018, url; ICG, 24/12/2018, url; France 24, 15/12/2018, url
[67] VOA, 19/12/2018, url

veiligheidstroepen breekt uit in Baidoa nadat het nieuws over zijn arrestatie bekend raakt. Twee dagen van rellen kosten aan minstens elf mensen het leven, waaronder een parlementslid.[68]

Haysom, sinds september 2018 het hoofd van UNSOM[69], schrijft op 30 december 2018 een brief aan de Somalische regering waar hij vraagt naar de wettelijke grond van de arrestatie van Robow. Volgens BBC News is het onduidelijk of hij hierop een antwoord krijgt maar de minister van Buitenlandse Zaken Ahmed Isse Awad verklaart dat de VN-afgevaardigde niet langer meer welkom is in het land. Haysom wordt op 1 januari 2019 *persona non grata* verklaard door de Somalische regering omdat hij zich zou bemoeid hebben met interne aangelegenheden van het land.[70] In zijn toespraak voor de VN-Veiligheidsraad op 3 januari 2019 zegt Haysom dat de inmenging van de federale overheid in de regionale verkiezingen in de lidstaten of voor de nationale verkiezingen van 2020 "[…] does not bode well for electoral processes in other regions or for the 2020 national elections."[71]

In 2018 profiteert AS van de aanhoudende politieke tegenstellingen en de vaak tegenstrijdige belangen van de verschillende politieke en sociale actoren in het land, waaronder clan- en subclanleiders, politici en zakenmensen.[72] Volgens onderzoeksjournalisten Maruf en Joseph is AS in 2018 niet verzwakt ondanks de luchtaanvallen en de dood van honderden AS-strijders.[73] De UN Monitoring Group besluit in haar rapport van november 2018: "[There] has been no significant degradation of the group's capability to carry out asymmetric attacks in Somalia."[74]

AS blijft volgens Haysom en de UN Monitoring Group de meest imminente dreiging voor de vrede, veiligheid en stabiliteit van Somalië. Ondanks de inspanningen van de internationale strijdkrachten om de leiding van deze terreurgroep te elimineren, in het bijzonder door luchtaanvallen, blijft AS in staat om complexe, asymmetrische aanvallen onverminderd uit te voeren.[75]

In juli 2018 drijft de terreurgroep haar acties op en voert ze opnieuw bomaanslagen uit in de hoofdstad na een pauze van meer dan een maand.[76] In de regio Lower Shabelle pleegt AS tijdens de verslagperiode verschillende terreurdaden. In de maand augustus 2018, bijvoorbeeld, registreert ICG verschillende incidenten tussen AS en de veiligheidstroepen waaronder een aanslag met een bomauto en een gevecht in de stad Marka waarbij de regeringstroepen opnieuw de controle nemen over deze stad.[77]

In de gebieden die gecontroleerd worden door de overheid blijft AS moordaanslagen plegen op burgers waarbij ze vooral ambtenaren, zakenlui, traditionele en religieuze leiders en personen die samenwerken met AMISOM viseren.[78] De UN Monitoring Group stelt dat AS opnieuw verantwoordelijk is voor de meeste aanvallen tegen burgers in strijd met het internationale humanitair recht. De groep blijft volgens de UN Monitoring Group burgers op onmenselijke en denigrerende wijze straffen en rekruteert kinderen in de gebieden die ze onder controle hebben.[79] AS pleegt tijdens deze onderzoeksperiode aanvallen tegen zowel Somalische troepen als die van AMISOM.[80]

De terreurgroep blijft ook de humanitaire hulp verstoren in Zuid- en Centraal-Somalië. In de gebieden waar AS de controle heeft, zijn de activiteiten van humanitaire organisaties verboden ofwel ernstig

[68] ICG, 31/12/2018, url; ICG, 24/12/2018, url
[69] UN, 12/09/2018, url
[70] BBC News, 02/01/2019, url; Al Jazeera, 02/01/2019, url
[71] UN Security Council, 03/01/2019, url
[72] Combating Terrorism Center (CTC) (Anzalone C.), 01/03/2018, p. 12, url
[73] Combating Terrorism Center (CTC) (Maruf H., Joseph D), 14/12/2018, url
[74] UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, p. 22, url
[75] UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, p. 22, url; UN Security Council, 03/01/2019, url
[76] ICG, 31/07/2018, url
[77] ICG, 31/08/2018, url
[78] UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, pp. 38-39, url
[79] UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, p. 4, url; HRW, 17/01/2019, url
[80] UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, p. 22, url

beperkt. In plaats daarvan is al Ihsaan, de humanitaire organisatie van AS, actief in de regio.[81] Ook blijft AS in deze regio kinderen onder dwang rekruteren, voornamelijk in de federale lidstaten Galmudug en Zuidwest. Gemeenschappen die weigeren hun kinderen mee te geven ondergaan represailles.[82] Hierdoor ontvluchten honderden kinderen hun thuis. In juli 2018 vechten de inwoners van Xaradheere, dat regelmatig onder druk komt te staan van AS om kinderen af te geven, terug waardoor er doden vallen en een groot aantal aantal burgers op de vlucht slaan.[83]

In vergelijking met 2017 ziet ACLED in 2018 een daling van gewelddadige activiteiten door AS in Somalië. ACLED registreert in de periode januari– oktober 2018 1.339 gewelddadige gebeurtenissen met AS tegenover 1.432 tijdens dezelfde periode in 2017. Als oorzaak van deze daling ziet ACLED het verhoogde militaire initiatief van de Somalische regering en AMISOM tegen AS.[84] Dit militaire offensief vertaalt zich in 2018 in een toename van gevechten tussen AS-troepen en regeringstroepen: 52 % van de door AS gepleegde gewelddaden in 2017[85] zijn dergelijke gevechten terwijl er in 2018 een stijging te bemerken valt naar 61 %. Beide partijen boeken weliswaar geen terreinwinst. Nog volgens ACLED leidt deze impasse tot tactische veranderingen.[86] De Somalische denktank Hiraal Institute stelt vast dat AS zich in 2018 meer toelegt op guerrilla-activiteiten in de steden en minder directe aanvallen uitvoert op militaire basissen van AMISOM en het Somalische leger. De luchtaanvallen en het militaire offensief tegen AS dwingen AS in een defensieve positie.[87] Analisten van het Hiraal Institute, geciteerd in een krantenartikel in *The Guardian* van 11 november 2018, besluiten dat AS minder grote aanvallen uitvoert op militaire basissen maar dat aanslagen op regeringsgebouwen en bedrijven die weigeren belasting te betalen aanzienlijk zijn toegenomen.[88] Sommige berichten suggereren, volgens ACLED, dat de gebouwen waarop de zware aanval van 9 november 2018 gericht was, bedrijven waren die geen beschermingsgeld hadden betaald aan AS.[89]

Volgens ACLED is er een daling van het aantal burgerslachtoffers door AS-geweld in Somalië. Dit wordt door ACLED gezien als een tactische verschuiving. Tussen 2017 en 2018[90] zijn het aantal gewelddaden waarbij burgerslachtoffers het doelwit zijn, gedaald van 18 % naar 13 %. Volgens ACLED impliceert deze daling niet dat AS geen burgers meer viseert tijdens haar acties maar eerder dat de groep dit geweld uitbesteedt aan verwante milities zoals ze het in verleden al heeft gedaan. AS onderhoudt relaties met rebellen en buit de interclanrivaliteit uit op machiavellistische wijze. In 2018 registreert ACLED in de gebieden waar AS actief is in Somalië en Kenia 356 gevallen van geweld door onbekende gewapende groepen[91] en clanmilities[92]. Bijna de helft van deze gewelddaden (181) viseren burgers. Onbekende gewapende groepen zijn verantwoordelijk voor meer dan 90 % van het geweld tegen burgers in Somalië.[93]

Naast AS is ISS actief in Mogadishu tijdens deze verslagperiode. Volgens onderzoek van de UN Monitoring Group, gepubliceerd in september 2018, is ISS relatief inactief in Puntland. Dit is het gevolg van luchtaanvallen op deze groepering door US AFRICOM, dat het bevel voert over de Amerikaanse strijdkrachten in Afrika. ISS heeft tijdens deze verslagperiode wel een reeks aanslagen gepleegd in

[81] UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, p. 4, url
[82] HRW, 17/01/2019, url; UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, p. 39, url
[83] HRW, 17/01/2019, url
[84] ACLED, 17/11/2018, url
[85] ACLED analyseert de gewelddaden in de periode 1 januari 2018 - 1 november 2018 en vergelijkt de resultaten met de verzamelde gegevens van dezelfde periode in 2017.
[86] ACLED, 17/11/2018, url
[87] Hiraal Institute, 27/02/2019, p. 1, url
[88] The Guardian (Burke J.), 11/11/2018, url
[89] ACLED, 17/11/2018, url
[90] ACLED analyseert de gewelddaden in de periode 1 januari 2018 – 1 november 2018 en vergelijkt de resultaten met de verzamelde gegevens van dezelfde periode in 2017
[91] De ACLED-categorie: Unidentified Armed Groups
[92] De ACLED-categorie: Unidentified Clan Militias
[93] ACLED, 17/11/2018, url

Zuid-Somalië, waarvan de meerderheid in Mogadishu en Afgoye, waarbij ISS in totaal 50 doden opeist. Onderzoek door de UN Monitoring Group wijst op een ISS-netwerk in Zuid- en Centraal-Somalië. Het is niet duidelijk of de activiteiten van dit netwerk gelinkt zijn met de ISS-factie in Puntland.[94] In Mogadishu worden op 28 juli 2018 twee verdachte ISS-leden door het militaire gerechtshof in Mogadishu berecht. Volgens de openbare aanklager betreft het de leider van een ISS-splintergroep en het hoofd van de medische afdeling.[95] Op 2 augustus 2018 worden beiden veroordeeld tot vijftien jaar gevangenisstraf.[96] Op 15 november 2018 arresteert het National Intelligence and Security Agency (NISA), de Somalische inlichtingendienst, in Mogadishu een hooggeplaatst ISS-lid namelijk de verantwoordelijke voor de financiën.[97]

US AFRICOM[98] blijft in deze verslagperiode luchtaanvallen op AS-doelwitten uitvoeren.[99] Generaal Thomas D. Waldhauser, de bevelhebber van de AFRICOM-troepenmacht, bezoekt hoogst uitzonderlijk de Somalische president Farmajo op 28 november 2018, aldus de Terrorism Monitor. Deze vergadering suggereert een verdere samenwerking en naar alle waarschijnlijkheid een toename van de inspanningen van de Verenigde Staten (VS) tegen AS.[100] Volgens het Bureau of Investigative Journalism (TBIJ) voert US AFRICOM in 2018 in totaal 45 luchtaanvallen uit in Somalië. Deze *datasheet*[101] wordt door Cedoca op 9 januari 2019 geconsulteerd.

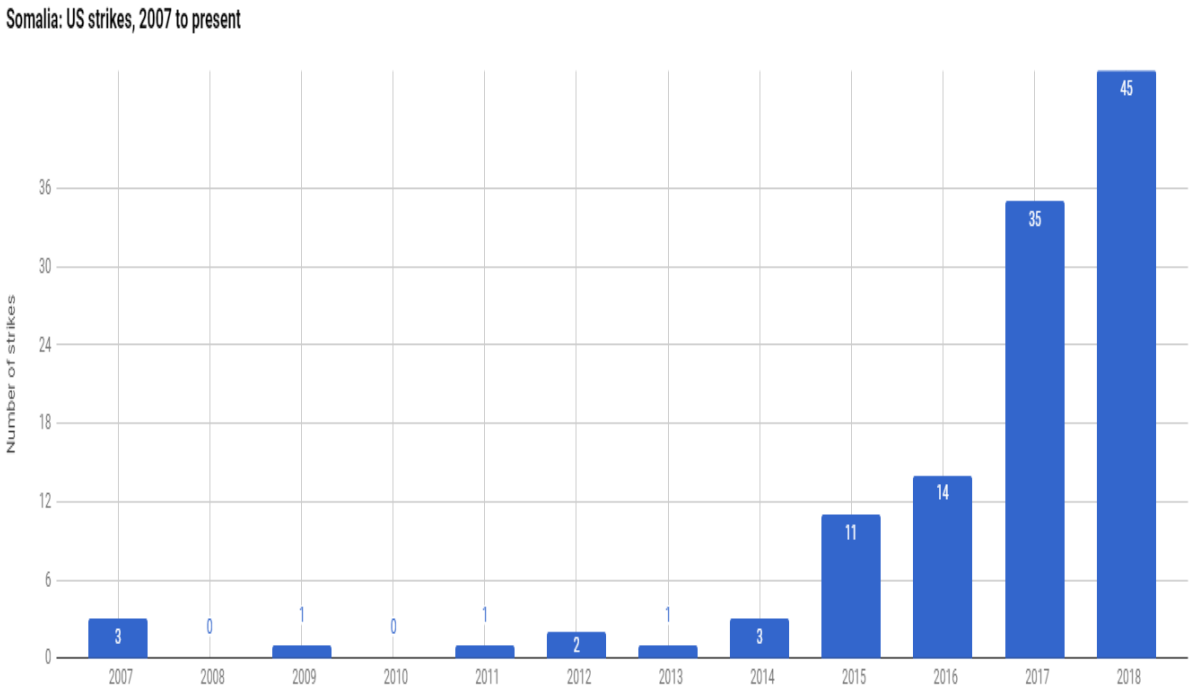

US strikes in Somalia, 2007 to present[102]

[94] UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, p. 4, url
[95] Halbeeg, 28/07/2018, url
[96] Halbeeg, 02/08/2018, url
[97] 7DNews, 15/11/2018, url; Intelligence Briefs, 16/11/2018, url
[98] Ook AFRICOM genaamd
[99] ICG, 31/08/2018, url
[100] The Jamestown Foundation (Perkins B.M.), 03/12/2018, url; US AFRICOM, 27/11/2018, url
[101] Bureau of Investigative Journalism (TBIJ), s.d., url
[102] Bureau of Investigative Journalism (TBIJ), s.d., url

Het door TBIJ opgemaakte jaaroverzicht telt in 2018 tussen de 331 en 335 doden door US AFRICOM-acties, waaronder hoogstens vijf burgers.[103]

BBC News besluit in haar analyse van de activiteiten van US AFRICOM dat "the increased airstrikes have not given the US, the Somali Government and AU troops the upper hand. Al-Shabab will be content to retain its vast geographical control."[104] US AFRICOM voert geen acties uit in Mogadishu tijdens deze verslagperiode.[105]

Wat het buitenlands beleid betreft, bezoekt de Somalische president Farmajo in juli 2018 de Eritrese hoofdstad Asmara om de diplomatieke relaties tussen beide landen te verbeteren en bilaterale handel en investeringen te promoten.[106] Op 13 augustus 2018 brengt de Eritrese minister van Buitenlandse Zaken een tegenbezoek in Mogadishu.[107]

Op 16 augustus 2018 ontmoet Farmajo de Djiboutiaanse president Guelleh in Djibouti om de relatie tussen beide landen te verbeteren. Aangezien Somalië de opheffing van de sancties van de VN tegen Eritrea ondersteunt, verzuurde de relatie met Djibouti. Een van de oorzaken voor het inroepen van deze sancties was de onwil van Eritrea om haar troepen terug te trekken uit het betwiste grensgebied met Djibouti in juni 2008.[108]

Op 6 september 2018 ondertekenen de leiders van Somalië, Ethiopië en Eritrea een tripartite akkoord. De drie landen verbinden zich ertoe de regionale economie en de veiligheid in de Hoorn te versterken.[109] Op 10 november 2018 worden de tripartite gesprekken verdergezet met de focus op regionale, economische integratie, het versterken van de vrede en veiligheid in de regio en de uitwerking van een gemeenschappelijke visie op internationale agenda's.[110] Haysom ziet deze samenwerking als een boost voor de regio.[111]

Clangeweld blijft zich voordoen en dit meestal in de context van lokale twisten die leiden tot gericht geweld. Volgens UK Home Office gaat het hier niet om veralgemeend geweld.[112] In augustus 2018 sterven volgens UNSOM het hoogste aantal burgers door clangeweld sinds september 2017. De oorzaak hiervan zijn voornamelijk landruzies in Jubaland.[113] Volgens het jaarrapport van HRW over de gebeurtenissen in 2018 zijn burgers het slachtoffers van gericht of willekeurig clangeweld en dit vooral in Ceel Afweeyn, de regio Sanaag, Galgaduud en Hiraan.[114]

De UN Monitoring Group on Somalia and Eritrea neemt in de loop van haar mandaat, van januari 2017 tot december 2018, een significante daling waar van het aantal burgerslachtoffers door AMISOM-acties. De experten wijten deze vermindering van het aantal burgerdoden aan de implementatie door AMISOM van VN-maatregelen rondom mensenrechten of aan de verdere afname van grote offensieven door AMISOM.[115]

[103] Bureau of Investigative Journalism (TBIJ), s.d., url
[104] BBC News (Oladipo T.), 07/01/2019, url
[105] ACLED, 09/03/2019, url
[106] ICG, 31/07/2018, url
[107] ICG, 31/08/2018, url
[108] ICG, 31/08/2018, url
[109] UN Security Council, 03/01/2019, url; Goobjoob, 06/09/2018, url
[110] Africa News, 10/11/2018, url
[111] UN Security Council, 03/01/2019, url
[112] UK Home Office, 26/09/2018, p. 11, url
[113] UNSOM, Human Rights and Protection Group, 08/2018, url
[114] HRW, 17/01/2019, url
[115] UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, p. 6, url

2.2. Situatie in Mogadishu

In Mogadishu voert AS haar terroristische activiteiten op tijdens deze verslagperiode. In juli 2018, bijvoorbeeld, pleegt AS na een pauze opnieuw bomaanslagen in de hoofdstad.[116] Op 9 november 2018 komen 50 mensen om bij een aanslag van AS op het Salafi-hotel.[117] ICG rapporteert een toename van aanslagen in de hoofdstad in november 2018.[118] (zie hoofdstuk 4.1).

Op 20 juli 2018 kondigt de Somali National Security Council aan dat de belangrijkste wegen in de hoofdstad, waaronder de 30th-, Afisyone- en Maka Al Mukaramastraat, opnieuw geopend worden en de wegblokkades ontruimd worden binnen de 24 uur.[119] Vier dagen later beslist de overheid om honderden extra soldaten in te zetten, voornamelijk van het bataljon 14th October, om de veiligheid binnen de stad te bewaken.[120]

De gouverneur van de regio Banadir en tevens de burgemeester van Mogadishu, Abdirahman Omar Osman, ontslaat en vervangt tijdens deze verslagperiode enkele leden van zijn administratie. Begin juli 2018 herschikt de burgemeester van Mogadishu zijn administratie. Hij benoemt Salah Hasan Omar als nieuwe woordvoerder. Omar vervangt Abdifatah Omar Halane die nu aangesteld is als directeur van Openbare Werken van Banadir. De nieuwe woordvoerder was hiervoor het hoofd van het departement van Sociale Diensten. Deze positie wordt nu bekleed door de districtscommissaris van Hodan. Er is geen communicatie over de reden van deze herschikkingen.[121] Een maand later, op 16 augustus 2019, ontslaat Osman de directeur van het departement Toerisme en Investering. Hij wordt vervangen door Abdifatah Mohamud Siyad. Ook hier deelt de burgemeester de redenen van het ontslag niet mee.[122] Begin november 2018 ontslaat hij de districtscommissaris van Hawl Wadaag zonder een formele reden op te geven. Tegelijkertijd benoemt de burgemeester een vervanger, Mahad Abdi Arale. De onlinekrant Halbeeg stelt dat het district de laatste maanden te maken had met "security lapses".[123]

Er vallen niet alleen ontslagen binnen het stadbestuur tijdens deze verslagperiode: eind september 2018 ontslaat het hoofd van de Somalische politie, generaal Bashir Abdi Mohamed, de politiecommissarissen van zeven districtskantoren[124] in de hoofdstad. Officieel volgt er geen communiqué over de reden van deze ontslagen. Wel valt deze beslissing na een reeks aanslagen in de hoofdstad terwijl de Somalische politie volledig instaat voor de veiligheid van de stad. Vroeger was die in handen van de Mogadishu Stabilisation Forces (MSF) maar deze paramilitaire eenheid werd door de politie vervangen omwille van hun falend beleid. Sinds april 2018 worden de checkpoints in de hoofdstad niet meer door de MSF bemand maar door politieagenten. (zie 3.2.1.2 en 3.2.1.4.).[125]

Tijdens een ceremonie op 28 augustus 2018 geeft AMISOM het stadion van Mogadishu terug aan de stad. AMISOM nam zeven jaar geleden haar intrek in deze site die gebruikt werd als een militaire basis voor de Uganda People's Defence Forces (UPDF). Het stadion zal zijn oorspronkelijk functie terugkrijgen als sportterrein.[126]

Op 14 oktober 2018 wordt de aanslag die AS precies een jaar geleden pleegde herdacht. Hierbij stierven ongeveer 600 mensen. Op het kruispunt, dat is omgedoopt tot het "14 oktober kruispunt" ter

[116] ICG, 31/07/2018, url
[117] UN, 03/01/2019, url
[118] ICG, 30/11/2018, url
[119] Halbeeg, 20/07/2018, url
[120] Halbeeg, 24/07/2018, url
[121] Halbeeg, 05/07/2018, url
[122] Halbeeg, 16/08/2018, url
[123] Halbeeg, 04/11/2018, url
[124] Het gaat om de districtscommissarissen van Kahda, Waberi, Wardhigly, Hamar-Jajab, Heliwa, Shibis en Dharkenley. In: Garowe Online, 25/09/2018, url
[125] Garowe Online, 25/09/2018, url
[126] Halbeeg, 28/08/2018, url

nagedachtenis van de slachtoffers, vindt een herdenkingsplechtigheid plaats. Op die dag wordt ook Hassan Adak Isak geëxecuteerd. Hij werd veroordeeld tot de doodstraf omdat hij een van de vrachtwagens met explosieven bestuurde.[127]

Naar aanleiding van de poging tot het afzetten van president Farmajo breken er in december 2018 protesten uit in de hoofdstad. Volgens de Somalische onlinekrant Halbeeg komen duizenden inwoners op straat in de hoofdstad op 10 december 2018. De betogers leggen het verkeer lam in de Maka Al Mukaramastraat en de Sodonkastraat om zich dan te begeven naar *Daljirka Dhasoon* (het graf van de onbekende soldaat).[128]

De overheid verklaart op zondag 16 december 2018 dat ze de beruchte gevangenis, Godka Jila'ow, van NISA zal sluiten. Deze gevangenis is gelegen dichtbij het presidentiële paleis. Deze beslissing volgt op een reeks klachten van de burgermaatschappij en mensenrechtenorganisaties.[129]

Volgens een rapport van het Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) van november 2018 is Mogadishu momenteel de tweede dichtst bevolktste stad ter wereld. Droogte, de zoektocht naar bestaansmiddelen en moeilijke leefomstandigheden in de rurale gebieden drijven de mensen naar de hoofdstad.[130] In die optiek is de regionale administratie van Banadir bezig, tijdens deze verslagperiode, een beleid op te stellen omtrent de ontheemden in de hoofdstad.[131]

In december 2018 heropent de VS haar diplomatieke missie in Somalië na 28 jaar. Het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken spreekt van een historisch moment dat de vooruitgang van dit land weerspiegelt. Ambassadeur Donald Yamamoto leidt de ambassade in Mogadishu, die voorheen in Nairobi was gevestigd.[132]

[127] BBC News, 14/10/2018, url; Halbeeg, 14/10/2018, url; Halbeeg, 12/10/2018, url
[128] Halbeeg, 10/12/2018, url
[129] Halbeeg, 16/12/2018, url
[130] IDMC, 11/12/2018, url
[131] Halbeeg, 15/07/2018, url; Implementation and Analysis in Action of Accountability Programme (IAAAP), 30/08/2018, url
[132] BBC News, 05/12/2018, url

3. Strijdende partijen

3.1. Terreurorganisaties

3.1.1. Harakaat al Shabaab al-Mujaahidiin (al Shabaab)

Sinds eind 2006 geldt Harakat al Shabaab Al-Mujaahidiin of kortweg al Shabaab (AS) ("de jeugd", in het Arabisch), ontstaan uit de radicale tak van de Unie van Islamitische Rechtbanken (UIR), als de belangrijkste tegenstander van de federale regering en AMISOM.[133] De groepering wil de invoering van een islamitisch theocratisch regime en legt in de zones onder haar controle een strenge interpretatie van de sharia op.[134]

AS heeft een sterke organisatorische en operationele infrastructuur opgebouwd sinds haar ontstaan. Het is de eerste *emir* (leider) van AS, Godane, die de administratieve structuur opzet in de vorm van *maktab* (departementen).[135] Enkele *maktab* zijn: *da'wa* (prediken), *za'kat* (belasting), *wilayat* (regionale administratie), *amniyat* (veiligheid), *jabhat* (de strijdkrachten) en *garsoor* (rechtspraak en justitie). Ieder departement wordt voorgezeten door een leider die rekenschap moet afleggen tegenover de *emir*.[136]

Het beleid wordt top-down bepaald door een kleine groep leiders die zetelen in de *Shura* (consultatieve raad) en de *Tanfid* (uitvoerende raad).[137] De *Shura* kan acties aanbevelen maar beslist niet over de feitelijke uitvoering ervan. Dat is de taak van de *Tanfid* waar onder meer invloedrijke clan- en militieleiders en religieuze vertegenwoordigers zetelen.[138]

Naast hun interne organisatie beschikt AS, volgens onderzoeksjournalisten Harun Maruf en Dan Joseph, over een "highly effective domestic fundraising system" waardoor ze hun terreuracties kunnen organiseren.[139] Volgens het Hiraal Institute heeft AS een veerkrachtig en vergaand financieel netwerk opgebouwd dat bestand is tegen regelmatige aanvallen van het leger en de AMISOM.[140] AS hanteert een netwerk van checkpoints op het wegennet in Zuid- en Centraal-Somalië waar ze belasting innen, in "maffia-stijl" waarbij geweld en afpersing niet worden geschuwd, op goederen, transport en passage van voertuigen.[141] De groep int ook belastingen bij handelaars zowel in de door hen gecontroleerde gebieden als erbuiten zoals in Mogadishu.[142] AS beschikt over een gecentraliseerd belastingsysteem dat consistent gebruikt wordt doorheen Zuid- en Centraal-Somalië. Ook blijft de islamistische beweging functioneren als een schaduwregering in gebieden die het niet direct controleert.[143] Uit onderzoek naar de financiering van de terreurgroep concludeert de UN Monitoring Group dat AS over meer dan genoeg inkomsten beschikt om haar activiteiten te betalen en stand te houden.[144]

Volgens de UN Monitoring Group heeft AS de directe controle over het gebied rond de vallei van Juba in Zuid-Somalië, met de steden Jilib, Jamame, Bu'ale en Sakow in de regio van Midden Juba. Grote delen langs de kust rond Harardhere en El Dher in Centraal-Somalië zijn ook onder controle van de

[133] Réseau francophone de recherche sur les opérations de paix (ROP) (Barguès J-G.), 15/06/2012, url
[134] CFR (Masters J.), 09/07/2013, url; RFI (Chanda T.), 10/04/2015, url
[135] Maruf H., Joseph D., 2018, p. 83
[136] Maruf H., Joseph D., 2018, pp. 84-85
[137] Maruf H., Joseph D., 2018, p. 84
[138] Maruf H., Joseph D., 2018, p. 84
[139] Combating Terrorism Center (CTC) (Maruf H., Joseph D), 14/12/2018, url
[140] Hiraal Institute, 01/01/2018, url
[141] UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, p. 26, url
[142] Hiraal Institute, 01/01/2018, p. 2, url
[143] UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, p. 4, url
[144] UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, p. 4, url

islamistische groepering. Er zijn indicaties dat de aanwezigheid van AS in het Golisgebergte in Puntland is toegenomen. Volgens de UN Monitoring Group is de groei van AS in die regio te wijten aan de voortdurende vijandigheden tussen Puntland en Somaliland in hun grensgebied en dan voornamelijk rond de stad Tukaraq.[145] Onderstaande kaart illustreert de gebieden waarover AS controle uitoefent op 14 november 2018:

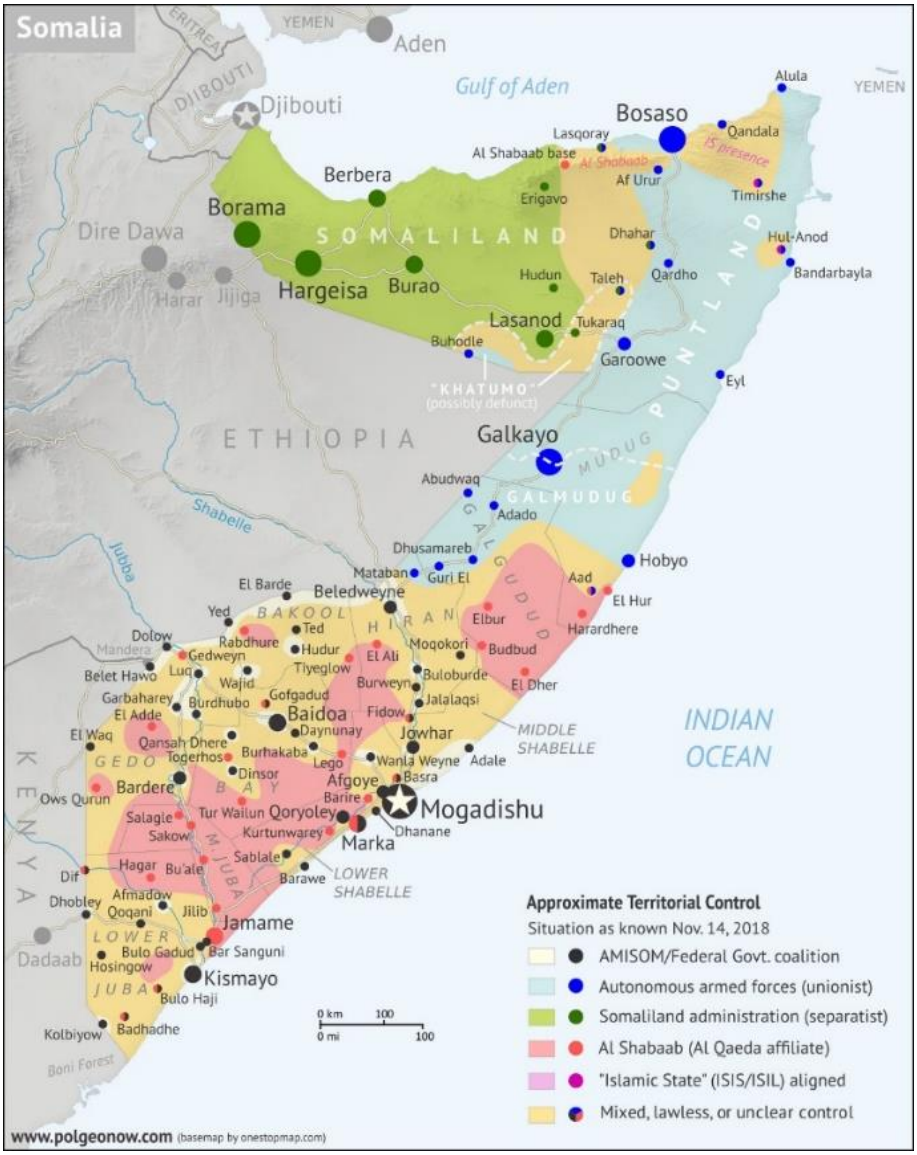

Somalia Control Map & Timeline - November 2018[146]

[145] UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, p. 22, url
[146] Political Geography Now, 15/11/2018, url

Het Amerikaanse Amerikaanse veiligheidsanalysebureau Critical Threats Program vergelijkt de regio's waar AS actief is in 2017 tegenover de regio's in 2018 aan de hand van de twee onderstaande kaarten:

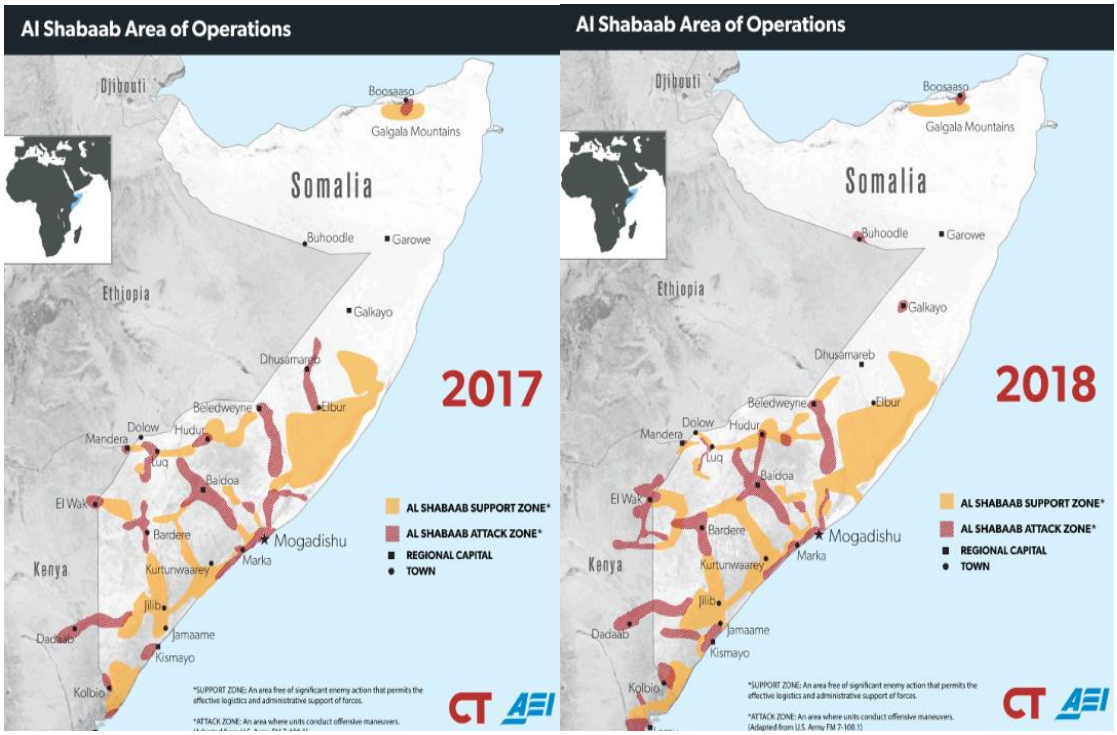

Al Shabaab Area of Operations [2017 and 2018][147]

Wat de getalsterkte van AS betreft zijn er geen exacte cijfers voorhanden in de geconsulteerde bronnen. De huidige schattingen spreken over 5.000 tot 9.000 strijders. De meesten onder hen zijn Somaliërs. AS heeft ook een groot aantal buitenlandse strijders in haar rangen, afkomstig uit Kenia, Oeganda en Tanzania, en strijders uit Arabische en Westerse landen.[148]

Ondanks het feit dat AS geen kampen heeft in Mogadishu vormt de aanwezigheid van AS een voortdurende bedreiging voor de hoofdstad, volgens een rapport dat EASO in 2017 publiceerde. AS is immers geïnfiltreerd in de stad inclusief in het meest beveiligde gedeelte namelijk de internationale luchthaven van Mogadishu en Villa Somalia.[149]

Deze groepering heeft de capaciteit om mensen te volgen en regelmatig aanvallen uit te voeren. Verschillende door EASO geraadpleegde bronnen voegen hieraan toe dat, ondanks het feit dat AS geen zichtbare aanwezigheid heeft in Mogadishu, de groep wel belastingen int en vonnissen uitspreekt.[150] Volgens een adviseur van het Somalische ministerie van Defensie is het een publiek geheim dat regeringsleden en zelfs mensen van de internationale gemeenschap AS milities inhuren om hun politieke rivalen te intimideren of zelfs te vermoorden. Een voorbeeld hiervan is de aanslag in januari 2017 op het hotel Dayah waar veel politici verbleven. Er sterven 28 mensen tijdens deze aanval die door AS wordt opgeëist.[151]

[147] Critical Threat (Goodson C.), 15/01/2019, url
[148] Combating Terrorism Center (Warner J., Weiss C.), 21/11/2017, url
[149] EASO, 20/12/2017, p. 79, url
[150] EASO, 20/12/2017, p. 80, url
[151] Foreign Policy (Sperber A.), 07/08/2018, url

Het voornaamste doel van AS is het omverwerpen van de Somalische overheid en vervangen door een eigen bestuur geregeerd volgens de sharia. Dit doel verklaart waarom AS aanvallen uitvoert op militairen, regeringsfunctionarissen en ambtenaren.[152]

Volgens het rapport van HRW over het jaar 2018 heeft AS zich schuldig gemaakt aan ernstige mishandelingen (waaronder het onder dwang rekruteren van kinderen en volwassenen), willekeurige executies (met name van mensen die beschuldigd worden van spionage voor de regering en buitenlandse troepen), en het afpersen van belastingen door middel van bedreigingen. Aanvallen van AS tegen burgers en civiele infrastructuur met behulp van geïmproviseerde explosieven (IED's), zelfmoordaanslagen en beschietingen in Mogadishu hebben geleid tot honderden burgerslachtoffers en gewonden in 2018. AS blijft de meeste niet-gouvernementele organisaties en alle VN-agentschappen verbieden om te werken in gebieden die onder haar controle staan. De groep blijft de door de regering gecontroleerde steden blokkeren. Wanneer burgers deze blokkades doorbreken, worden ze door AS aangevallen en worden hun goederen en voertuigen door deze terreurgroep vernield.[153]

Volgens bronnen geraadpleegd door Jamestown Foundation gebruikt AS in 2018 meer en meer geïmproviseerde bommen (IEDs) en autobommen (VBIEDs). De "high-profile attacks" die AS uitvoert sinds eind 2017 en de geplande geleidelijke terugtrekking van AMISOM op het terrein maken de dreiging van deze terreurgroep groter.[154]

3.1.2. Islamitische Staat in Irak en de Levant in Somalië (ISS)

In oktober 2015 verlaat Abdulqadir Mumim AS en belooft trouw aan de leider van de Islamitische Staat van Irak en de Levant (ISIL), Abu Bakr al-Baghdadi. Er volgt geen onmiddellijk antwoord van al Baghdadi op deze *bayah* (verklaring van trouw). In december 2017 publiceert ISIL een video waarin gerefereerd wordt naar hun "provincie" Somalië wat, volgens onderzoekers van de Somalische denktank Hiraal Institute, suggereert dat Mumims *bayah* aanvaard werd.[155] UN Monitoring Group bevestigt dat ISIL in een publicatie in juli 2018 Somalië heeft toegevoegd aan het lijstje zelfverklaarde ISIL-provincies zoals Irak, Khorasan, Sinaai en Syrië.[156] Op 27 februari 2018 klasseert de Amerikaanse overheid "ISIS-Somalia, aka Islamic State in Somalia, aka ISS, aka ISIS in East Africa, aka Abnaa ul-Calipha" als een terroristische organisatie ("Specially Designated Global Terrorist").[157]

Over de organisatie, structuur en activiteiten van ISS in Somalië in het algemeen en Mogadishu in het bijzonder vindt Cedoca tijdens de onderzoeksperiode van deze COI Focus weinig informatie. Volgens de denktank Jane's Terrorism and Insurgency Centre is er geen duidelijkheid over de grootte van de ISS-troepen die in Zuid- en Centraal-Somalië actief zijn. Het toenemende tempo van de aanvallen en het feit dat ze hun activiteiten territoriaal uitbreiden, duiden volgens deze denktank wel op het feit dat "the group is attempting to make further inroads in the country despite being targeted by security forces and Al-Shabaab".[158] Cedoca vond in de geraadpleegde bronnen evenmin informatie over het aantal ISS-strijders. Wel stellen onderzoekers van het Combating Terrorism Center dat ISS weinig niet-Somalische strijders in haar rangen heeft.[159] In tegenstelling tot AS lijkt ISS geen echte organisatiestructuur te hebben. Informatie over het beleid van ISS is er volgens het Combating Terrorism Center niet. Zelfs wanneer ISS de stad Qandala in oktober 2016 verovert, doet deze

[152] The Jamestown Foundation (West S.), 12/10/2018, url
[153] HRW, 17/01/2019, url
[154] The Jamestown Foundation (West S.), 12/10/2018, url
[155] Hiraal Institute, The global Strategy Network, 31/07/2018, p. 11, url
[156] UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, p. 28, url
[157] Federal Register, 28/02/2018, url
[158] IHS Market, 02/07/2018, url
[159] Combating Terrorism Center (Warner J., Weiss C.), 21/11/2017, url

terreurgroep geen echte poging om deze stad te regeren.[160] Het enige indirecte bewijs dat er toch enige organisatiestructuur zou zijn binnen ISS is het feit dat zij ook *zakat* innen om hun werking te financieren.[161]

De geraadpleegde bronnen zijn niet eenduidig over de aanwezigheid en activiteiten van deze terroristische organisatie in Zuid- en Centraal-Somalië in het algemeen en Mogadishu in het bijzonder.

Volgens een expert militaire strategie die in juni 2017 werd geraadpleegd tijdens een onderzoeksmissie van de Oostenrijkse en Zwitserse asieldiensten (Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl, BFA / Staatssekretariaat für Migration, SEM), is de ISS-factie in Puntland de facto de enige actieve ISS-factie in Somalië, zelfs al heeft ISS enkele kleine aanslagen in Mogadishu opgeëist.[162]

Een onderzoek over AS en ISS door Combating Terrorism Center van november 2017 ziet in 2015 twee ISS-facties ontstaan in Somalië. Enerzijds de factie van Mumim, actief in de lidstaat Puntland en ook de bekendste, meest zichtbare ISS-factie in Somalië. Anderzijds ontstaan er in het zuidelijke deel van het land ook andere cellen zonder formele namen die trouw zweren aan al-Baghdadi. Deze cellen zijn minder bekend en vormen geen echte bedreiging voor de veiligheidssituatie.[163] Bovendien is het onduidelijk of er een connectie is tussen Mumims factie en de ISS-cellen in het zuiden van het land.[164]

Onderzoeker Christopher Anzalone stelt in een artikel van maart 2018 dat de belangrijkste factie van ISS in Somalië deze onder leiding van Mumim is. Deze factie is voornamelijk gevestigd en actief in Puntland. In delen van West- en Zuid-Somalië zijn ook kleine Islamitische Staat-gezinde groepen ontstaan, hoewel het onduidelijk is of deze andere groepen rechtstreeks door Mumim worden gecontroleerd.[165] Een ISS-lid, geïnterviewd door het Hiraal Institute, beweert dat Mumim ook in Zuid- en Centraal-Somalië de erkende en enige leider is. Bovendien getuigt deze bron dat alle ISS-agenten die actief zijn in Mogadishu door ISS in het noorden werden gestuurd of vanaf het noorden worden geleid.[166]

Volgens het Hiraal Institute begint ISS tegen eind 2017 en begin 2018 operationele capaciteit in Mogadishu te tonen. ISS daagt hierdoor AS uit op haar belangrijkste "battleground" tegen de federale overheid.[167] Sinds eind 2017 is ISS actief in de buurt van Afgoye, een stad 30 km ten zuidwesten van de hoofdstad. Tegen mei 2018 claimt ISS in totaal negen aanslagen. AS is ook actief in Afgoye maar eist geen enkele van deze moorden op, wat de activiteit van ISS in deze stad reëel maakt.[168] In juli 2018 begint ISS met het uitbouwen van "strongholds" in Bakara in Mogadishu en in de stad Elasha Biyaha net buiten de hoofdstad op de weg naar Afgoye.[169] Nog volgens deze denktank stuurt ISS hun vice-*emir* naar Mogadishu om de uitbreiding van de terreurgroep in de hoofdstad te coördineren. Hij wordt in onduidelijke omstandigheden vermoord in Mogadishu in oktober 2018.[170]

Wat de capaciteit van ISS betreft, meent het Hiraal Institute dat de groep momenteel nog niet kan tippen aan de grootte en de impact van AS, vooral wat zelfmoordaanvallen betreft met geïmproviseerde autobommen. Wel is ISS in staat om, zelfs in gebieden waar AS sterk aanwezig is, zoals de markt van Bakara, moordaanslagen op korte afstand (*close quarter assassinations*) op touw te zetten.[171] Hoewel ISS in Zuid- en Centraal-Somalië op het moment van de redactie van de COI

[160] Combating Terrorism Center (Warner J., Weiss C.), 21/11/2017, url
[161] Combating Terrorism Center (Warner J., Weiss C.), 21/11/2017, url
[162] Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (BFA)/Staatssekretariaat für Migration (SEM), 08/2017, pp. 88-89, url
[163] Combating Terrorism Center (Warner J., Weiss C.), 21/11/2017, url
[164] Combating Terrorism Center (Warner J., Weiss C.), 21/11/2017, url
[165] Combating Terrorism Center (Anzalone C.), 01/03/2018, p. 16, url
[166] Hiraal Institute, The global Strategy Network, 31/07/2018, p. 28, url
[167] Hiraal Institute, The global Strategy Network, 31/07/2018, p. 28, url
[168] Hiraal Institute, The global Strategy Network, 31/07/2018, p. 28, url
[169] Hiraal Institute, The global Strategy Network, 31/07/2018, p. 27, url
[170] Hiraal Institute, 27/02/2019, p. 2, url; VOA, 23/10/2018, url
[171] Hiraal Institute, The global Strategy Network, 31/07/2018, p. 31, url

Focus nog geen aanvallen heeft uitgevoerd buiten Mogadishu en Afgoye, wordt deze organisatie gesteund in andere gebieden in Somalië en binnen de gelederen van AS. Deze steun reikt tot in Kenia.[172]

ISS viseert in Afgoye en Mogadishu personen die vermoedelijk voor de federale overheid werken, inclusief leden van de inlichtingendienst NISA.[173] Volgens de denktank Jane's Terrorism and Insurgency Centre zijn de gewelddaden van ISS in Mogadishu "low-level assassination operations targeting the security forces".[174]

Zoals in Puntland heeft ISS, zoals AS, ook de clandynamieken nodig om te overleven in Zuid- en Centraal-Somalië. ISS steunt voornamelijk op de Ogadeni/Darod die vooral in Jubaland leven en geleden hebben onder AS. De Ogadeni zien AS als een organisatie van de clan van de Hawiye die hun interesses niet verdedigen. De Hawiye zijn volgens hen ook onverschillig ten aanzien van de pesterijen, de schijnarrestaties en de moorden die ze te verduren hebben door de *amniyat*, de inlichtingendienst van AS. In de regio Juba regeert AS absoluut en opereert de *amniyat* met een complete straffeloosheid.[175]

Het is niet altijd duidelijk hoeveel opeisingen van ISS legitiem zijn gezien er maar enkele door de lokale media worden gepubliceerd of bewezen zijn door middel van foto's of videomateriaal.[176]

3.1.3. Al Shabaab versus Islamitische Staat in Somalië

Volgens een analyse van het Combating Terrorism Center is sinds de komst van ISS een intra-jihadstrijd ontstaan tussen AS en ISS. ISS probeert leden van AS te overtuigen zich bij hen aan te sluiten. Als reactie hierop gebruikt AS geweld tegen ISS-leden en tegen de eigen militieleden die zouden sympathiseren met ISS.[177]

Het conflict tussen beide terreurgroepen onstaat, volgens het Combating Terrorism Center, niet op het slagveld, maar online, waar ISS oproepen post gericht aan AS-leden om zich bij hen aan te sluiten. De eerste video met deze oproep wordt in februari 2015 op het internet gepubliceerd. AS beslist, in navolging van andere Al Qaeda-groepen, om hier publiekelijk niet op te reageren en geen officieel standpunt hierover te publiceren.[178]

ISS komt op het toneel in een periode waar binnen AS kritiek wordt geuit tegen het beleid van de toenmalige *emir* Ahmed Godane. Dit vergroot de aantrekkingskracht van ISS voor een aantal ontevreden AS-leden. Vandaar dat AS al in september 2015 aan haar leden duidelijk maakt dat sympathieën voor ISS niet welkom zijn en zelfs kunnen leiden tot de dood. Naast deze boodschappen speurt de *amniyat* ISS-sympathisanten op binnen AS. In november 2015 worden vijf AS-leiders geëxecuteerd waaronder Hussein Abdi Gedi, een voormalige vice-*emir* in de regio Midden Juba die daar een kleine ISS-cel opgericht had. In maart 2017 executeert AS minstens vijf Keniaanse AS-leden die trouw aan ISS hadden gezworen in de regio Hiraan. Een maand later worden er twee vooraanstaande AS-leiders om diezelfde reden terechtgesteld.[179] Ook voert AS actief strijd met ISS-cellen in Zuid- en Centraal-Somalië. De eerste aanval gebeurt in november 2015 wanneer er gevechten uitbreken tussen de *amniyat* en een ISS-cel in Zuid-Somalië.[180]

[172] Hiraal Institute, The global Strategy Network, 31/07/2018, p. 31, url
[173] Hiraal Institute, The global Strategy Network, 31/07/2018, p. 28, url
[174] IHS Market, 02/07/2018, url
[175] Hiraal Institute, The global Strategy Network, 31/07/2018, pp. 29-30, url
[176] AP via VOA, 23/10/2018, url
[177] Combating Terrorism Center (Warner J., Weiss C.), 21/11/2017, url
[178] Combating Terrorism Center (Warner J., Weiss C.), 21/11/2017, url
[179] Combating Terrorism Center (Warner J., Weiss C.), 21/11/2017, url
[180] Combating Terrorism Center (Warner J., Weiss C.), 21/11/2017, url

In Mogadishu, waar AS volgens het Hiraal Institute geïntimideerd is door de aanwezigheid van ISS, beantwoordt de groepering deze dreiging door het inzetten van haar inlichtingendienst (*amniyat*) en AS-milities, vooral in en rond de markt van Bakarat. AS dreigt met een SVBIED-aanval tegen ieder zakenbedrijf dat aan de ISS-eisen voldoet. Als tegenprestatie belooft AS bescherming aan de zakenlui en geeft hen telefoonnummers die ze kunnen gebruiken wanneer ze zich bedreigd voelen.[181] In oktober 2018 wordt een vice-*emir* van ISS, Mahad Maalin, vermoord door een AS-doodseskader in Mogadishu. Nadien ontstaat er, volgens de Associated Press (AP), een echte klopjacht op ISS-sympathisanten in de rangen van AS. De oorzaak van deze klopjacht is de onthulling door zakenlui in Mogadishu dat agenten verwant aan ISS nu ook *zakat* opeisen. Dit verrast de leiding van AS en duidt op een toegenomen organisatiecapaciteit van ISS. De klopjacht resulteert in de detentie en dood van meer dan 50 verdachte ISS-leden.[182] AS zorgt ervoor dat ISS in twee weken tijd gedecimeerd is in de hoofdstad, aldus het Hiraal Institute.[183]

Volgens de onderzoeksjournalist Harun Maruf zijn AS en ISS verwikkeld in een economische oorlog die zich vooral afspeelt in de zakenwereld. Somalische zakenlieden en analisten stellen dat de rivaliserende islamitische groepen zich in ongekende mate richten op bedrijven met de eis tot de betaling van *zakat* om hun activiteiten te financieren. Volgens Maruf vermoorden beide groepen zakenmannen die weigeren mee te werken: "The groups are leaving a trail of bodies as a warning to those who don't cooperate".[184] Volgens veiligheidsanalisten beseft ISS dat indien ze willen overleven, ze de bergachtige regio in Puntland moeten verlaten en zich meer moeten richten op de steden voor het verzamelen van de nodige fondsen.[185]

Midden november 2018 stelt het Combating Terrorism Center dat het geweld tussen AS en ISS unilateraal is: AS is de enige die ISS-cellen aanvalt.[186] Maar in december 2018 schrijft Amaq, het nieuwsagentschap van IS, dat ISS in de buurt van B'ir Mirali (ten zuidwesten van Qandala, Puntland) AS-strijders heeft aangevallen. Onder de AS-strijders vallen veertien doden en een onbekend aantal raakt gewond. ISS steelt ook wapens en uitrusting. Geen enkel lokaal persorgaan heeft dit bericht bevestigd.[187] Op 21 december 2018 verklaart de woordvoerder van AS, Sheikh Ali Mohamud Rage, op Radio Andalus de oorlog aan ISS. Hij kondigt een militair offensief aan genaamd Disease Eradication met als doel het elimineren van de ISS-elementen in Somalië.[188] Op 23 december 2018 breken er gevechten uit tussen AS en ISS in Gedo, een regio in het zuidwesten van Somalië die grenst aan Kenia.[189]

Deze strijd tussen AS en ISS in de hoofdstad heeft ertoe geleid dat AS haar gewelddadige activiteiten minder richt op doelwitten van de federale overheid. Het Hiraal Institute denkt wel dat door de extra middelen die AS nu in de hoofdstad heeft ontplooid de aanslagen zullen toenemen in deze stad.[190]

[181] Hiraal Institute, 27/02/2019, p. 3, url
[182] AP via News 24, 23/10/2018, url; AP, 06/12/2018, url
[183] Hiraal Institute, 27/02/2019, p. 3, url
[184] VOA (Maruf H.), 03/12/2018, url
[185] VOA (Maruf H.), 03/12/2018, url
[186] Combating Terrorism Center (Warner J., Weiss C.), 21/11/2017, url
[187] Long War Journal (Weiss C.), 16/12/2018, url; VOA (Hassan M.O.), 21/12/2018, url
[188] VOA (Hassan M.O.), 21/12/2018, url
[189] 7D News, 29/12/2018, url
[190] Hiraal Institute, 27/02/2019, p. 3, url

3.2. Nationale en internationale strijdkrachten

3.2.1. Somalische veiligheidsdiensten

De UN Monitoring Group, HRW en ICG dringen in 2017 aan op een grondige hervorming van de Somalische veiligheidsdiensten die door wanbeheer en endemische corruptie worden geplaagd. Daarnaast beschikken ze over onvoldoende capaciteit om de veiligheidsproblemen het hoofd te bieden. Verschillende bronnen, waaronder HRW, stellen dat de veiligheidsdiensten zich meestal straffeloos schuldig maken aan ernstige misbruiken.[191]

In maart 2017 bereikt de federale overheid met de lidstaten een overeenkomst over de nationale veiligheidsstructuur, onder meer wat de samenwerking tussen de verschillende diensten, de bevelstructuur, omvang en samenstelling van de veiligheidsdiensten betreft.[192] Begin mei 2017 keurt het parlement een nieuwe veiligheidsstructuur goed die een leger met 22.000 manschappen voorziet, waarvan 4.000 speciale eenheden, en een federale politie met 32.000 agenten.[193] In de tweede helft van 2017 volgen verschillende hoofden van verschillende veiligheidsdepartementen elkaar op. De chronische zwakte van de veiligheidsdiensten en de terugkerende interne conflicten, de toenemende versplintering en clanconflicten, vormen volgens ICG een bedreiging voor de politieke stabiliteit en de veiligheid.[194]

Binnen de verschillende veiligheidsdiensten, en tussen veiligheidsdiensten onderling, zijn er spanningen tussen facties en clans. In 2017 zijn deze spanningen nog toegenomen volgens ICG.[195]

In Mogadishu zijn de volgende veiligheidsdiensten actief: de Somalische politie (Somali Police Force, SPF), AMISOM (leger en politie), het leger (Somali National Army, SNA) en de nationale inlichtingendienst, het National Intelligence and Security agency (NISA). Volgens een EASO-rapport uit 2017 functioneert het SPF beter dan enkele jaren geleden en is de politie in elk district in de hoofdstad aanwezig. De politieagenten van AMISOM gaan regelmatig op patrouille en werken samen met hun Somalische collega's. Er is ook een UN Guard Unit actief in de hoofdstad die de verschillende VN-instellingen bewaakt. Het SNA heeft basissen op kritieke plaatsen in de hoofdstad, bemant permanent checkpoints en patrouilleert in alle districten. NISA, met haar speciale eenheid Gashaan, is verantwoordelijk voor alle antiterreuracties in de hoofdstad. Ze voeren gerichte acties uit tegen bijvoorbeeld leden van de inlichtingendienst van AS.[196] De politie staat in voor de dagdagelijkse ordehandhaving. Ze worden ondersteund door AMISOM en de milities van de districtscommissarissen, hoewel militieleden soms ook kunnen behoren tot de politie.[197]

De inspanningen van de regering om Mogadishu te beveiligen bestaan grotendeels uit het opruimen van illegale wapens, controle uitoefenen op de clanmilities en het opwerpen van barrières op de belangrijkste wegen naar de stad. Maar deze maatregelen zijn niet genoeg volgens ICG. Corrupte, onbetaalde soldaten en ontevreden clans aan de rand van de stad maken het voor AS-agenten mogelijk om te infiltreren. De elite-eenheden van de *amniyat* zijn al jaren actief in de stad, dringen door in de staatsveiligheidsstructuren, verzamelen inlichtingen en vermoorden overheidsfunctionarissen en informanten.[198]

---

[191] UN Security Council, 19/10/2015, p. 24, url; UN Security Council, 31/10/2016, pp. 3-4, 74, url; ICG, 28/02/2017, url; HRW, 02/05/2016, url; UNSOM, OHCHR, 12/2017, p. 10, url; HRW, 18/01/2018, url
[192] UN Security Council, 09/05/2017, pp. 5-6, url
[193] Goobjoog News, 02/05/2017, url; Standard Digital (Osman D.), 07/05/2017, url
[194] ICG, 20/10/2017, url
[195] ICG, 20/10/2017, url
[196] EASO, 20/12/2017, pp. 79-80, url
[197] Royal United Services Institute for Defense and Security Studies (RUSI) (Hills A.), 2018, p. 52
[198] ICG, 20/10/2017, url

Volgens het onderzoek naar de veiligheidssituatie in Mogadishu van 2018 door de Britse denktank Royal United Services Institute for Defense and Security Studies (RUSI) beschrijven de donororganisaties de regeringsstructuren in Mogadishu in conventionele termen maar staat de realiteit hier ver van af: de federale regering functioneert nauwelijks, de burgemeester volgt zijn eigen agenda, vele politionele en militaire eenheden zijn geïnfiltreerd door milities of AS-sympathisanten en een groot deel van de gevechten en het politiewerk wordt uitgevoerd door clanmilities en paramilitairen. Het ontbreekt de regering tot nu toe aan de politieke wil en capaciteit om dit aan te pakken.[199]

3.2.1.1. Somali National Army (SNA)

Volgens de UN Monitoring Group blijft de huidige omvang, structuur en samenstelling van het leger onduidelijk.[200] Analiste Felbab-Brown stelt in februari 2017 dat de 11.000 door AMISOM getrainde militairen een vaak ontoereikende opleiding kregen.[201] In januari 2018 staan er volgens Felbab-Brown ongeveer 29.000 mensen op de loonlijst van het SNA. Hiervan zouden er slechts zo'n 12.000 daadwerkelijk in staat zijn om te vechten. De rest zijn spooksoldaten, weduwen en ouderen.[202] USDOS schat het aantal soldaten dan weer op 11.000 à 14.000, waarvan het gros gelegerd is in de regio's Middle Shabelle, Lower Shabelle, in de Interim Juba Administration (IJA) en de Interim South-West Administration (ISWA). De controle van het ministerie van Defensie over haar troepen is iets groter in Mogadishu en omstreken.[203] Volgens informatie verzameld door EASO in 2017 wordt het aantal soldaten op 22.000 geschat waarvan meer dan een vierde gestationeerd zijn in de buitenwijken van Mogadishu.[204]

Volgens informatie van het SNA van juli 2018 bestaat het Somalische leger uit 23.176 soldaten inclusief de speciale eenheden. Ongeveer 2.000 soldaten dienen in zogenaamde onafhankelijke bataljons. Volgens de VN is het hoogst waarschijnlijk dat dit getal aangedikt is en dat in werkelijkheid een significant deel van de soldaten in dienst zijn als freelancers.[205]

Het Security Pact dat aangenomen wordt door de Somalische regering en 42 internationale partners in mei 2017 voorziet in een uitbreiding van de strijdkrachten: het SNA moet minstens 18.000 leden tellen zonder de speciale strijdkrachten (Danab), de lucht- en de zeemacht.[206]

Het SNA bestaat grotendeels uit voormalige clanmilities die opgeleid en geïntegreerd zijn in het SNA. Voormalige militieleiders krijgen officiersposten en sommige zijn aangesteld als generaals. Ongeveer 60 % van de soldaten behoren tot de Abgal (Hawiye) en Habr Gedir (Hawiye) en een andere grote groep behoort tot de subclan van de Murusade (Hawiye). De regering heeft geprobeerd leden van andere (sub)clans aan te werven maar zonder succes. [207]

Het SNA kampt met verschillende problemen zoals corruptie, wanbetalingen van de soldij en ook het wapenembargo dat nog steeds van kracht is. Hierdoor kan het SNA zelf geen wapens aankopen en is het nog steeds afhankelijk van AMISOM voor het leveren van het wapenarsenaal.[208]

Verschillende bronnen geven aan dat de regering omwille van corruptie vele maanden achterstand heeft op de uitbetaling van de soldij aan haar strijdkrachten. Dit leidt tot demotivatie, desertie en

[199] Royal United Services Institute for Defense and Security Studies (RUSI) (Hills A.), 2018, p. 26
[200] UN Security Council, 19/10/2015, p. 24, url; UN Security Council, 31/10/2016, pp. 3-4, p. 74, url
[201] Brookings (Felbab-Brown V.), 23/02/2017, url
[202] Brookings (Felbab-Brown V.), 16/01/2018, url
[203] USDOS, 03/03/2017, url
[204] EASO, 20/12/2017, p. 24, url
[205] UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, p. 14, url
[206] UK Home Office, 26/09/2018, pp. 17-18, url
[207] EASO, 20/12/2017, p. 25, url
[208] EASO, 20/12/2017, p. 25, url

afpersing aan checkpoints door onbetaalde soldaten, zo stellen verschillende VN-rapporten.[209] De neutrale houding van Somalië in de Golfcrisis en het bevriezen van financiële hulp door de Golfstaten heeft tot nieuwe achterstallen in het uitbetalen van de lonen geleid.[210]

In haar rapport over de mensenrechtensituatie in 2017 stelt het USDOS dat de civiele autoriteiten geen daadwerkelijke controle uitoefenen over de veiligheidsdiensten.[211] Meerdere bronnen waaronder de UN Monitoring Group zien de dominante clanstructuren binnen het SNA als een cruciaal probleem. Het leger bestaat uit een verzameling clangetrouwe milities die de loyauteit van de soldaten aan de centrale commandostructuur ondermijnen met, volgens het Danish Institute for International Studies (DIIS), de Hawiye als dominante clan op alle niveaus. Ook de ontoereikende materiële en technische middelen en de tekortkomingen op het vlak van militair en politiek leiderschap zijn belangrijke gebreken binnen de Somalische strijdkrachten. De UN Monitoring Group vreest dat, zonder een ingrijpende hervorming, het SNA zelf een bedreiging voor de veiligheid en de stabiliteit kan vormen.[212] ICG wijst niettemin op vooruitgang op het vlak van rekrutering en clandiversiteit sinds het aantreden van de nieuwe president in februari 2017.[213]

Het SNA krijgt ondersteuning van verschillende landen. Turkije en Qatar hebben een militaire academie opgericht in Somalië. De VAE hadden ook opleidingsfaciliteiten in het land maar deze werden gesloten in april 2018 omwille van de politieke crisis in de Perzische Golf. Egypte en Soedan geven opleidingen aan Somalische legerofficieren. Het Britse leger geeft trainingen in hun eigen trainingscentrum in Baidoa, ten zuiden van Mogadishu. De VS en de Amerikaanse, private veiligheidsfirma's werken samen met de speciale strijdkracht Danab[214] op de luchtmachtbasis in Baledogle.[215]

Volgens een doorlichting op vraag van de regering in 2017 blijkt dat het SNA niet in staat is om succesvolle acties tegen de terreurgroepen te organiseren en uit te voeren. Het rapport stelt dat de meerderheid van de geregistreerde soldaten zich niet regelmatig meldt om hun dienst te vervullen, 30 % van de soldaten beschikt niet over een wapen. Van de soldaten die gewapend zijn, hebben velen hun wapens gekregen van hun clan.[216]

Verschillende bronnen stellen dat de Somalische strijdkrachten niet klaar zijn om de door AMISOM veroverde gebieden over te nemen.[217]

Het SNA heeft geen goede reputatie bij de bevolking. Enerzijds wordt het beschuldigd van mensenrechtenschendingen (verkrachting, diefstal, illegale checkpoints, afpersing, corruptie en het willekeurig gebruik van wapens) en anderzijds verdenkt men het leger ervan geïnfiltreerd te zijn door AS-leden.[218]

Volgens de UN Monitoring Group maakt het SNA zich schuldig aan het folteren en executeren van verdachten.[219]

---

[209] Reuters (Jorgic D.), 08/10/2015, url; UN Security Council, 08/01/2016, p. 10, url; UN Security Council, 09/01/2017, p. 5, url; The Heritage Institute for Policy Studies (HIPS) (Williams P.D., Hashi A.), 02/2017, p. 33, url; UN Security Council, 31/10/2016, p. 75, url; UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, p. 37, url
[210] ICG, 20/10/2017, url
[211] USDOS, 28/04/2018, url
[212] Danish Institute for International Studies (DIIS), 11/2015, url; CSG (Menkhaus K.), 05/04/2016, p. 23, url; The Heritage Institute for Policy Studies (HIPS) (Williams P.D., Hashi A.), 02/2017, pp. 32-33, url; UN Security Council, 09/01/2017, pp. 18-20, url; Brookings (Felbab-Brown V.), 23/02/2017, url
[213] ICG, 10/05/2017, url
[214] Voor meer informatie over de speciale strijdkracht Danab, zie 3.2.1.3.
[215] Foreign Policy (Sperber A.), 07/08/2019, url
[216] Combating Terrorism Center (CTC) (Maruf H., Joseph D), 14/12/2018, url
[217] ICG, 30/04/2017, url; IRIN (Okiror S.), 28/02/2017, url; VOA (Maruf H.), 06/03/2017, url
[218] EASO, 20/12/2017, p. 25, url
[219] UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, p. 40, url

3.2.1.2. Somali Police Force (SPF)

In Mogadishu opereren twee verschillende politiekorpsen, volgens het USDOS-rapport over de mensenrechtensituatie in 2015. Het ene korps staat onder controle van de federale regering, het andere onder het gezag van de regionale overheid van Banadir.[220] In juni 2018 wordt een Joint Policing Programme (JPP) onthuld door de federale overheid dat met de steun van de VN en andere internationale partners zal worden uitgevoerdin de vijf federale lidstaten en de regio Banadir. Het JPP heeft als doel de tweeledige politiestructuur (federaal en regionaal) te ondersteunen en te begeleiden naar een performante nationale politiedienst.[221]

In de hoofdstad is de federale politie aanwezig in alle zeventien districten. De Somalische politiekorpsen krijgen training en advies van AMISOM-politie. Politieofficieren in de hoofdstad danken hun positie vaak aan clan- of familiebanden, aldus USDOS.[222] Volgens verschillende bronnen, geconsulteerd door de Noorse COI-onderzoeksdienst Landinfo in 2018, zijn de politiekantoren in Mogadishu dag en nacht operatief in alle districten van de stad. Landinfo spreekt van een verbetering in vergelijking met haar vaststellingen tijdens voorgaande onderzoeksmissies in Mogadishu tussen 2012 en 2017.[223]

De politiediensten vallen onder een mengeling van lokale en regionale administraties en de regering. De nationale politie staat onder de jurisdictie van het ministerie van Interne Veiligheid, terwijl de regionale autoriteiten hun eigen politiediensten hebben.[224]

De door AMISOM gevormde politie-eenheden vullen de eenheden van de lokale en de regeringspolitie aan in de stad. Deze politieagenten geven advies en ondersteunding over het basistakenpakket van de politie, respect voor mensenrechten, misdaadpreventiestrategieën, *community policing* en onderzoeksprocedures. Meer dan 300 politieagenten van AMISOM werken samen met de nationale politie.[225] Volgens Landinfo zijn er nu overal politiekantoren in alle districten die dag en nacht bemand zijn. De Somalische politie is zichtbaar aanwezig in Mogadishu en dit vooral in het zuidelijke deel van de stad waar de meeste regeringsgebouwen gelegen zijn.[226] Volgens bronnen geraadpleegd door Landinfo is er een brede consensus dat de politie weinig capaciteit heeft om burgers te beschermen en gewelddaden te onderzoeken. Zoals alle andere veiligheidsdiensten in de hoofdstad is de belangrijkste taak van de politie het voorkomen van AS-aanvallen. Zij doen dit door onder andere regeringsgebouwen te bewaken en checkpoints in de stad te bemannen.[227] Ze houden ook restricties op wapendracht in de gaten: het openlijk dragen van een wapen door een burger is niet meer toegelaten in de hoofdstad.[228]

Een militair expert waarmee Oostenrijkse en Zwitserse COI-onderzoekers in 2017 spraken, zegt dat er in augustus 2015 in Banadir ongeveer 6.750 manschappen waren.[229] Volgens de UN Monitoring Group zijn er tussen de 5.000 en 6.000 politieagenten aanwezig in de stad.[230] Hoeveel er daadwerkelijk werkzaam zijn is moeilijk te zeggen omdat sommige agenten (en andere ambtenaren) voorrang geven aan privéopdrachten die beter betaald zijn.[231]

[220] USDOS, 13/04/2016, url
[221] UNSOM, 11/06/2018, url
[222] USDOS, 03/03/2017, url
[223] Landinfo, 15/05/2018, url
[224] USDOS, 20/04/2018, url
[225] USDOS, 20/04/2018, url
[226] Landinfo, 15/05/2018, p. 10, url
[227] Landinfo, 15/05/2018, p. 11, url
[228] Landinfo, 15/05/2018, p. 11, url
[229] BFA, SEM, 08/2017, p. 12, url
[230] Landinfo, 15/05/2018, p. 10, url
[231] Landinfo, 15/05/2018, p. 10, url

In januari 2017 bedroeg de achterstand van de lonen bij de politie vijftien maanden, schrijft het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken.[232] De neutrale houding van Somalië in de Golfcrisis en het bevriezen van financiële hulp door de Golfstaten, leidt tot nieuwe achterstallen in het uitbetalen van de lonen.[233]

Volgens AMISOM onthaalt de lokale bevolking de *community policing*[234] met enthousiasme. Dit systeem is in samenspraak met de Somalische politie in 2015 ingevoerd in verschillende districten van de hoofdstad. *Community policing* tracht de samenwerking en uitwisseling van informatie tussen politie en bevolking te verbeteren.[235] Volgens de politicoloog Ken Menkhaus dient dit initiatief enkel om het crimineel geweld op te volgen en te voorkomen en niet zozeer om het terroristische geweld aan te pakken.[236]

De nationale veiligheidsarchitectuur, die in mei 2017 is uitgetekend in het National Security Pact, voorziet in een federale politiemacht van 32.000 personen.[237] Op 27 juli 2018 keurt de VN-Veiligheidsraad unaniem de uitbreiding van haar politiepersoneel in Somalië goed: er worden minimum 1.040 politieagenten ingezet tot 31 mei 2019.[238]

In Mogadishu wordt de SPF versterkt met Oegandese politieagenten, de Uganda Formed Police Unit. Sinds 2012 maakt de Oegandese politie deel uit van de veiligheidsdiensten actief op de luchthaven van Mogadishu.[239]

Volgens het rapport van april 2018 van USDOS is straffeloosheid de norm. De regering onderneemt minimale stappen tegen geweld (verkrachting, afpersing, moorden en clangeweld) gepleegd op burgers door militairen en politieagenten.[240] Verschillende bronnen, waaronder USDOS, stellen dat de politie in het algemeen inefficiënt werkt en niet beschikt over de juiste uitrusting en opleidingen. In Mogadishu, bijvoorbeeld, is er een gebrek aan voertuigen om gevangenen te vervoeren van hun cellen naar de rechtbank of naar medische faciliteiten.[241]

In een analyse van de Somalische politie die EASO in december 2017 maakte, wordt de werking van de politiediensten als problematisch beschouwd gezien de corruptie, het favoritisme, het gebrek aan onpartijdigheid en de mensenrechtenschendingen. De politie wordt door de bevolking aanzien als repressief in plaats van een veiligheidsdienst die hen beschermt. Dit beeld is wel aan het veranderen in verschillende grote steden (zoals Jowhar, Kismayo en Belet Weyne) waar de politieagenten lokaal gerekruteerd worden en zo meer het vertrouwen krijgen van de burgerbevolking. Dit kan een positief effect hebben op de samenwerking tussen de bevolking en de politie. De burgers zouden zo meer relevante informatie over AS delen aan de politie waardoor het voor AS moeilijker wordt hun activiteiten geheim te houden.[242]

Volgens Landinfo zijn verschillende bronnen het eens dat de bevolking erg weinig vertrouwen heeft in de politie. Politieagenten vragen (en krijgen) vaak smeergeld voor het uitoefenen van hun job en ze laten verdachten vrij voor geld. Ook arresteert de politie burgers op vraag en tegen betaling. Politieagenten maken zich ook schuldig aan geweld tegen burgers en worden daar zelden voor gestraft.

---

[232] Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 23/11/2017, p. 10, url
[233] ICG, 20/10/2017, url
[234] *Community policing*: Politiewerk met een sterke lokale oriëntatie, met als uitgangspunt dat de politie verankerd wil zijn (thuis zijn) in de lokale leefgemeenschap uit: Ensie, 09/01/2017, url
[235] AMISOM, 14/05/2015, url; AMISOM, 02/10/2015, url ; AMISOM, 30/08/2015, url
[236] Royal United Services Institute for Defense and Security Studies (RUSI) (Hills A.), 2018, p. 58.
[237] UNSOM, OHCHR, 12/2017, pp. 10-11, url
[238] UN, 30/07/2018, url
[239] Dispatch, 01/08/2018, url; Shabelle Media Network, 01/08/2018, url
[240] USDOS, 20/04/2018, url
[241] USDOS, 20/04/2018, url; Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 12/2014, p. 10, url; BFA, SEM, 08/2017, p. 12, url
[242] EASO, 20/12/2017, p. 24, url

Wanneer er beroep gedaan wordt op de politie, zullen de burgers dit doen bij politieagenten van dezelfde clan. Tegelijkertijd stellen sommige bronnen geconsulteerd door Landinfo dat de loyaliteit van politieagenten, maar ook soldaten, eerder bij de clan ligt dan bij de regering. Dit verklaart de occasionele vuurgevechten tussen verschillende veiligheidsdiensten en clans.[243]

3.2.1.3. National Intelligence and Security Agency (NISA)

NISA is de belangrijkste antiterrorisme-eenheid in Mogadishu, aldus USDOS.[244] Volgens Felbab-Brown presteert de "paramilitary intelligence service run by the [NISA]" beter dan de andere veiligheidsdiensten maar is het ook een brutale gepolitiseerde organisatie.[245]

Sinds 2009 verzorgen de VS de training van aan NISA verbonden elitetroepen voor terrorismebestrijding, aldus VOA. Het gaat om de eenheid Gaashaan (schild),[246] en om Danab (bliksem), waarvan de manschappen uit verschillende regio's en clans komen.[247] In juli 2015 heeft een officiële bron van de VS het over drie getrainde Danab-eenheden met in totaal 450 manschappen. Cedoca vond in de geraadpleegde bronnen geen informatie over hun huidige omvang.[248] Volgens meerdere bronnen maakt Danab, die ook als Alpha-groep bekend staat, deel uit van Gaashaan. Deze *special operation forces* nemen ook samen met Amerikaanse eenheden deel aan militaire operaties.[249]

Verschillende leden van NISA zouden voormalige AS-militanten zijn die nu werken als undercoveragenten voor de federale overheid en infiltreren in het AS-netwerk.[250]

De overheid neemt minimale maatregelen om misbruiken door veiligheidsdiensten te vervolgen en te bestraffen, in het bijzonder misbruik door soldaten en politieagenten die van verkrachting worden beschuldigd. Straffeloosheid is hierdoor de norm, aldus USDOS in haar rapport over de situatie in 2016.[251] HRW maakt zich zorgen over de uitgebreide bevoegdheden van NISA inzake terrorismebestrijding en benadrukt dat de inlichtingendienst zelden verantwoording aflegt voor ernstige misbruiken.[252] Ook meldt HRW in haar jaarrapport over 2018 dat NISA kinderen onrechtmatig gevangen neemt en soms veroordeelt in militaire rechtbanken op verdenking van samenwerking met AS.[253] De Britse denktank RUSI heeft het over robuuste methodes van NISA om inlichtingen te verzamelen: de veiligheidsdienst voert regelmatig massa-arrestaties uit terwijl ze hiervoor geen mandaat heeft. Ze arresteren verdachten, nemen deze gevangen en mishandelen hen gedurende een lange periode zonder dat er ooit een proces komt.[254]

Volgens het jaarrapport van USDOS van april 2018 beroept de federale regering zich regelmatig op NISA voor het uitvoeren van politiewerk, met name het arresteren en opsluiten van burgers zonder arrestatiebevel.[255]

[243] Landinfo, 15/05/2018, p. 11, url
[244] USDOS, 19/06/2015, url
[245] Foreign Affairs (Felbab-Brown V.), 23/06/2015, url
[246] VOA (Joseph D., Maruf H.), 31/07/2014, url; The Star (Shephard M.), 25/05/2014, url; Royal United Services Institute for Defense and Security Studies (RUSI) (Hills A.), 2018, p. 13
[247] VOA (Joseph D., Maruf H.), 31/07/2014, url; Africa up close (Williams P.D.), 17/11/2014, url
[248] Foreign Policy (McCormick T.Y.), 02/07/2015, url
[249] The Drive (Trevithick J.), 31/03/2017, url; Critical Threats, 01/03/2017, url; War Is Boring (Gannon D.), 17/07/2014, url; The Strategic Times, 23/02/2017, url
[250] Garowe Online, 21/07/2018, url
[251] USDOS, 03/03/2017, url
[252] HRW, 28/09/2016, url; HRW, 02/05/2017, url
[253] HRW, 17/01/2019, url
[254] Royal United Services Institute for Defense and Security Studies (RUSI) (Hills A.), 2018, p. 37
[255] USDOS, 20/04/2018, url

Op 16 juli 2018 ontslaat het hoofd van NISA, Hussein Hussein, twee van zijn adjuncten, zonder enige formele reden. Berichten suggereren dat ze gelinkt zijn aan de aanslag van AS op een checkpoint in de buurt van Villa Somalia de dag ervoor.[256]

Binnen de gelederen van NISA zijn er een aantal AS-overlopers. Voormalige leden van de *amniyat* worden in NISA nog steeds verdacht van samenzwering met hun voormalige werkgever en het doorgeven van staatsgeheimen. De regering kondigt in juli 2018 de arrestatie aan van bijna 30 soldaten en ambtenaren in verband met de aanslagen in de buurt van Villa Somalië en de compound van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Een van deze ambtenaren, plaatsvervangend NISA-chef, Jama'a, werkte ooit bij de *amniyat* alvorens over te lopen naar de regering.[257]

3.2.1.4. Andere veiligheidsdiensten in Mogadishu

Naast het leger, de politie en NISA zijn er nog veiligheidsdiensten actief in de hoofdstad namelijk de Mogadishu Stabilisation Unit (ook gekend als Mogadishu Stabilisation Force(s), MosF of *Xasliinta*) en het 14 October Battalion.[258] De informatie over deze eenheden is niet eenduidig in de verschillende geraadpleegde bronnen.

Begin 2018 zijn er geruchten dat de federale overheid een nieuwe paramilitaire strijdkracht zou opgericht hebben. Volgens verschillende bronnen geraadpleegd door het UN Monitoring Group worden inderdaad 800 rekruten opgeleid in de politieacademie in Mogadishu en later in het trainingskamp Generaal Gordon, dat leegstond na het verlaten van het opleidingsteam van de VAE.[259] Op de vraag van de UN Monitoring Group naar meer informatie over de gewapende veiligheidsdiensten antwoordt het Office of the National Security Advisor in september 2018 dat er geen nieuwe strijdkrachten actief zijn in Mogadishu en dat enkel de Somalische politie verantwoordelijk is voor de veiligheid in de stad.[260] Cedoca heeft in de geraadpleegde bronnen geen verdere informatie gevonden over deze nieuwe paramilitaire strijdkracht.

Mogadishu Stabilisation Force/ Unit (Xasliinta)

Deze eenheid wordt volgens ICG[261] opgericht in juni 2017, volgens de UN Monitoring Group echter in mei 2017.[262] Een regeringswoordvoerder vertelt aan Al Jazeera dat de eenheid bestaat uit 500 politieagenten, 500 soldaten en 500 manschappen van NISA.[263] Daarnaast telt deze strijdkracht volgens de UN Monitoring Group ook personeel van het Custodial Corps.[264] De clansamenstelling van deze eenheid is gemengd.[265]

Sinds mei 2018 bewaken deze strijdkrachten samen met de reguliere veiligheidsdiensten de checkpoints in de hoofdstad.[266]

Deze eenheid wordt in juli 2018 ontmanteld.[267] De regering keurt op 27 juli 2018 een resolutie goed ter vervanging van het Mogadishu Stabilsation Force door de Civil Defense Forces, ook gekend onder de naam 14 October Battalion.[268]

---

[256] 7DNews, 28/07/2018, url
[257] 7DNews, 28/07/2018, url
[258] UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, p. 34, url
[259] UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, p. 34, url
[260] UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, p. 34, url
[261] ICG, 20/10/2017, url
[262] UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, p. 34, url
[263] Al Jazeera (Mohamed H.), 22/10/2017, url
[264] UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, p. 34, url
[265] EASO, 20/12/2017, p. 80, url
[266] Halbeeg, 24/07/2018, url
[267] UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, p. 34, url
[268] Radio Dalsan, 27/07/2018, url

14 October Battalion

Het 14 October Battalion wordt opgericht na een van de dodelijkste aanslagen door AS op 14 oktober 2017 in Mogadishu.[269] Deze eenheid vervangt de Mogadishu Stabilisation Forces.[270]

Deze groep wordt in september 2018 officieel geïncorporeerd in het Somalische leger (SNA). Bronnen geraadpleegd door de UN Monitoring Group bevestigen dat het bataljon niet onder het bevel staat van het SNA maar onafhankelijk opereert.[271] Volgens de onlinekrant Radio Dalsan staat deze eenheid onder de controle van het hoofd van de politie.[272]

3.2.2. African Union Mission in Somalia (AMISOM) en de Verenigde Naties (VN)

AMISOM, opgericht op 19 januari 2007 door de Vrede- en Veiligheidsraad van de AU en op 20 februari 2007 bekrachtigd door resolutie 1744 van de VN-Veiligheidsraad, heeft als missie de ondersteuning van de federale regering bij de stabilisering van het land, onder meer door de strijd tegen AS, en de uitbouw van democratische instellingen.[273] De militaire manschappen komen uit Burundi, Djibouti, Kenia, Ethiopië en Oeganda. De politiemannen die de Somalische politiediensten versterken komen uit Ghana, Kenia, Nigeria, Sierra Leone, Oeganda en Zambia.[274] Aanvankelijk zou het mandaat van AMISOM aflopen op 31 mei 2018[275] maar dit wordt in juni 2018 verlengd tot 27 mei 2019.[276]

AMISOM telt momenteel 21.600 manschappen.[277]

Mogadishu en het district Banadir vallen onder sector I van AMISOM. Volgens een veiligheidsexpert die door EASO is geraadpleegd in mei 2014, heeft AMISOM 4.000 militairen en 400 politieagenten in Mogadishu. De AMISOM-politieagenten patrouilleren en doen ook bewakingsopdrachten.[278] Een militair expert en gesprekspartner van de BFA/SEM-onderzoeksmissie geeft in juni 2017 aan dat ze ook huiszoekingen doen en de SPF ondersteunt aan checkpoints.[279] Het zijn de Oegandese AMISOM-troepen die werkzaam zijn in Sector I.[280]

Volgens waarnemers is er sprake van een erg gebrekkige coördinatie tussen de verschillende landen die troepen leveren aan AMISOM, maar vooral eigen strategische belangen dienen. Hoewel de internationale troepenmacht in theorie een centrale commandostructuur heeft in Mogadishu, wijst Sahan Journal erop dat buurlanden Kenia en Ethiopië hun troepen nabij hun landsgrens hebben gelegerd, dat ze hun eigen commandostructuur volgen en hun militaire operaties buiten het door AMISOM uitgetekende kader uitvoeren.[281]

Verschillende waarnemers stellen dat AMISOM's wapentuig en troepensterkte niet volstaan om Zuid- en Centraal-Somalië te controleren en dat de internationale troepenmacht *overstretched* is. Gedurende de offensieven van AMISOM trekt AS zich meestal zonder veel verliezen terug. De internationale troepenmacht weet vaak de vijand te verdrijven maar slaagt er veel minder in hem rechtstreeks te

[269] 7DNews, 28/07/2018, url; Halbeeg, 24/07/2018, url
[270] 7DNews, 28/07/2018, url
[271] UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, p. 34, url
[272] Radio Dalsan, 27/07/2018, url
[273] AMISOM, s.d., url
[274] IPI Global Observatory (Williams P.D.), 10/09/2015, url
[275] ICG, 22/12/2017, url; UN Security Council, 14/06/2017, url
[276] African Union, 27/06/2018, url
[277] ACLED (Vannice C.), 23/06/2018, url
[278] EASO, 08/2014, p. 75, url
[279] BFA, SEM, 08/2017, p. 76, url
[280] UK Home Office, 26/09/2018, url
[281] Sahan Journal (Hujale M.), 08/07/2015, url; VOA (Maruf H.), 01/07/2015, url; Foreign Affairs (Felbab-Brown V.), 23/06/2015, url; The Heritage Institute for Policy Studies (HIPS) (Williams P.D., Hashi A.), 02/2017, p. 30, url

treffen.[282] AS slaagt er zo in sommige door AMISOM en het SNA veroverde gebieden weer in te nemen na de terugtrekking van de internationale troepenmacht.[283]

De terugtrekking van AMISOM is voorzien tussen 2018 en 2020 en nadien de verantwoordelijkheid volledig over te dragen aan het Somalische leger.[284] Maar landen die het AMISOM-contingent opmaken, vragen aan de VN-Veiligheidsraad in een gezamenlijk communiqué op 2 maart 2018 deze beslissing te herzien, de capaciteit van de troepenmacht te herstellen en een realistisch overgangsplan op te stellen.[285] AMISOM blijft op vele plaatsen in het land *de facto* de enige troepenmacht die instaat voor de veiligheid.[286] Op 30 juli 2018 wordt de verlenging voor een bijkomende tien maanden goedgekeurd alsook het beperken van het personeel tot 20.626 tegen 28 februari 2019 en het inschakelen van 1.040 AMISOM politieagenten tot 31 mei 2019.[287] In november 2018 vergadert AMISOM met vertegenwoordigers van de Somalische overheid en van de AU in Addis Ababa om een nieuwe tijdslijn te bespreken. Het gezamenlijk opgestelde stappenplan voorziet in 2021 verkiezingen met universeel enkelvoudig stemrecht, gevolgd door een geleidelijke overdracht van de veiligheidsverantwoordelijkheden van AMISOM aan het Somalische leger. Dit schema impliceert dat AMISOM nog minstens vier jaar actief zal zijn in Somalië en misschien nog langer wanneer de Somalische overheid er niet in slaagt de verkiezingen tijdig te organiseren.[288]

Het aantal doden dat rechtstreeks kan worden toegeschreven aan AMISOM blijft een twistpunt. Volgens een onderzoek gepubliceerd door het International Peace Institute (IPI) in mei 2018, is het aantal burgerslachtoffers als gevolg van AMISOM-acties nog steeds relatief laag. UNSOM rapporteert dat slechts 4 % (of 178 doden) van het totaal aantal burgerslachtoffers in anderhalf jaar tijd (2016-2017) te wijten zijn aan directe AMISOM-acties. Ter vergelijking: in diezelfde periode zijn 13 % van het totaal aantal burgerdoden het gevolg van interclanconflicten en 60 % door AS-acties. De AU ziet in het rapport echter "significant misrepresentations" en verwerpt deze bevindingen.[289] De VN en OHCHR zeggen dat het vaak moeilijk is om vast te stellen wie verantwoordelijk is voor burgerslachtoffers: AMISOM of een van de troepenleverende landen die ook onafhankelijk opereren.[290] De UN Monitoring Group registreert in haar rapport van november 2018 tussen 1 september 2017 en 31 augustus 2018 twaalf incidenten waarbij burgerdoden vallen door de acties van AMISOM. De experten besluiten dat er een vermindering is in vergelijking met de voorgaande verslagperiodes. Ze zien twee mogelijke redenen: ofwel het respecteren en implementeren van het mensenrechtenbeleid van de VN, ofwel de verminderde activiteit van AMISOM op het terrein.[291]

Hoewel de AU zowel een strategie ter bescherming van de burgerbevolking (Protection of Civilians of POC) heeft uitgewerkt als *rules of engagement* voor POC, hebben de AMISOM-troepen geen expliciet mandaat gekregen om de burgerbevolking te beschermen. Prioriteit ging enkel naar de bescherming van overheidsinstellingen en overheidspersoneel. Veel Somaliërs zijn dan ook van mening dat zowel AMISOM als de Somalische strijdkrachten onverschillig staan tegenover hun behoeften.[292]

Volgens een studie van de IPI Global Observator over het effect van de AMISOM-missie op de Somalische bevolking lijkt het gebrek aan strategie ervoor te zorgen dat de burgerbevolking

[282] VOA (Maruf H.), 01/07/2015, url; African Arguments (Roble M.A.), 09/09/2015, url; The Heritage Institute for Policy Studies (HIPS) (Williams P.D., Hashi_A.), 02/2017, p. 30, url
[283] UN Security Council, 31/10/2016, p. 11, url; UN Security Council, 09/01/2017, p. 3, url; IPI Global Observatory (Henigson H.), 09/05/2018, url
[284] ICG, 30/04/2017, url; IRIN (Okiror S.), 28/02/2017, url; VOA (Maruf H.), 06/03/2017, url
[285] UN Security Council, 02/05/2018, p. 9, url
[286] IPI Global Observatory (Henigson H.), 09/05/2018, url
[287] UN, 30/07/2018, url
[288] Combating Terrorism Center (CTC) (Maruf H., Joseph D.), 14/12/2018, url
[289] IPI Global Observatory (Henigson H.), 09/05/2018, url
[290] UNSOM, OHCHR, 12/2017, p. 14, url
[291] UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, pp. 41-42, url
[292] IPI Global Observatory (Henigson H.), 09/05/2018, url

argwanend staat tegenover deze vredestroepen. De aanwezigheid van AMISOM en de inspanningen om AS te verslaan kunnen op lange termijn een positief effect op Somalië hebben. De operationele strategieën van AMISOM op korte termijn hebben in sommige gevallen een negatief effect gehad op burgers. Zo lijkt het AMISOM bijvoorbeeld te ontbreken aan een duidelijke strategie om AS uit bepaalde steden of gemeenten te verdrijven. Omdat AMISOM niet in staat is de controle te behouden en er ook geen capabele Somalische strijdkrachten zijn om de macht over te nemen, trekt de internationale troepenmacht zich terug. Dit leidt dan weer tot de terugkeer van AS in de geëvacueerde gebieden en represailles tegen burgers die de islamistische beweging verdenkt van samenwerking met de vredeshandhavers. Zoals een Somaliër opmerkte, is het leven onder AS weliswaar moeilijk, maar toch te verkiezen boven de onvoorspelbaarheid en gewelddadige represailles die gepaard gaan met een stad die voortdurend in andere handen overgaat.[293]

De VN zijn ook aanwezig in Somalië. De United Nations Assistance Mission in Somalia (UNSOM) adviseert de Somalische regering en AMISOM inzake vredesopbouw en staatsvorming, bijvoorbeeld met betrekking tot de hervorming van de veiligheidsdiensten, de versterking van de rechtsstaat of het federaliseringsproces. Het United Nations Support Office in Somalia (UNSOS), voorheen UN Support Office for AMISOM (UNSOA)[294], biedt dan weer logistieke steun aan de troepen van de AU en het SNA en aan UNSOM.[295] Volgens een VN-rapport van mei 2017 heeft de VN in Somalië ongeveer 500 internationale en 1.150 nationale medewerkers.[296]

3.3. Andere mogendheden

Het Verenigd Koninkrijk heeft een team van 85 militairen in Somalië gestationeerd. Deze militairen assisteren de VN en AMISOM bij de opleidingen van het Somalische leger in Mogadishu en in Baidoa.[297]

De VAE en Turkije hebben ook trainingskampen geopend in Somalië, in 2015 en 2017 respectievelijk.[298]

Met het oog op de versterking van de instellingen ontplooide ook de Europese Unie een burgerlijke en een militaire missie in Somalia, met name de European Union Maritime Capacity Building Mission to Somalia (EUCAP) en de European Union Training Mission Somalia (EUTM).[299]

3.4. Andere gewapende groepen en milities actief in Mogadishu

In 2016 noemt Ken Menkhaus de volgende andere gewapende groepen die actief zijn in de hoofdstad: clanoudsten[300], milities van de districtscommissaris[301], veiligheidsagenten in dienst van zakenlui[302], persoonlijke beschermingseenheden[303], lokale en internationale particuliere beveiligingsfirma's[304] en *neighbourhood watch groups* (buurtburgerwachten).[305]

[293] IPI Global Observatory (Henigson H.), 09/05/2018, url
[294] UN News Centre, 09/11/2015, url
[295] UNSOM [website], s.d., url; UNSOA [website], s.d., url; UNSOS [website], s.d., url
[296] UN Security Council, 09/05/2017, p. 14, url
[297] Warfare, 31/08/2018, url; Forces Network, 14/11/2017, url; Forces Network, 13/11/2017, url; UNSOS, 09/01/2018, url
[298] UK Home Office, 26/09/2018, p.17, url
[299] Council of the European Union, 12/12/2016, url
[300] Centre for Security Governance (Menkhaus K.), 27/04/2016, p. 31, url
[301] Centre for Security Governance (Menkhaus K.), 27/04/2016, pp. 24-25, url
[302] Centre for Security Governance (Menkhaus K.), 27/04/2016, pp. 26-27, url
[303] Centre for Security Governance (Menkhaus K.), 27/04/2016, pp. 27-28, url
[304] Centre for Security Governance (Menkhaus K.), 27/04/2016, pp. 28-29, url
[305] Centre for Security Governance (Menkhaus K.), 27/04/2016, p. 31, url

EASO wijst in december 2017 naast het geweld door AS ook op politiek gemotiveerd geweld tussen de clans (inter- en intra-clangeweld) en op crimineel geweld in de hoofdstad. Ruzies om landeigendommen leiden ook tot gewelddadige incidenten. EASO wijst ook op het feit dat alle aanvallen en moorden die toegeschreven worden aan AS niet altijd echt door de terreurgroep uitgevoerd zijn. In sommige gevallen wordt AS verantwoordelijk geacht voor een aanval terwijl deze in werkelijkheid werd uitgevoerd in opdracht van zakenmannen.[306]

De denktank RUSI stelt in haar onderzoek dat burgers een beroep doen op formele en informele initiatieven, traditionele groepen en milities om zich te beschermen in Mogadishu. In vele districten in Mogadishu zijn de milities de enige betrouwbare bron voor bescherming en worden deze door iedereen gebruikt, inclusief de politici. De milities bieden geen bescherming tegen het terrorisme in de stad maar vullen de aanwezige lokale politie-initiatieven aan.[307]

De minister van Informatie Abdirahamn Omar Osman laat in juni 2017 weten dat AS niet de enige verantwoordelijke is voor aanslagen in de hoofdstad maar dat ook gewapende milities aanslagen plannen en uitvoeren.[308]

3.4.1. Buurtburgerwachten

Deze burgerwachten, die al sinds 2002-2003 actief zijn, zijn een lokaal antwoord op de onveilige situatie in de hoofdstad en opgericht door gemeenschapsorganisaties en geïnspireerd op het *hamuunta*-idee (*directing the people*) ten tijde van Siad Barre. De buurtburgerwachten zijn jarenlang niet meer dan vigilante groepen, clanmilities of gewapende beschermingsgroepen geweest die zich enkel bezighielden met crimineel geweld en niet met de gewone delicten, laat staan het terrorisme in de stad. Sinds de officiële lancering[309] van de Banadir Neighborhood Watch in oktober 2014 door AMISOM en de Somalische politie, is het system van buurtburgerwachten het "most locally acceptable, sustainable and value-for-money approach to urban security available in the city."[310] Het systeem opereert *bottom-top* in een piramidale structuur waar de brede basis gevormd wordt door straatcomités (die een groep van tien huishoudens vertegenwoordigen), gevolgd door buurtcomités (vertegenwoordigen vijf straatcomités dus 50 huishoudens), dan door sectorcomités (vier buurtcomités of 200 huishoudens), dan door wijkcomités (vier sectorcomités of 800 huishoudens) en door een buitenwijkcomité (vier wijkcomités of 1.800 huishoudens) en uiteindelijk een districtscomité dat vier buitenwijkcomités of 7.000 huishoudens vertegenwoordigt. Iedereen engageert zich in deze comités op vrijwillige basis. De meerderheid van de vrijwilligers zijn vrouwen. De groepen ontmoeten elkaar iedere ochtend en geven observaties van verdachte gebeurtenissen in hun buurt door. De vrijwilligers worden wel gecoacht door betaalde veldwerkers. Informatie wordt dagelijks verzameld. Tijdens de wekelijkse vergadering van het districtsveiligheidscomité (districtscommissaris en de districtsbevelhebber van NISA en de politie) wordt deze informatie besproken.[311]

De huidige buurtburgerwachten worden opgericht in 2015 om de gemeenschappen te mobiliseren en mensen te helpen samenwerken met lokale politie om verdachte personen, voertuigen en wapens te melden. Dit initiatief verbindt formeel de lokale politiediensten, de districtscommissarissen en de regionale administratie van Banadir.[312] Dit systeem is het best uitgebouwd in het district Waaberi,

[306] EASO, 12/2017, p. 81, url
[307] Royal United Services Institute for Defense and Security Studies (RUSI) (Hills A.), 2018, pp. 30-31
[308] Royal United Services Institute for Defense and Security Studies (RUSI) (Hills A.), 2018, p. 50
[309] AMISOM, 24/10/2014, url
[310] Royal United Services Institute for Defense and Security Studies (RUSI) (Hills A.), 2018, p. 61
[311] Royal United Services Institute for Defense and Security Studies (RUSI) (Hills A.), 2018, pp. 63-64
[312] World Bank, 01/04/2018, p. 36, url

waar het eerst werd opgericht, en zal worden uitgebreid naar de overige districten.[313] Veel gemeenschaps- en buurtwerkgroepen zijn echter nog ongereguleerd.[314]

4. Typologie van het geweld

Landinfo verklaart in haar rapport getiteld *Security Challenges in Mogadishu* van 15 mei 2018 dat het niet mogelijk is een gedetailleerde en exhaustieve beschrijving te geven van de veiligheidssituatie in Mogadishu omdat de beschikbare publieke informatie beperkt is. Er zijn geen officiële statistieken over geweldsincidenten in Mogadishu.[315]

4.1. Data

Cedoca doet voor dit hoofdstuk beroep op een databank opgesteld door de Amerikaanse ngo voor conflictanalyse Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED). ACLED maakt, op basis van openbare informatie en vertrouwelijke lokale bronnen, een inventaris van incidenten in Somalië. De databank is publiek beschikbaar op de website van ACLED en wordt regelmatig bijgewerkt:

> "All data are immediately processed, cleaned, reviewed and made available for public download as part of the overall data. This means that users may find changes to the data in their selected countries or targeted conflicts throughout the year."[316]

ACLED wijst erop dat de gegevens de prioriteiten van de mediaverslaggeving weerspiegelen en mogelijk het geweld onderschatten. Anderzijds staan sommige incidenten dubbel vermeld.[317] ACLED registreert ook voor ieder incident het aantal dodelijke slachtoffers, maar benadrukt dat deze aantallen schattingen zijn. Sommige bronnen geven immers niet exact weer hoeveel doden er vallen en schrijven bijvoorbeeld enkel dat er "meerdere" zijn. In dat geval rekent ACLED er tien. Als de bronnen verschillende aantallen noemen, neemt ACLED het laagste aantal. Dit totaalcijfer van *fatalities*, door ACLED opgesomd, omvat zowel burgerdoden als militairen of militieleden en dodelijke slachtoffers waarbij noch de dader noch het motief is gekend. In geval van (inter)clangeweld is het in de ACLED-data niet altijd duidelijk of het slachtoffers zijn van de strijdende milities of clanleden (burgers). Om die reden zijn de data verzameld door ACLED eerder een indicatie van het aantal doden, van de daders van het geweld en van de identiteit van de slachtoffers.[318] ACLED benadrukt in een nota van december 2017 over de categorie *fatalities* dat enkel de dodelijke slachtoffers gerapporteerd door gezaghebbende bronnen worden weerhouden. Bovendien zoeken de onderzoekers informatie om de cijfergegevens, waar en wanneer het mogelijk is, met andere bronnen te staven. ACLED gebruikt de voorzichtigste raming van het aantal dodelijke slachtoffers die beschikbaar is en zal de aantallen herzien (naar boven of beneden) en corrigeren als er betere informatie beschikbaar is.[319] ACLED maant aan tot voorzichtigheid bij het gebruik van cijfers omtrent het aantal doden uit haar eigen of enige andere databank: "Fatality information is the most biased, and least accurate, part of any conflict report and extreme caution should be employed when using any fatality number to show patterns."[320]

[313] Royal United Services Institute for Defense and Security Studies (RUSI) (Hills A.), 2018, pp. 61-69; The Global Observatory (Hills A.), 29/09/2016, url
[314] World Bank, 01/04/2018, p. 36, url
[315] Landinfo, 15/05/2018, p. 5, url
[316] ACLED, 28/12/2017, url
[317] ACLED, 24/03/2018, url
[318] Landinfo, 15/05/2018, p. 5, url
[319] ACLED, 28/12/2017, p. 1, url
[320] ACLED, 28/12/2017, p. 1, url

ACLED ordent de gewelddadige incidenten in onder meer de volgende categorieën:

- *Battle-No change of territory*: een gevecht tussen twee gewelddadige gewapende groepen waar de controle van het betwiste gebied niet verandert;

- *Battle-Non-state actors overtake territory*: een gevecht waarbij niet-gouvernementele actoren, zoals rebellen, de controle over het betwiste gebied overnemen;

- *Battle-Government regains territory*: een gevecht waarbij de regering de controle opnieuw overneemt over een betwist gebied;

- *Violence against civilians*: een aanval waarbij een gewapende / gewelddadige groep ongewapende burgers / niet-strijders als doelwit neemt;

- *Remote violence:* een aanval die vanop afstand wordt uitgevoerd. Voorbeelden van dit soort geweld zijn bermbommen (IED's), drone-activiteiten, lucht- en mortieraanvallen. Deze vorm van geweld kan tegen personen of infrastructuren gericht zijn.[321]

ACLED lijst ook enkele niet-gewelddadige incidenten op. Deze worden niet in dit hoofdstuk opgenomen. Het gaat om de categorieën: *Headquarters or Base established*, *Strategic Development*, *Non-violent Transfer of Territory* en *Riots/Protest.*[322]

In 2017 registreert ACLED 635 incidenten in Mogadishu met in totaal 1.447 dodelijke slachtoffers. Van deze 635 incidenten bestempelt het er 251 als *battle – no change of territory*. Deze incidenten maken 331 slachtoffers. Daarnaast bestempelt ACLED 242 gevallen als *violence against civilians*, met 340 doden tot gevolg en 142 gevallen als *remote violence* waarbij 776 doden, vooral burgers, vallen. Het gaat enerzijds om doelgerichte aanvallen tegen individuele burgers, anderzijds om aanslagen op hotels, restaurants en dergelijke.[323]

Voor de eerste helft van 2018, vanaf 1 januari 2018 tot 1 juli 2018, telt ACLED in totaal 399 incidenten in Mogadishu met in totaal 481 dodelijke slachtoffers. In die periode vallen 210 incidenten onder de noemer *Battle - no change of territory* met 230 doden, 2 incidenten onder de noemer *Battle - Non-state actor overtakes territory* met geen enkel dodelijk slachtoffer, 71 incidenten onder de categorie *remote violence* met 116 doden en 116 incidenten onder de noemer *violence against civilians* met 135 dodelijke burgerslachtoffers.[324]

Voor de verslagperiode van deze COI Focus, vanaf 1 juli 2018 tot en met 31 december 2018, telt ACLED in totaal 346 incidenten in Mogadishu met in totaal 500 dodelijke slachtoffers. In de onderzoeksperiode vallen 149 incidenten onder de noemer *Battle - no change of territory* met 260 doden, 2 incidenten onder de noemer *Battle - Non-state actor overtakes territory* met 10 dodelijke slachtoffers, 76 incidenten onder de categorie *remote violence* met 97 doden en 119 incidenten onder de noemer *violence against civilians* met 133 dodelijke burgerslachtoffers.[325]

Wat de incidenten onder de noemer *battle – no change of territory* en *battle – non-state actor overtakes territory* betreft, gaat het tijdens deze verslagperiode over geweld tussen de veiligheidsdiensten, de clanmilities van de Hawiye, AS, ISS en onbekende gewapende groepen en onbekende clanmilities.

[321] ACLED, 2017, pp. 3-4, url
[322] *Riots* beschrijven een gewelddadige protestvorm of een ongeorganiseerde spontane gewelddaad tegen mensen of een eigendom door een mensenmenigte, *protest* is een niet-gewelddadige publieke betogingen vaak tegen de regering.
[323] ACLED, 09/03/2019, url
[324] ACLED, 09/03/2019, url
[325] ACLED, 09/03/2019, url

De categorie *violence against civilians* beschrijft voornamelijk gevallen van gerichte moorden met vuurwapens van burgers door onbekende gewapende groepen, AS, ISS, soldaten van het Somalische leger en politieagenten. Bij enkele incidenten worden burgers gedood door handgranaten of door kruisvuur. Ook worden enkele ontvoeringen van burgers vermeld waarbij de ontvoerde burgers worden vermoord.

Incidenten van *remote violence*, waarbij ook burgerslachtoffers vallen, worden tijdens deze verslagperiode voornamelijk uitgevoerd door AS en onbekende gewapende groepen. Zij maken voor dit soort gericht geweld gebruik van geïmproviseerde explosieven (IEDs) vaak onder de vorm van een autobom. ACLED registreert verder nog een mortieraanval door AS en twee landmijnincidenten.

4.1.1. Vergelijkend overzicht van het geweld in Mogadishu in 2017 en 2018

De volgende tabel biedt een vergelijkend overzicht van het geweld in Mogadishu met de gewelddaden in deze stad in 2017 en in 2018 op basis van ACLED-gegevens:[326]

	2017 (1 januari 2017 – 31 december 2017)		**2018** (1 januari 2018 - 31 december 2018)	
ACLED-categorie	Incidenten	Dodelijke slachtoffers	Incidenten	Dodelijke slachtoffers
Battle – No change of territory	251	331	359	490
Battle – Government regains territory	-	-	-	-
Battle – Non-State actor overtakes territory	-	-	4	10
Remote Violence	142	776[327]	147	213
Violence against civilians	242	340	235	268
Totaal	**635**	**1.447**	**745**	**981**

Op basis van de gegevens verzameld door ACLED is het totaal aantal gewelddadige incidenten in Mogadishu in 2018 toegenomen in vergelijking met 2017. Het geweld maakt in 2018 in totaal weliswaar minder dodelijke slachtoffers dan in 2017. Wat het geweld tegen burgers betreft (*violence against civilians),* vonden er 242 dergelijke incidenten plaats in 2017 tegen 235 in 2018.

[326] ACLED, 09/03/2019, url
[327] Van de 776 dodelijke slachtoffers in het overzicht van ACLED bij de categorie *remote violence* registreert ACLED 587 doden ten gevolge van de dubbele bomaanslag in Mogadishu op 2 oktober 2017. In: ACLED, 09/03/2019, url

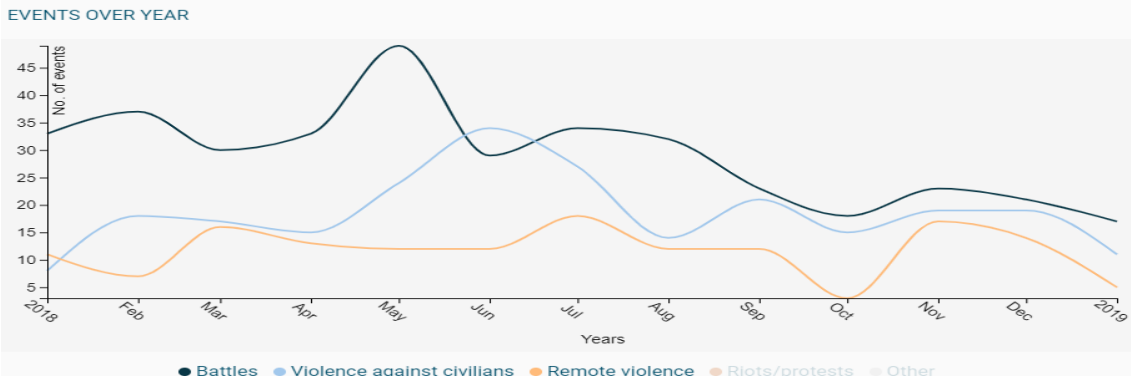

Overzicht van de incidenten genaamd *battles*, *violence against civilians* en *remote violence*, Banadir, 01/01/2018 – 01/01/2019, ACLED[328]

Wat het geweld in de hoofdstad in 2018 betreft, is er in mei een piek van gevechten tussen de Somalische veiligheidsdiensten en niet-reguliere gewapende groepen. Dit geweld neemt af naar het einde van het jaar. Het geweld tegen burgers neemt toe in mei om te pieken in de maand juni en dan af te nemen in de maand augustus. In september neemt dit geweld opnieuw toe en blijft het even intensief in de tweede helft van het jaar, op een kleine daling na in de maand oktober 2018. Eind december neemt dit geweld sterk af. Op het vlak van *remote violence* is er midden september tot midden oktober een aanzienlijke daling met geen enkel incident begin oktober. De maanden maart, juli en november van 2018 zijn de maanden met de hoogste graad van *remote violence* .

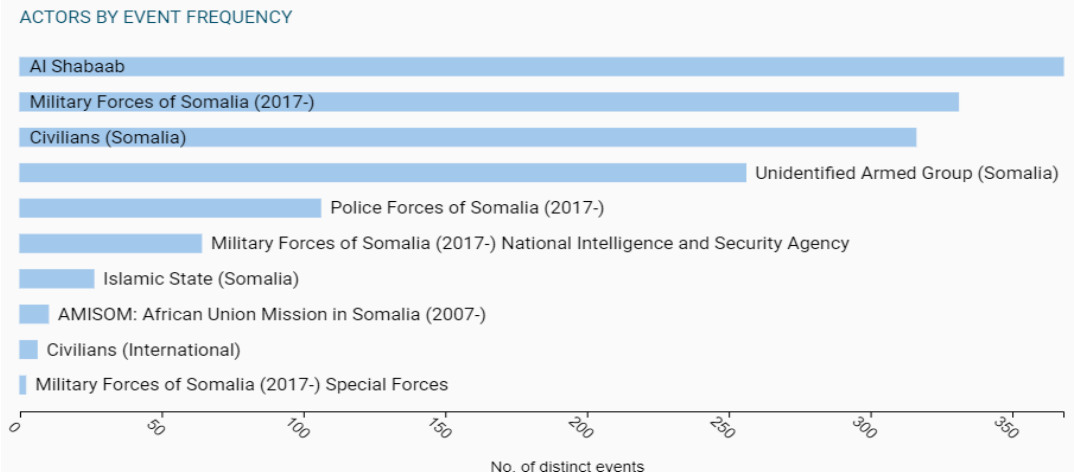

Overzicht van de daders van de incidenten genaamd *battles*, *violence against civilians* en *remote violence*, Banadir, 01/01/2018 – 01/01/2019, ACLED[329]

[328] ACLED, s.d., url; gebruikte filters: EVENT TYPE: Battles, Violence against civilians, Remote Violence ACTOR TYPE: State military and police, rebels, political militias, communal militias, DATE RANGE: 01/01/2018 – 01/01/2019, FATALITIES: All, ADMIN 1: Banaadir.
[329] ACLED, s.d., url; gebruikte filters: EVENT TYPE: Battles, Violence against civilians, Remote Violence ACTOR TYPE: State military and police, rebels, political militias, communal militias, DATE RANGE: 01/01/2018 – 01/01/2019, FATALITIES: All, ADMIN 1: Banaadir.

AS blijft de hoofdverantwoordelijke voor het geweld in de regio Banadir in 2018, gevolgd door het leger. De derde en vierde plaats van de daders voor het geweld in Mogadishu, zoals opgetekend door ACLED, zijn respectievelijk voor de burgers en ongewapende groepen.

4.2. De typologie van het geweld

Er zijn twee hoofdtypes van geweld in Mogadishu: aanslagen met explosieven enerzijds en moorden door middel van vuurwapens anderzijds. Aanslagen met explosieven worden tijdens deze verslagperiode opgeëist door AS en ISS, de schietpartijen en gerichte moorden (met behulp van vuurwapens) zijn toe te schrijven aan clanmilities, veiligheidsdiensten, onbekende gewapende groepen, onbekende clanmilities, ISS of aan AS.[330]

De aanslagen met explosieven worden tijdens deze verslagperiode gepleegd met geïmproviseerde explosieven of *improvised explosive devices* (IED) zoals radio controlled improvised explosive devices (RCIEDS) en under vehicle improvised explosive devices (UVIED).[331]

In dit hoofdstuk bespreekt Cedoca de typologie van het geweld gepleegd door AS, ISS en andere actoren in Mogadishu. Ter illustratie van het soort geweld worden in deze paragrafen enkele incidenten vermeld. Dit overzicht is geenszins exhaustief.

4.2.1. Typologie van het geweld door al Shabaab

Nadat AS de controle over de stedelijke centra verloor in 2011, wijzen verschillende bronnen op een tactische verschuiving van deze terreurgroep . AS gaat zich toeleggen op het uitvoeren van asymmetrische aanvallen, zoals zelfmoordaanslagen, geweld door gebruik van geïmproviseerde bommen (*improvised explosive device*, IED), hit-and-runaanvallen, politiek gemotiveerde bedreigingen, schietpartijen, moorden, ontvoeringen, granaat- en mortieraanvallen. AS neemt sinds 2008 vaker haar toevlucht tot zelfmoordaanslagen. Bronnen wijten deze toename aan de nauwe relatie met Al Qaeda.[332]

De veiligheid in Mogadishu is verbeterd sinds AS zich in 2011 uit de stad heeft teruggetrokken. AS voert echter wel aanvallen uit tegen prominente functionarissen. Een analyse van Critical Threats stelt begin 2019 dat de expertise van AS op het gebied van explosieven is verbeterd en de geïmproviseerde explosievenaanvallen met voertuigen (VBIED) efficiënter zijn geworden. De dodelijkste aanval van AS tot op heden, een vrachtwagenbomaanslag op 14 oktober 2017, doodt bijna 600 mensen wanneer de bom voortijdig ontploft naast een brandstoftank. AS heeft waarschijnlijk minstens één VBIED-fabriek aan de rand van Mogadishu die deze aanvallen met behulp van explosieven in de stad mogelijk maakt.[333] In 2017 en begin 2018 heeft AS aangetoond dat het nog steeds grote aanvallen kan voorbereiden en uitvoeren gebruikmakend van SVBIED en groepen *inghimasi* (gewapende AS-strijders) en dit in de meest beveiligde zones van het land zoals centraal Mogadishu.[334] Volgens Jane's Sentinel Security Assessment van 6 april 2017, gebruikt AS in Mogadishu hoofdzakelijk "co-ordinated high-impact vehicle-borne improvised explosive device (VBIED) and small-arms attacks".[335] De terreurgroep gebruikt in Mogadishu autobommen "[…] to breach security installations, often times

[330] ACLED, 09/03/2019, url
[331] ACLED, 09/03/2019, url
[332] Stanford University, 26/02/2016, url; Counter Extremism Project, laatste update: 18/09/2018, url
[333] Critical Threat (Zimmerman K, Estelle E., Cassidy M.), 24/01/2019, url
[334] Combating Terrorism Center (CTC) (Anzalone C.), 01/03/2018, p. 13, url
[335] UK Home Office, 01/07/2017, p. 16, url

passing through checkpoints, and conduct high-casualty attacks against government and military personnel."[336]

Volgens een rapport van UK Home Office van juli 2017 zijn de VBIED-aanvallen van AS gericht tegen de veiligheidskordons rond gebouwen die gebruikt worden door regeringsambtenaren en buitenlanders zoals hotels, conferentieruimtes, politiebureaus en de internationale luchthaven Aden Adde in Mogadishu.[337]

Volgens het onafhankelijk onderzoekscentrum ACAPS suggereert recent onderzoek over de tactiek van AS dat de groep nu overschakelt op het gebruik van bommen als voornaamste methode om de regering en haar bondgenoten aan te vallen. AS voert minder aanvallen uit op regeringsbasissen maar meer aanvallen gericht tegen regeringsinstellingen en bedrijven die weigeren belastingen aan de terreurgroep te betalen.[338]

Volgens het rapport van de secretaris-generaal van de VN van december 2018 blijft AS aanvallen en doelgerichte moorden uitvoeren met behulp van geïmproviseerde explosieven in voertuigen, geïmproviseerde explosieven onder voertuigen en op afstand bestuurde geïmproviseerde explosieven. In september en oktober ging een korte onderbreking van de aanvallen gepaard met een toename van de algemene criminaliteit in de hoofdstad.[339]

Het Hiraal Institute besluit in haar analyse van het geweld in Somalië in 2018 dat in het laatste kwartaal van dat jaar er een toename is van aanslagen door AS waarbij vuurwapens worden gebruikt en "sticky IEDs" (zelfgemaakte explosieven die meestal op een voertuig worden gekleefd). AS lijkt zich nu meer toe te leggen op stedelijke guerrillaoperaties om te tonen dat, ondanks de toegenomen luchtaanvallen, de groepering nog steeds genoeg slagkracht heeft om de overheid en haar bondgenoten te treffen.[340] De moordaanslagen met behulp van vuurwapens pleegt AS vooral in Mogadishu en de omliggende gebieden in het noordwesten van de stad. Deze zijn even frequent gedurende de laatste drie maanden van 2018 als tijdens de maanden ervoor.[341]

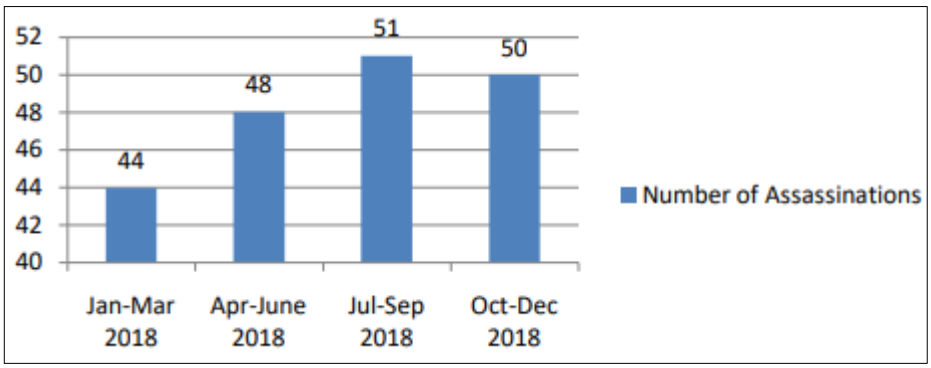

Assassinations by pistol by quarter[342]

[336] Critical Threat (Cassidy M.), 13/04/2018, url
[337] UK Home Office, 01/07/2017, p.16, url
[338] ACAPS via ACCORD, 31/01/2019, url
[339] UN Security Council, 21/12/2018, p. 4, url
[340] Hiraal Institute, 27/02/2019, p. 1, url
[341] Hiraal Institute, 27/02/2019, p. 1, url
[342] Hiraal Institute, 27/02/2019, p. 4, url

Net als deze campagne van gerichte moorden, concentreerde de bommencampagne met IED's tijdens het laatste kwartaal van 2018 zich in het centrum van Mogadishu maar spreidde ze ook uit naar het noordwesten van de stad. Volgens het Hiraal Institute wijst dit op een efficiënte werking van de *amniyat* tot in de regio ten noordwesten van Mogadishu.[343]

Tijdens de verslagperiode zijn er in Mogadishu gewelddaden opgeëist door AS of toegeschreven aan deze terreurgroep die kunnen omschreven worden als aanslagen (autobomaanslagen en zelfmoordaanslagen), mortieraanvallen en gerichte moorden. ACLED registreert voor deze periode in totaal 132 gewelddadige incidenten door AS waarbij 254 dodelijke slachtoffers vallen. Burgers zijn het slachtoffer in 46 van die gevallen.[344]

4.2.1.1. Aanslagen met geïmproviseerde explosieven

Op zaterdag 7 juli 2018 pleegt AS een aanslag op het gebouwencomplex waar het ministerie van Binnenlandse Zaken en het ministerie van Veiligheid zijn gehuisvest. Er vallen dertien doden en meer dan 21 gewonden. Volgens lokale nieuwsbronnen ontploft er eerst een autobom, waarna geweerschoten volgen en een tweede ontploffing. Het gebouwencomplex bevindt zich in de buurt van het parlement en Villa Somalia. Onder de doden bevinden zich vooral bewakers en personeelsleden.[345]

Op 14 juli 2018 is er een dubbele aanslag, opnieuw in de buurt van Villa Somalia. De aanslag begint met een zware explosie veroorzaakt door een autobom in de buurt van de toegangspoort van Villa Somalia. Er volgt een vuurgevecht en de veiligheidsdiensten doden drie aanvallers tijdens deze confrontatie. De tweede autobom ontploft in de buurt waar de strijdkrachten de AS-militieleden, die het presidentieel paleis proberen binnen te dringen, aanvallen. Er worden minstens acht doden geteld waaronder vier AS-leden. Meer dan twintig mensen raken gewond. AS claimt de verantwoordelijkheid van deze aanval via AS-gezinde mediakanalen.[346]

Op 30 juli 2018 ontploft een autobom in de buurt van het politiekantoor van Waaberi in de drukke straat Maka Al Mukarama waardoor zes personen sterven en twintig gewond raken. De ontploffing gebeurt tijdens de file, op het moment dat soldaten auto's controleren even verderop in de straat.[347]

Op 5 augustus 2018 worden minstens vier mensen gedood, waaronder de zelfmoordterrorist, en vallen zeven gewonden door de ontploffing van een autobom (SVBIED) tijdens een file op de Maka Al Mukaramastraat. Hierbij worden mensen gedood die in de auto zitten en in de Bar Italia aan de kant van de weg. Deze aanslag heeft plaats in het district Hawl Wadaag. AS eist deze terreurdaad op en meldt dat vooral soldaten en leden van NISA het doelwit waren.[348]

Op 2 september 2018 wordt de hoofdstad opgeschrikt door een enorme explosie, aldus BBC News. Een zelfmoordterrorist valt het districtshoofdkwartier aan door middel van een autobom. Door de kracht van de explosie stort een nabijgelegen school in elkaar en worden huizen in de buurt beschadigd alsook een moskee. Deze aanslag in het district Hawl Wadaag kost volgens BBC News aan drie soldaten het leven en verwondt veertien mensen waaronder zes kinderen.[349] Volgens Jamestown Foundation sterven er minstens zes mensen en raken er tien anderen gewond.[350] AS eist deze aanslag op.[351]

---

[343] Hiraal Institute, 27/02/2019, p. 4, url
[344] ACLED, 09/03/2019, url
[345] The Africa Times, 08/07/2018, url
[346] Shabelle Media Network, 14/07/2018, url
[347] Independent (Osborne S.), 30/07/2018, url
[348] Goobjoog News, 06/08/2018, url; The Anglo-Somali Society (Doon R.), s.d., url
[349] BBC News, 02/09/2018, url
[350] The Jamestown Foundation (West S.), 12/10/2018, url
[351] BBC News, 02/09/2018, url; The Jamestown Foundation (West S.), 12/10/2018, url

Op 10 september 2018 pleegt AS een aanslag op een gebouw van de regionale regering in het district Hodan, ongeveer 3 km verwijderd van Villa Somalia. Inwoners van Hodan getuigen dat een auto, geladen met explosieven, tegen de poort van het districtshoofdkwartier reed. Er volgt een vuurgevecht tussen de aanvallers en de bewakers van het hoofdkwartier. Er sterven hierbij minstens zes burgers en zestien raken er gewond.[352]

Op 9 november 2018 ontploffen een viertal autobommen voor het hotel Sahafi. Dit hotel bevindt zich in de buurt van het Criminal Investigations Department (CID) van de Somalische politie.[353] De aanval begint wanneer twee militanten in hun auto's zichzelf opblazen voor de ingang van hotel. Daarna ontploft nog een bom aan het hotel.[354] Volgens AP ontploft een vierde bom wanneer de medische diensten ter plaatse zijn.[355] Vier aanvallers worden door veiligheidsdiensten neergeschoten.[356] Volgens een getuige zijn onder de doden ook de hoteleigenaar en drie bodyguards. In het hotel verblijven vaak regeringsmedewerkers. Een woordvoerder van AS laat weten dat het hotel om die reden doelwit was.[357] Volgens een getuige sterven er ook burgers, niet alleen door de explosie maar ook door het vuurgevecht tussen AS en de veiligheidsdiensten.[358] Een dag na de aanslag bericht Al Jazeera over 39 doden en 40 gewonden door dit geweld.[359] Volgens een artikel gepubliceerd in *The Guardian* zijn er meer dan 50 doden gevallen en meer dan 100 mensen gewond.[360]

Op 6 december 2018 worden twee militaire bevelhebbers gedood door een bermbom in de buurt van Danane in het zuiden van Mogadishu. Verschillende bodyguards komen ook om. AS eist de aanslag later op.[361]

Op 22 december 2018 ontploffen twee autobommen in de buurt van het presidentiële paleis waarbij zowel burgers als leden van de veiligheidsdiensten sterven. De eerste autobom ontploft aan een checkpoint in de buurt van het nationale theater. De tweede explosie gebeurt enkele minuten later in dezelfde buurt. De prominente journalist Awil Dahir Salad is een van de doden.[362] AS claimt deze aanslag via Radio Andalus.[363] Minstens dertien mensen worden gedood, waaronder burgers en soldaten en minstens zeventien personen raken gewond.[364] Volgens *The Guardian* gaat het om een zelfmoordaanslag.[365] NISA arresteert die dag het brein achter de aanslag door een tip van de bewoners.[366]

In geval van bermbommen is het vaak niet duidelijk wie de verantwoordelijke is. Niet alle aanslagen met explosieven worden ook opgeëist door AS.[367]

4.2.2.2. Mortieraanvallen

Minstens vijf burgers sterven en tien andere raken gewond op 1 juli 2018 doordat drie mortieren inslaan in een residentiële wijk in het district Wadajir in de buurt van het hoofdkwartier van AMISOM.

[352] Reuters via The East African, 10/09/2018, url
[353] VOA (Hassan M. O.), 09/11/2018, url; AP (Warsameh F. A., Guled A.), 09/11/2018, url; The Washington Post, 09/11/2018, url; Al Jazeera, 10/11/2018, url
[354] Algemeen Dagblad (AD), 09/11/2018, url
[355] The Washington Post, 09/11/2018, url; AP, 09/11/2018, url
[356] VOA (Hassan M. O., 09/11/2018, url; AP, 09/11/2018, url
[357] Algemeen Dagblad (AD), 09/11/2018, url
[358] AP (Warsameh F. A., Guled A.), 09/11/2018, url
[359] Al Jazeera, 10/11/2018, url
[360] The Guardian, 11/11/2018, url
[361] Halbeeg, 06/12/2018, url
[362] Al Jazeera, 23/12/2018, url; AP via the New York Times, 22/12/2018, url; The Guardian, 22/12/2018, url
[363] AP via the New York Times, 22/12/2018, url
[364] AP via the New York Times, 22/12/2018, url
[365] The Guardian, 22/12/2018, url
[366] Halbeeg, 22/12/2018, url
[367] ACLED, 09/03/2019, url

De UN Deputy Special Representative for Somalia Peter de Clercq noemt deze aanval van AS een wanhopige aanval door de militante groep.[368]

Op 15 december 2018 eist AS de verantwoordelijkheid op voor minstens vijf mortieraanvallen die landen in de buurt van Villa Somalia in het district Wardhiigley. Er is geen informatie over het aantal slachtoffers.[369]

4.2.2.3. Gerichte moorden met vuurwapens

Schutters van AS vermoorden Derow Dhakane Mohamed, een verkiezingsafgevaardigde uit Jubaland in de buurt van zijn woning in Mogadishu op 5 juli 2018.[370]

Op 8 juli 2018 schieten militanten van AS een zakenman dood in zijn winkel in de buurt van de school Dhagaxtuur in het district Hawl Wadaag. De districtspolitie onderzoekt de zaak en arresteert verschillende verdachten. Een betrouwbare bron, aldus ACLED, verklaart dat het slachtoffer deel uitmaakte van de verkiezingsdelegatie voor de parlementsverkiezingen in de lidstaat Zuidwest.[371]

Op 9 juli 2018 schieten AS-militanten een voormalige verkiezingsafgevaardigde dood op de markt van Bakara.[372]

Een politieagent wordt door AS-militanten gedood op 2 augustus 2018 in het district Dharkenley.[373]

Op 22 augustus 2018 schieten AS-leden twee broers dood in het district Dharkenley. Volgens de door ACLED geraadpleegde bron was een van de broers een lid van het SNA hoewel hij niet in dienst was op het moment van de aanval. Naar aanleiding van deze dubbele moord arresteert de politie verschillende mensen in de buurt. Cedoca heeft binnen het afgesproken tijdsbestek geen verdere informatie over dit incident gevonden.[374]

Een clanoudste wordt op 3 september 2018 vermoord door AS in Hawl Wadaag. Een andere burger raakt tijdens deze aanval gewond.[375]

Op 7 september 2018 worden minstens twee omstaanders en een soldaat gedood wanneer AS een checkpoint van het SNA in de buurt van de bioscoop Abdi Waceyl beschiet in het district Heliiwa.[376]

Daarnaast bevinden zich onder de slachtoffers van deze AS-aanslagen tijdens deze verslagperiode andere zakenlui, een religieuze man die deel had genomen aan de parlementsverkiezingen in de federale lidstaat Zuidwest, ambtenaren, politieagenten, een vermoedelijke NISA-agent, een federale belastingontvanger en zijn bodyguard, een clanoudste, een gewezen ambtenaar, een Burundese soldaat van AMISOM, de directeur van de school al Kilaaf in het district Yaaqshiid en een vermoedelijke ISS-aanhanger.[377]

4.2.2. Typologie van het geweld door ISS

De door ACLED verzamelde gewelddadige incidenten die (vermoedelijk) door ISS gepleegd zijn tijdens deze onderzoeksperiode met een of meer dodelijke slachtoffers of gewonden tot gevolg zijn allen

[368] VOA, 01/07/2018, url; ACLED, 09/03/2019, url
[369] ACLED, 09/03/2019, url
[370] ACLED, 09/03/2019, url
[371] ACLED, 09/03/2019, url
[372] ACLED, 09/03/2019, url
[373] BBC Monitoring Group via ACLED, 09/03/2019, url
[374] ACLED, 09/03/2019, url
[375] ACLED, 09/03/2019, url
[376] Caasimada.net via ACLED, 09/03/2019, url
[377] ACLED, 09/03/2019, url

gerichte moorden met vuurwapens. Het gaat over in totaal veertien incidenten die negentien doden maken, waarvan de meerderheid burgers.[378]

Onder de slachtoffers van ISS zijn Somalische soldaten, een winkeleigenaar, een financiële ambtenaar, een politieagent, een medewerker van de inlichtingendienst, twee busconducteurs met vermoedelijke banden met ISS en medewerkers van een telecom bedrijf.[379]

ISS eist wel enkele aanslagen met bermbommen op, volgens ACLED in totaal twee. Een aanslag op 1 juli 2018 maakt geen dodelijke slachtoffers.[380] Op 4 december 2018 zegt ISS verantwoordelijk te zijn voor het vermoorden/verwonden van zeven explosievenexperten van NISA door middel van een geïmproviseerde bom in de markt van Bakara in Mogadishu.[381] Over hetzelfde incident zegt ACLED dat er op 3 december 2018 een IED ontploft aan het kruispunt Hawl Wadaag in de buurt van de markt van Bakara. Een tweede IED wordt gevonden maar ontmanteld. Er vallen geen doden.[382] In de gegevens verzameld door een veiligheidsanalysedienst van een internationale organisatie in Mogadishu kon Cedoca over dit incident dan weer niets terugvinden.[383]

4.2.3. Typologie van het geweld door andere actoren

Naast gewelddaden door AS en ISS zijn er tijdens de verslagperiode van dit onderzoek ook nog andere actoren die verantwoordelijk zijn voor geweld in de hoofdstad. ACLED vermeldt ook incidenten die het gevolg zijn van politiek gemotiveerde clanconflicten, criminaliteit en conflicten over grondbezit.[384]

Burgers kunnen soms het slachtoffer worden door kruisvuur en dit zowel door AMISOM, het Somalische leger, clanmilities en onbekende gewapende milities. Volgens gegevens verzameld door ACLED vinden er tijdens deze verslagperiode vuurgevechten plaats tussen AMISOM en AS, onbekende gewapende groepen/milities en het SNA, tussen soldaten van het leger of politieagenten onderling en met clanmilities.[385]

HRW meldt in haar rapport over de situatie in 2018 dat de veiligheidstroepen op onwettige wijze burgers gedood en verwond hebben tijdens gevechten over grondbezit, tijdens controles over wegversperringen en ontwapeningsoperaties, met name in Mogadishu en Lower Shabelle.[386]

Op 8 augustus 2018 wordt een konvooi van AMISOM getroffen door een geïmproviseerde bom in het district Heliiwa. Als reactie hierop openen de AMISOM-soldaten het vuur op burgers die zich in de buurt bevinden. Hierdoor worden volgens ACLED tussen de drie en vijf burgers gedood, waaronder een vrouw.[387] Op 6 november 2018 doden AMISOM-soldaten zes burgers om nog onbekende redenen.[388]

Ook soldaten van het Somalische leger maken zich schuldig aan het doden van onschuldige burgers.[389] Op 18 september 2018 sterft de negenjarige Deqa Dahir doordat soldaten in de lucht vuren om de weg vrij te maken voor hun voertuig. Op dat moment zit het meisje in een schoolbus die vaststaat in de file. Een ander meisje raakt gewond door een andere verdwaalde kogel. Vier soldaten worden gearresteerd. President Farmajo ontvangt de ouders van het overleden meisje in een poging de

[378] ACLED, 09/03/2019, url
[379] ACLED, 09/03/2019, url
[380] ACLED, 09/03/2019, url
[381] Strategic Intelligence (Goldberg), 04/12/2018, url
[382] ACLED, 09/03/2019, url
[383] Internationale veiligheidsanalysedienst, analist, e-mail, 03/12/2018, 04/12/2018, 05/12/2018
[384] ACLED, 09/03/2019, url
[385] ACLED, 09/03/2019, url
[386] HRW, 17/01/2019, url
[387] ACLED, 09/03/2019, url
[388] ACLED, 09/03/2019, url
[389] ACLED, 09/03/2019, url

publieke woede over deze moord te bedaren.[390] Soms breekt er ook geweld uit tussen legersoldaten onderling: op 26 oktober 2018 vechten twee groepen van SNA-soldaten met elkaar in de Zone K, gelegen in het district Hodan. Eén soldaat laat hierbij het leven.[391] Op 18 december 2018 breekt een vuurgevecht uit tussen verschillende legersoldaten in het district Hodan. Soldaten gegroepeerd volgens hun (sub)clan bevechten elkaar over een landdispuut.[392]

ACLED meldt ook vuurgevechten waar de Somalische politie bij betrokken is: op 1 oktober 2018 schiet de politiecommissaris van het district Dayniile op burgers die wegenwerken uitvoeren. De politieagenten die hen beschermen, beantwoorden deze aanval en beschieten politieagenten van de districtscommissaris. Hierdoor sterft er een politieagent en een burger raakt gewond. Op 23 oktober 2018 wordt een NISA-agent gedood door een gevecht tussen politieagenten en agenten van NISA na een discussie in de buurt van het Juba-kruispunt.[393]

Burgers worden ook slachtoffer van aanvallen van onbekende gewapende mannen.[394] In de verslagperiode zijn onbekende groepen verantwoordelijk voor 122 van de in totaal 347 gewelddadige incidenten in de hoofdstad.[395] Het geweld dat ACLED toeschrijft aan onbekende gewapende groepen komt van bermbommen, landmijnen, autobommen en granaten. Maar bij het merendeel van de incidenten zijn er vuurwapens betrokken.[396]

Een dood die in Mogadishu veel reactie uitlokt is de gerichte moord op de jonge zakenman Mohamed Mohamoud Sheik, 31 jaar oud. Hij wordt op 2 augustus 2018 aangevallen door onbekende gewapende mannen in de buurt van het Banadir kruispunt. Hij overlijdt later in het ziekenhuis aan zijn verwondingen. Sheik was gekend als een ondernemende zakenman en richtte onder meer de eerste droogkuis en bloemenwinkel op alsook de organisatie Startup Grind Mogadishu[397] dat zakenmannen verenigt.[398]

[390] BBC News, 20/09/2018, url; AI, 19/09/2018, url
[391] ACLED, 09/03/2019, url
[392] ACLED, 09/03/2019, url
[393] ACLED, 09/03/2019, url
[394] ACLED, 09/03/2019, url
[395] ACLED, 09/03/2019, url
[396] ACLED, 09/03/2019, url
[397] Maruf H. (@HarunMaruf), 02/08/2018, url
[398] Somaliland Chronicle, 06/08/2018, url; Quartz Africa (Latif Dahir A.), 05/08/2018, url; The Guardian, 03/09/2018, url

5. Doelwitten van het geweld

5.1. Data

Diverse bronnen stellen al jarenlang dat betrouwbare statistieken over burgerslachtoffers in Somalië niet beschikbaar zijn.[399] ACLED noemt informatie over het aantal slachtoffers de meest onzekere component van conflictverslaggeving. Er zijn meerdere redenen waarom de cijfers nu eens geminimaliseerd en dan weer overdreven worden.[400] ACLED vindt het niet correct om de impact van gewapende groepen enkel te meten op basis van cijfers van het aantal slachtoffers, die "both questionable and inadequate to capture the true impact of conflict" zijn.[401]

In juli 2015 richt AMISOM een Civilian Casualty Tracking Analysis and Response Cell (CCTARC) op voor de registratie van burgerslachtoffers van incidenten waarbij AMISOM betrokken is.[402] UNSOM en OHCHR schrijven in december 2017 dat de cel onderbemand is, weinig communiceert en dat het de betrouwbaarheid van de onderzoeken door AMISOM niet kan evalueren.[403]

Op de vraag om informatie over het aantal burgerdoden in Mogadishu tijdens de verslagperiode antwoordt een medewerker van een internationale veiligheidsanalysedienst, werkzaam in Mogadishu, in een e-mail op 30 september 2018 dat ze gestopt zijn met het verzamelen van gegevens over de burgerslachtoffers "… due to discrepancies in the numbers."[404]

Voor 2017 verzamelt de databank van ACLED 242 aanvallen tegen burgers (*violence against civilians*) met 340 burgerdoden. Voor dat jaar worden ook 142 incidenten van *remote violence* geteld met in totaal 776 dodelijke slachtoffers waarvan de meerderheid burgers door de zware bomaanslag op 14 oktober 2017 in Mogadishu.[405]

ACLED telt in de eerste helft van 2018 116 incidenten geklasseerd als *violence against civilians* met 135 burgerdoden en 71 incidenten met 116 doden onder de categorie *remote violence* waarbij soms burgerslachtoffers vallen.[406]

In de tweede helft van 2018 klasseert ACLED 119 gewelddadige incidenten als *violence against civilians* met 133 dodelijke slachtoffers en 76 gewelddaden als *remote violence* waar soms burgers het slachtoffer van werden en dit doelbewust of als omstaander met in totaal 97 doden.[407]

In vergelijking met de eerste helft van 2018 is het aantal gewelddadige incidenten waar burgers het slachtoffer van werden (*violence against civilians*) in de tweede helft van 2018 dus bijna gelijk gebleven alsook het aantal burgerslachtoffers in deze categorie.[408]

Een vergelijkend jaaroverzicht over het aantal doden in Mogadishu door *remote violence* en *violence against civilians* op basis van ACLED-gegevens wordt hieronder weergegeven.[409]

[399] UNHCR, 01/2014, url ; AI, 22/02/2017, url
[400] ACLED, 09/10/2017, pp. 2-3, url
[401] ACLED, 09/10/2017, p. 3, url
[402] OHCHR, 12/2017, p. 8, url
[403] UNSOM, OHCHR, 12/2017, p. 16, url
[404] Internationale veiligheidsanalysedienst, analist, e-mail 30/09/2018
[405] ACLED, 09/03/2019, url; Hiiraan Online, 05/03/2018, url
[406] ACLED, 09/03/2019, url
[407] ACLED, 09/03/2019, url
[408] ACLED, 09/03/2019, url
[409] ACLED, 09/03/2019, url

	2017 (01/01/2017 – 31/12/2018)		2018 (01/01/2018 – 31/12/2018)	
ACLED-categorie	Incidenten	Dodelijke slachtoffers	Incidenten	Dodelijke slachtoffers
Remote violence	142	776[410]	147	213
Violence against civilians	242	340	235	268
Totaal	384	1.116	382	481

5.2. Analyse

HRW schrijft in hun rapport over 2017 dat het gewapend conflict, misbruiken door alle partijen en de humanitaire crisis een zware tol eisen van burgers. Honderden burgers zijn gedood in willekeurige aanvallen, vooral in Mogadishu, schrijft de mensenrechtenorganisatie nog.[411]

UNSOM omschrijft, in haar rapport van december 2017 over burgerslachtoffers, Banadir als een van de drie meest door geweld getroffen regio's. De burgerslachtoffers die bij geweld van AS omkomen zijn in 64 % van de gevallen toe te schrijven aan VBIED's en 15 % aan IED's. De meerderheid van deze explosieven zijn in Mogadishu ontploft.[412]

De Zweedse COI-dienst Lifos merkt op dat geen enkele lijst van doelwitten exhaustief is, maar dat iedereen die door AS als vijand wordt beschouwd een mogelijk doelwit is. Ook straatverkopers en kleine handelaars die met het leger of AMISOM handel drijven zijn bijvoorbeeld doelwitten, zij het in geringe mate.[413]

In een onderzoek naar de zelfmoordaanslagen gepleegd door AS somt het onderzoeksteam van het Combating Terrorism Center de meest frequente doelwitten van deze zelfmoordaanvallen op als volgt:

a) personeel en symbolen van de Somalische staat (regerings- en veiligheidspersoneel alsook gebouwen en instituten van de overheid)

b) personeel en symbolen van de internationale gemeenschap (ambtenaren en personeelsleden van de AMISOM-missie, de AU of de VN)

c) ruimte waarin personeel van a) en b) samenkomen zoals hotels en restaurants.[414]

Op basis van data-analyse stelt het onderzoeksteam vast dat de zelfmoordaanslagen van AS tactisch zo gepland zijn om specifieke vijandige instituten en personeel te raken:

"[…] al-Shabaab's suicide bombing efforts appear to be tactically planned to target and degrade specific enemy institutions and especially personnel, and not simply to generally engender shock and awe in civilian populations. Indeed, al-Shabaab's suicide bombing efforts generally do not appear to target non-combatant civilians indiscriminately, for example, in the ways that Boko Haram's do."[415]

[410] ACLED telt 587 doden bij de als *remote violence* gecatalogiseerde zware aanslag op 14 oktober 2017, in: ACLED, 09/03/2019, url
[411] HRW, 18/01/2018, url
[412] UNSOM, OHCHR, 12/2017, p. 21, url
[413] Migrationsverket (Lifos), 16/06/2016, pp. 7-10, url
[414] Combating Terrorism Center (CTC) (Warner J., Chapin E.), 01/02/2018, p. iv, url
[415] Combating Terrorism Center (CTC) (Warner J., Chapin E.), 01/02/2018, p. iv, url

Het onderzoeksteam meent dat AS schijnbaar gebruikt maakt van zelfmoordaanslagen om enkel hooggeplaatste personen te vermoorden. Het probeert onnodige burgerslachtoffers te vermijden bij zelfmoordaanslagen, wat in overeenstemming is met de wereldwijde richtlijnen rond het voeren van de jihad zoals voorgeschreven door al Qaida.[416]

USDOS merkt in zijn rapporten over de mensenrechtensituatie in 2016 en 2017 op dat minderheidsgroepen, die meestal geen gewapende militie kunnen onderhouden, onevenredig vaak geconfronteerd worden met moord, foltering, verkrachting, kidnapping en roof van eigendom of land, discriminatie en uitsluiting vanwege leden van meerderheidsclans. Vaak handelen de daders met de goedkeuring van lokale of federale overheden. Vertegenwoordigers van minderheden in het parlement zijn het doelwit van onbekende aanvallers.[417]

Landinfo schrijft in haar rapport *Security Challenges in Mogadishu* van mei 2018 dat de aanvallen van AS vooral gericht zijn tegen regeringsfunctionarissen, clanoudsten en zakenlui. Maar ze voeren ook bomaanslagen uit op regeringsgebouwen en andere plaatsen die door de regeringsambtenaren worden bezocht, zoals hotels en restaurants.[418] Landinfo stelt dat de burgerbevolking niet op zich een doelwit vormt van de acties van AS, maar tegelijkertijd, houdt de islamistische beweging weinig rekening met de eventuele burgerslachtoffers wanneer ze een aanval uitvoeren. Lokale bronnen hebben aan Landinfo gezegd dat ze weten welke hotels en welke andere plaatsen er geassocieerd worden met de overheid en daarom potentiële doelwitten zijn voor AS.[419] AS zou, volgens enkele door Landinfo geïnterviewde bronnen en volgens Horseed Media, de burgers waarschuwen weg te blijven van door functionarissen bezochte plaatsen.[420]

Sommige aanvallen van AS kunnen ook economisch gemotiveerd zijn omdat AS belastinggeld en/of beschermingsgeld int bij de zakenlui in Mogadishu. Een bron geraadpleegd door Landinfo vult aan dat de bescherming die AS biedt minimaal is: "Al-Shabaab only provides little protection other than against the violence the organization itself can cause if it does not receive payment."[421]

Volgens de Britse denktank RUSI is de dreiging van terroristisch geweld in de stad voor iedereen reëel en onvoorspelbaar.[422]

Van de door de UN Monitoring Group geregistreerde aanslagen door ISS, tussen oktober 2017 en augustus 2018[423], zijn de doelwitten hoofdzakelijk politieagenten, leden van de nationale inlichtingendienst, Somalische soldaten en financiële ambtenaren in Mogadishu en Afgoye.[424] Volgens Haysom zijn de gewelddadige acties van ISS in de loop van 2018 gericht tegen bedrijfseigenaren.[425]

Volgens gegevens verzameld door UNSOM vallen de meeste burgerdoden in de maand juli 2018 in Mogadishu, 104 van het in totaal 133 burgerdoden die maand opgetekend. De meerderheid van deze dodelijke slachtoffers (67) vallen in Mogadishu door bombardementen en aanvallen met het gebruik van explosieven uitgevoerd door AS.[426] In september 2018 ziet UNSOM een stijging van het aantal dodelijke burgerslachtoffers door IED-aanvallen door AS in de hoofdstad.[427]

---

[416] Combating Terrorism Center (CTC) (Warner J., Chapin E.), 01/02/2018, p. iv, url
[417] USDOS noemt volgende minderheidsgroepen : "Minority groups included the Bantu (the largest minority group), Banadiri, Reer Hamar, Brawanese, Swahili, Tumal, Yibir, Yaxar, Madhiban, Hawrarsame, Muse Dheryo, Faqayaqub, and Gabooye." in USDOS, 03/03/2017, url; USDOS, 20/04/2018, url
[418] Landinfo, 15/05/2018, p. 7, url
[419] Landinfo, 15/05/2018, p. 8, url
[420] Landinfo, 27/02/2017, url; Horseed Media, 27/07/2015, url
[421] Landinfo, 15/05/2018, p. 8, url
[422] Royal United Services Institute for Defense and Security Studies (RUSI) (Hills A.), 2018, p. 31
[423] UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, pp. 119-120, url
[424] UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, p. 29, pp. 119-120, url
[425] UN Security Council, 03/01/2019, url
[426] UNSOM, 20/08/2018, url
[427] UNSOM, s.d., url

Door het feit dat zowel AS als ISS belastingen innen in de hoofdstad, komen zakenlui zwaar onder druk te staan. In feite betalen sommige zakenmannen drie keer belastingen: eenmaal aan AS, eenmaal aan ISS en de derde keer aan de overheid.[428] Het weigeren van betaling is geen echte optie, volgens Absidamad Barre, professor business management in Mogadishu en Hussin Sheikh Ali, directeur van de Somalische denktank Hiraal Institute. Het niet betalen maakt de zakenman tot doelwit van deze terreurgroepen: "If they don't pay, they will be targeted, as well as their children and wealth. The punishment is death."[429] Volgens een analyse van het Hiraal Institute van februari 2019, maakt ISS zijn aanwezigheid in de hoofdstad kenbaar door het vermoorden van zakenlui die weigeren de geëiste belastingen te betalen.[430]

6. Geografische verdeling

Mogadishu wordt bestuurd door een burgemeester, tevens gouverneur van de grotere regio Banadir (Benadir). Volgens een volkstelling van 2015 telt de regio 1.650.227 inwoners.[431] De census die uit verschillende hoeken kritiek krijgt, aldus Horseed Media, wordt in 2015 betwist door de burgemeester die het over 3.600.000 inwoners heeft.[432] Het Amerikaanse adviesbureau Demographia schat de bevolking van Mogadishu, een van de snelst groeiende steden ter wereld,[433] in april 2017 op 2.425.000 inwoners.[434] Volgens een rapport van november 2018 van IDMC is Mogadishu nu de dichtstbevolkte stad in Afrika.[435]

De stad bestaat uit zeventien districten, die geleid worden door een districtscommissaris.[436] De verschillende districten zijn, van noordoost naar zuidwest: Heliwaa (Heliwa, Huruwa, Huriwa); Karaan; Yaaqshiid (Yaaqshid); Shibis; Wardhiigley (Wardhiigleey, Warta Nabada); Boondheere (Bondhere); Shangaani (Shingani); Abdiaziz (Abdul-aziz, Cabdulcasiis, Cabdicasiis); Hamar Weyne (Xamar Weyne); Hamar Jabjab (Xamar Jabjab); Waaberi (Waberi); Hawl Wadaag (Howl Wadaag, Howlwadaag); Hodan; Dayniile (Daynile, Deynile); Wadajir (Medina, Madina); Dharkenley.[437] Het zeventiende district, Kahda (Kaxda), wordt niet op alle geraadpleegde kaarten vertoond.[438]

In april 2017 zegt een medewerker van een internationale ngo aan de onderzoeksmissie van BFA/SEM dat AS in de noordelijke wijken 's nachts de controle heeft. Volgens ICG zijn vlaggen van AS in de wijken Dayniile, Heliwaa en Yaaqshiid ook overdag zichtbaar, omdat de regering die wijken niet onder controle heeft. Een andere bron spreekt dat tegen en zegt aan de onderzoekers van BFA/SEM dat AS enkel 's nachts en in de buitenwijken zichtbaar aanwezig is. Potentiële doelwitten van de groep verblijven 's nachts dan ook niet in deze delen van de stad.[439]

[428] AP, 06/12/2018, url; VOA (Maruf H.), 03/12/2018, url
[429] AP, 06/12/2018, url; VOA (Maruf H.), 03/12/2018, url
[430] Hiraal Institute, 27/02/2019, p. 2, url
[431] Horseed Media, 26/05/2015, url
[432] Horseed Media, 01/06/2015, url
[433] The Guardian, 18/11/2015, url
[434] Demographia, 04/2017, p. 21, url
[435] IDMC, 11/01/2018, url
[436] HIJRA – Regional Office Nairobi (Barasa J.), 11/2014, url; Somali Current, 15/12/2014, url; EASO, 08/2014, pp. 15-16, url
[437] De eerst vermelde schrijfwijze wordt verder in dit document gebruikt: EASO, 08/2014, pp. 15-16, url; UNHCR, *Forced evictions in Mogadishu 1 JAN – 28 FEB 2015*, s.d., url; BFA – Oostenrijk (Tiwald A.), 12/10/2015, url
[438] Rift Valley Institute publiceerde in 2017 een kaart van Mogadishu: Rift Valley Institute, The Heritage Institute for Policy Studies (HIPS), 2017, p. 109, url
[439] BFA, SEM, 08/2017, p. 75, url

In de andere districten van Mogadishu is de invloed van AS beperkt, maar opereert de groepering niettemin op twee manieren: enerzijds met behulp van "verborgen actoren", anderzijds door middel van complexe aanslagen door "speciale eenheden" [vertaling].[440]

De Deense migratiedienst en de Danish Refugee Council (DRC) vernemen in december 2016 van een VN-bron dat de overheid in bepaalde wijken nauwelijks of niet aanwezig is. De helft van Mogadishu valt 's nachts niet onder de controle van de overheid. De periferie is dan in handen van AS, dat ook in de hoofdstad nog steeds taksen heft en recht spreekt.[441] Volgens de Zweedse en Deense migratiediensten vinden in Mogadishu, waar veel "high profile targets" zijn, de meeste moorden en aanvallen (autobommen, bermbommen, schietpartijen) plaats.[442]

Volgens een analyse van april 2016 van expert Ken Menkhaus zijn bepaalde (door de auteur niet nader genoemde) districten veel veiliger dan andere. Zes van de zestien districten worden door de bewoners als veilig beschouwd, onder meer door een sterke aanwezigheid van AMISOM, van de Somalische ordediensten en van private veiligheidsdiensten, en door duidelijk afgelijnde en onbetwiste clanterritoria. Deze districten trekken veel inwoners van uiteenlopende clans aan en vormen zo meer kosmopolitische clusters. De prijs van onroerend goed is de beste indicator van veiligheid in een bepaalde zone, aldus Menkhaus, met enorme prijsverschillen tussen veilige en minder veilige buurten.[443]

Verschillende bronnen beschrijven dan weer dat de veiligste plaats in de stad de zone rond de internationale luchthaven van Mogadishu is. Ook gekend als Mogadishu International Airport of MIA, nabij de zee. Het gaat om een veiligheidszone van vier vierkante kilometer, omgeven door prikkeldraad en barrières tegen aanslagen, die wordt verdedigd door soldaten van AMISOM. De zone wordt bevolkt door private veiligheidsdiensten, diplomaten, humanitair personeel, soldaten, zakenlui, spionnen, aldus AFP, en herbergt onder meer AMISOM, de VN en de Britse ambassade.[444] Niettemin stellen VN-rapporten van januari en mei 2017 dat het veiligheidsrisico in deze zone hoog blijft. Na de aanval van AS nabij de ingang van de luchthaven en de VN-kantoren op 26 juli 2016 werd het lokale personeel van UNDP naar de luchthaven verhuisd.[445]

[440] BFA – Oostenrijk (Tiwald A.), 12/10/2015, p. 31, url
[441] DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, p. 12, url
[442] Migrationsverket (Lifos), 16/06/2016, pp. 7-8, url; DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, p. 12, url
[443] CSG (Menkhaus K.), 05/04/2016, p. 33, url
[444] AFP (McConnell T.), 25/02/2015, url; The Times (Starkey J.), 11/05/2015, url; Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 30/03/2016, p. 22, url
[445] UN Security Council, 09/01/2017, p. 15, url; UN Security Council, 09/05/2017, p. 14, url

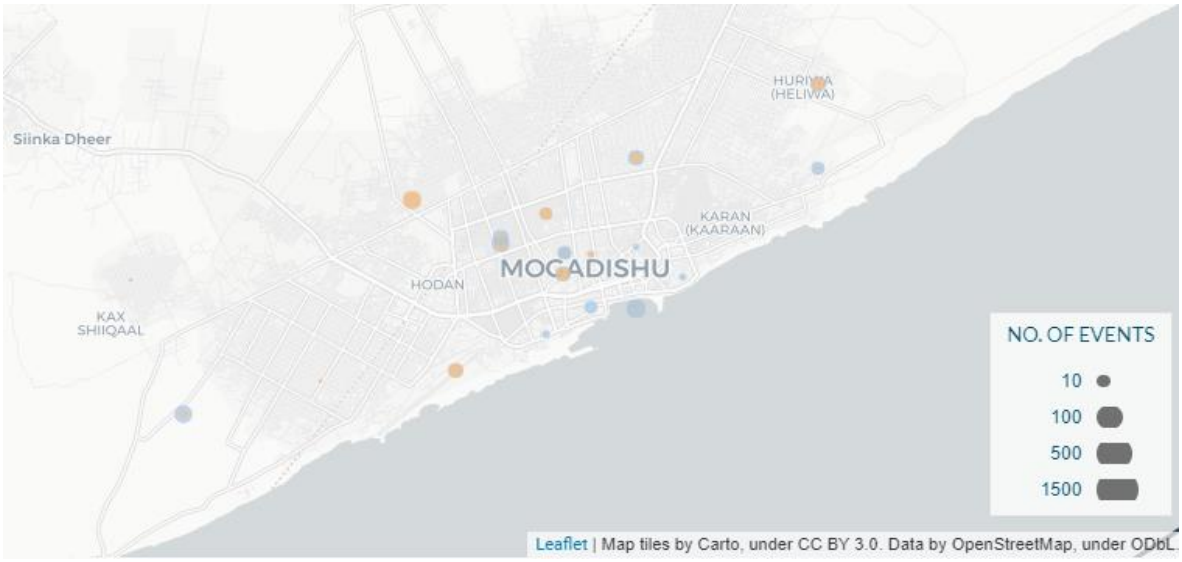

Overzicht *violence against civilians* en *remote violence*, Banadir, 01/07/2018 – 31/12/2018 (ACLED)[446]

Overzicht *violence against civilians* en *remote violence* per wijk, 01/07/2018 – 31/12/2018 (ACLED)[447]

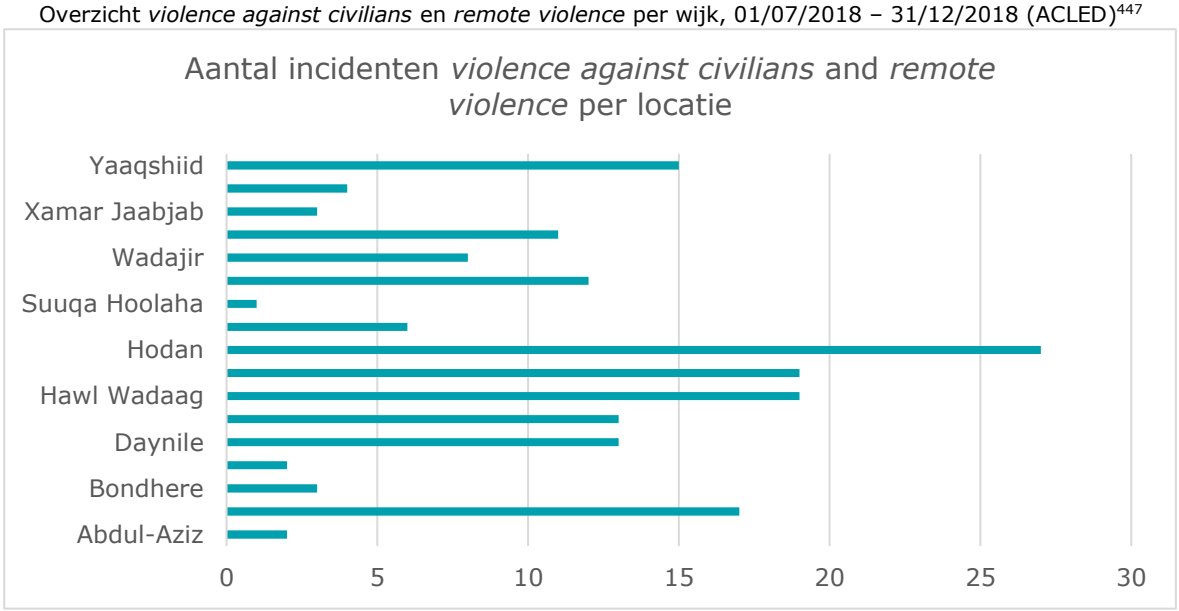

Op basis van de door ACLED verzamelde gegevens vinden de meeste gewelddadige incidenten tijdens de verslagperiode plaats in de wijk Hodan, gevolgd door de wijk Hawl Wadaag.[448]

[446] ACLED, s.d., url; gebruikte filters: EVENT TYPE: Violence against civilians, remote violence ACTOR TYPE: State military and police, rebels, political militias, communal militias, DATE RANGE: 01/07/2018 – 01/01/2019, FATALITIES: All, ADMIN 1: Banaadir.
[447] ACLED, s.d., url; gebruikte filters: EVENT TYPE: Violence against civilians, remote violence, ACTOR TYPE: State military and police, rebels, political militias, communal militias, DATE RANGE: 01/07/2018 – 01/01/2019, FATALITIES: All, ADMIN 1: Banaadir.
[448] ACLED, s.d., url; gebruikte filters: EVENT TYPE: Violence against civilians, remote violence, ACTOR TYPE: State military and police, rebels, political militias, communal militias, DATE RANGE: 01/07/2018 – 01/01/2019, FATALITIES: All, ADMIN 1: Banaadir.

7. Verplaatsingen van de bevolking

Precieze gegevens over het bevolkingsaantal in Mogadishu zijn niet voorhanden. Het geschatte aantal inwoners verschilt van bron tot bron. Volgens een schatting, in 2014, van het United Nations Population Fund (UNFPA) wonen er 1.6 miljoen mensen in de regio Mogadishu.[449] Demographia World Urban Areas schat de bevolking in 2018 op 2.590.000 inwoners.[450] HRW schat het aantal IDP's in Somalië in 2018 op 2.7 miljoen waarvan velen zonder enige vorm van hulp leven en het slachtoffer riskeren te worden van misbruiken (zoals willekeurige moorden, gedwongen ontruimingen, seksueel geweld en een beperkte toegang tot basisvoorzieningen).[451] Ontheemde vrouwen en meisjes lopen, volgens verschillende bronnen waaronder HRW, een verhoogd risico op seksueel en gendergerelateerd geweld door gewapende mannen, met inbegrip van regeringssoldaten, militieleden en burgers.[452]

Volgens Landinfo leeft een derde van de bevolking in Mogadishu in een van de vele nederzettingen in de stad. De meerderheid van de bewoners van deze nederzettingen zijn ontheemden maar er leven ook economische migranten in deze buurten. Algemeen genomen hebben ze erg weinig middelen en leven ze op grond die niet van hen is. Doordat de vastgoedprijzen in Mogadishu de laatste jaren stijgen, worden velen die in deze *settlements* leven, gedwongen om uit te wijken naar verder gelegen regio's in de periferie van de hoofdstad.[453]

7.1. Ontheemden uit Mogadishu

De UN Monitoring Group meldt in haar rapport van november 2018 incidenten waarbij IDP's gedwongen worden te verhuizen van Mogadishu naar Afgoye (Lower Shabelle). In juli 2018 vallen er drie doden bij een dergelijke actie in Sinka Dheere op de weg van Mogadishu naar Afgoye.[454]

Volgens de Somalia Protection Cluster is er gedurende 2018 een piek van gedwongen verhuizingen die voornamelijk in Mogadishu plaatsvinden. Het aantal IDP's dat hierdoor wordt getroffen neemt significant toe doorheen het jaar in vergelijking met 2017. De meerderheid van deze ontruimingen worden met geweld uitgevoerd waarbij gewapende mannen worden ingezet. In Mogadishu heeft 72 % van de slachtoffers van deze uitzettingen enkel een mondelinge overeenkomst met de landeigenaar (meestal via een zogenaamde *gatekeeper*, een informele huurbaas).[455]

7.2. Ontheemden naar Mogadishu

In totaal zijn 2,6 miljoen Somaliërs ontheemd waarvan 19 % in de regio Banadir hun toevlucht zochten.[456] Een combinatie van geweld en natuurrampen zorgt ervoor, in 2017 en de eerste helft van 2018, dat 32 % van de nieuwe ontheemden in Somalië zich bevinden in Mogadishu. Onder deze ontheemden bevinden zich Somaliërs uit de rurale gebieden die het geweld van AS ontvluchten of de droogte. Dit percentage bevat ook IDP's die al in Mogadishu wonen maar door een gedwongen ontruiming van hun nederzetting naar een andere locatie in de stad verhuizen. In totaal zijn er 600.000

[449] IDMC via Reliefweb, 11/11/2018, url
[450] Demographia, 03/2018, p. 55, url
[451] HRW, 17/01/2019, url
[452] HRW, 17/01/2019, url; EASO, 20/12/2017, url; Landinfo, 15/05/2018, pp. 9-10, url
[453] Landinfo, 15/05/2018, p. 9, url
[454] UN Security Council via Ecoi.net, 09/11/2018, p. 41, url
[455] UNHCR via Reliefweb, s.d., p. 2, url
[456] UNHCR, 31/01/2019, url

ontheemden die in meer dan 480 informele nederzettingen wonen. Hierdoor is Mogadishu de op een na dichtstbevolkte stad ter wereld en sinds 2018 de dichtstbevolkte stad in Afrika.[457]

De meerderheid van de IDP's in Mogadishu komen uit de nabij gelegen regio's Bay en Lower Shabelle.[458] OCHA telt begin december 2018 468.800 IDP's in de regio Banadir.[459] Volgens een studie uitgevoerd door het onderzoekscentrum Research and Evidence Facility (REF)[460] in juni 2018 migreert 22 % van het totaal aantal IDP's naar Mogadishu.[461]

Volgens een rapport van IDMC van november 2018 betekent de aankomst in Mogadishu voor vele ontheemden niet het einde van hun zorgen. Door het gebrek aan basisvoorzieningen en geschikte huisvesting lopen ze het risico op een tweede ontheemding. Gedwongen ontruimingen gebeuren al sinds de jaren '90 in Mogadishu, alleen is de omvang van het probleem nog nooit zo groot geweest, aldus IDMC.[462]

De ontheemden in Mogadishu bevinden zich in een kwetsbare situatie door het ontbreken van een formeel vangnet, de slechte hygiënische leefomstandigheden (gebrek aan zuiver water), voedselonzekerheid, een gebrek aan identiteitsdocumenten, ondermaatse huizing en de huuronzekerheid.[463] Door een gebrek aan duidelijke wetgeving rond het huren en verhuren van panden, domineert de illegale huizenmarkt. De huis- en landeigenaars vermijden formele huurovereenkomsten met de ontheemden wat hen kwetsbaar maakt voor plotse ontruimingen.[464] IDMC stelt dat door deze levensomstandigheden in Mogadishu de ontheemden een voortdurend risico lopen op een secondaire verplaatsing.[465] De recente terugkeer van een relatieve veiligheid en stabiliteit in de hoofdstad trekt ontwikkelaars aan in de centrale districten van de stad. Vele ontheemden, die in deze zone woonden, zijn hieruit verdreven en leven nu in meer perifere districten van de stad zoals Kahda en Dayniile.[466] Soms gaan deze gedwongen uitzettingen gepaard met geweld waarbij wel eens doden vallen. Midden juli 2018 komen minstens vier personen om tijdens een dergelijke actie.[467]

Daarnaast ontvluchten meer dan 34.000 Somaliërs tussen augustus en oktober 2018 het geweld in Lower Shabelle waarvan de meerderheid, volgens OCHA, naar de hoofdstad trekken.[468]

7.3. Terugkeer

Tussen december 2014 en november 2018 zijn volgens cijfers van het UNHCR in totaal 123.399 Somalische vluchtelingen vrijwillig teruggekeerd naar Somalië. UNHCR bood hulp aan 82.840 vrijwillige terugkeerders uit Kenia en assisteerde 3.053 spontane *returns* uit Jemen sinds 2017.[469]

UNHCR schrijft in haar beleidsdocument van 30 mei 2016 het volgende met betrekking tot de mogelijkheid van een intern vluchtalternatief (IFA/IRA) in Mogadishu:

[457] IDMC, 11/11/2018, p. 2, url; Demographia, 03/2018, p. 55, url; Reuters via VOA, 11/12/2018, url; International Institute for Environment and Development, 28/01/2019, url
[458] The Research and Evidence Facility (REF) Consortium, 06/2018, p. 19, url
[459] OCHA via Reliefweb, 11/12/2018, url
[460] Het Research and Evidence Facility (REF) is een onderzoeksconsortium bestaande uit de Britse School of Oriental and African Studies (SOAS), het Global Development Institute aan de Universiteit Manchester en de Keniaanse denktank Sahan
[461] The Research and Evidence Facility (REF) Consortium, 06/2018, p. 8, url
[462] IDMC, 11/11/2018, p. 2, url
[463] IDMC, 11/11/2018, p. 2, url
[464] IDMC, 11/11/2018, pp. 2-5, url
[465] IDMC, 11/11/2018, p. 5, url
[466] IDMC, 11/11/2018, p. 5, url
[467] USAID via ReliefWeb, 30/09/2018, p. 3, url
[468] OCHA, 25/11/2018, url; USAID via ReliefWeb, 30/09/2018, url
[469] UNHCR via Reliefweb, 30/11/2018, url

" […] that where an applicant for international protection has a well-founded fear of persecution at the hands of the State and its agents, there is a presumption that consideration of an IFA/IRA is not relevant for areas under the control of the State. Furthermore, UNHCR considers that in relation to a proposed IFA/IRA for Somalis fleeing persecution or serious harm by Al Shabaab, protection from the State is generally not available in Mogadishu even though the city is under the control of government forces supported by AMISOM troops. This applies in particular to Somalis who can be presumed to be on Al-Shabaab's hit list."[470]

Verder schrijft het VN-agentschap dat de redelijkheid van een interne vlucht naar Mogadishu moet worden onderzocht met bijzondere aandacht voor de mate waarin iemand daadwerkelijk steun kan krijgen van rechtstreekse familie of van zijn clan. Als het voorgestelde alternatief een stedelijk gebied is waar de asielzoeker geen toegang tot accommodatie en bestaansmiddelen heeft en niet op een sociaal netwerk kan terugvallen, komt de persoon waarschijnlijk terecht in een situatie vergelijkbaar met die van stedelijke IDP's.[471] Personen die overwegen naar Mogadishu te gaan dienen geïnformeerd te worden over de situatie van ontheemden op het vlak van veiligheid, huisvesting en bestaansmiddelen. Het is immers aannemelijk, aldus UNHCR, dat die personen bij terugkeer naar Mogadishu soortgelijke problemen zullen ondervinden als de ontheemden ter plaatse. Hetzelfde geldt voor Somaliërs die wensen terug te keren naar andere steden in Zuid- en Centraal-Somalië dan hun oorspronkelijke woonplaats.[472]

UNHCR raadt verder aan geen Somaliërs gedwongen terug te sturen naar gebieden in Zuid- en Centraal-Somalië "that are affected by military action and/or ensuing displacement, remain fragile and insecure after recent military action, or remain under full or partial control of non-state armed groups."[473] Sinds 30 mei 2016 heeft UNHCR geen update meer uitgebracht van bovenstaand beleidsdocument.

7.3.1. Terugkeer naar Mogadishu vanuit Kenia

Begin december 2018 telt UNHCR 7.543 Somaliërs die in 2018 zijn teruggekeerd uit Kenia. Dit is bijna een vijfde van het totaal aantal teruggekeerde vluchtelingen in 2017 (totaal aantal: 35.409). Van het totaal aantal terugkeerders uit Kenia van 2014 tot november 2018 komt 18 % (14.797) aan in de regio Banadir.[474]

De terugkeer van Somaliërs uit Kenia volgt op de beslissing van de Keniaanse regering in mei 2016 om de repatriëring van Somalische vluchtelingen te versnellen met het oog op de sluiting van het vluchtelingenkamp in Dadaab (in het noordoosten van Kenia) in november van dat jaar. De Keniaanse autoriteiten, samen met UNHCR, voeren hun gezamenlijk Voluntary Repatriation Program op. Volgens het HRW geven de Keniaanse autoriteiten de vluchtelingen geen echte keuze tussen blijven of weggaan en biedt UNHCR geen accurate informatie over de veiligheidssituatie in Somalië. HRW en AI stellen dat de druk die de Keniaanse autoriteiten uitoefenen op de vluchtelingen het vrijwillige karakter van de terugkeer ondermijnt. HRW heeft het zelfs over *refoulement*.[475] Hoewel het Keniaanse Hooggerechtshof deze maatregelen in februari 2017 als discriminerend en ongrondwettelijk bestempelt, bevestigt president Uhuru Kenyatta in maart 2017 de sluiting van het kamp.[476]

[470] UNHCR, 30/05/2016, url
[471] UNHCR, 30/05/2016, url
[472] UNCHR, 30/05/2016, url
[473] UNHCR, 30/05/2016, url
[474] UNHCR, 05/12/2018, url; The Research and Evidence Facility (REF) Consortium, 06/2018, p. 8, url
[475] HRW, 14/09/2016, url; AI, 14/11/2016, pp. 4-5, 16-18, url; AI, 21/12/2017, pp. 5-6, 9-10, url; The Washington Post, 21/12/2017, url
[476] AI, 14/11/2016, url; HRW (Bader L.), 16/11/2016, url; HRW, 23/03/2017, url; Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 23/11/2017, pp. 68-70, url

In augustus 2017 stelde de ngo Refugees International de verdere omkadering van de terugkeer in vraag met het oog op de verslechtering van de omstandigheden in Somalië.[477] Volgens het jaarrapport van USDOS van 20 april 2018 beweren verschillende belangenorganisaties dat de Keniaanse overheid druk zou uitoefenen op vluchtelingen in Dadaab om vrijwillig naar Somalië terug te keren. Ook wordt in het rapport de kritiek herhaald dat er onvoldoende informatie wordt verstrekt aan potentiële vluchtelingen over de omstandigheden in Somalië.[478]

In oktober 2018 verblijven er nog 208.000 geregistreerde vluchtelingen in Dadaab waarvan de overgrote meerderheid Somaliërs zijn. De aanhoudende conflicten, de daaruit voortvloeiende instabiliteit en de aanhoudende droogte in Somalië hebben ertoe geleid dat een groot aantal vluchtelingen niet naar Somalië kunnen en willen terugkeren. Deze vluchtelingen hebben ervoor gekozen om in het kamp te blijven, ongeacht de moeilijke omstandigheden. In 2017 bijvoorbeeld, kondigt het World Food Programme (WFP) aan dat de voedselrantsoenen met 30 % worden verlaagd in de vluchtelingenkampen in Dadaab en Kakuma wegens ontoereikende financiering.[479]

7.3.2. Terugkeer naar Mogadishu vanuit Jemen

Door het conflict in Jemen keren er Somalische vluchtelingen terug naar Somalië. Volgens het rapport van de onafhankelijke expert van de VN over de mensenrechtensituatie in Somalië, gepubliceerd in juli 2018, zijn er tussen december 2017 en juli 2018 108.000 Somalische vluchtelingen teruggekeerd. Doordat er geen formele voorzieningen zijn, gaan ontheemden en teruggekeerde vluchtelingen wonen in de reeds bestaande kampen of bouwen ze tijdelijke woonsten in de stedelijke of semi-stedelijke gebieden. Hierdoor wonen de helft van alle ontheemde Somaliërs nu in en rond de steden Mogadishu en Baidoa.[480]

UNHCR faciliteert voor Somalische vluchtelingen in Jemen een Assisted Spontaneous Return (ASR)-programma. Tussen januari 2017 en januari 2019 zijn er 3.500 Somaliërs via dit programma teruggekeerd. UNHCR verwacht dat in de loop van 2019 5.000 Somalische vluchtelingen zullen terugkeren.[481] De meerderheid van de Somalische vluchtelingen verkiezen naar Mogadishu terug te keren.[482]

7.3.3. Terugkeer naar Mogadishu vanuit Libië

De International Organization for Migration (IOM) ondersteunt in mei 2018 de vrijwillige terugkeer naar Mogadishu van 150 personen. Dit is de vierde en grootste vrijwillige humanitaire terugkeer van migranten van Libië naar Somalië. Het betreft allen Somalische migranten die gestrand waren in Libië. De meesten van hen werden in door de regering geleide detentiecentra vastgehouden. In Libië worden migranten blootgesteld aan tal van risico's, waaronder smokkel, handel, ontvoering, mishandeling, detentie en marteling. Via de Displacement Tracking Matrix heeft IOM meer dan 660.000 migranten in Libië gevolgd. Maar volgens de organisatie kunnen het er ook een miljoen zijn. De Somalische regering verstrekte de nodige documenten voor de terugkerende migranten terwijl de Libische regering uitreisvisa organiseerde.[483]

[477] USDOS, 25/04/2018, url
[478] USDOS, 25/04/2018, url
[479] REACH Initiative, 31/10/2018, url
[480] UN Human Rights Council, 19/07/2018, p. 12, url
[481] UNHCR via Reliefweb, 01/2019, url
[482] UNHCR via Reliefweb, 12/07/2018, url
[483] IOM, 06/2018, s.d., url; IOM, 31/05/2018, url; VOA News, 17/02/2018, url

In november 2018 keren 124 Somalische vluchtelingen terug uit Libië naar Mogadishu met de hulp van IOM.[484]

7.3.4. Terugkeer van de diaspora

Volgens een rapport van het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken van december 2017 zouden de meeste terugkeerders in Mogadishu blijven. Een anonieme bron van het ministerie stelt dat de stad in wederopbouw is waardoor er arbeidskrachten nodig zijn. Bovendien zijn de meeste hulporganisaties daar gevestigd en is de levensstandaard er doorgaans beter. De bevolkingssamenstelling wordt in Mogadishu steeds diverser, aldus deze bron, . Dit in tegenstelling tot het platteland waar een terugkeerder uit het Westen nog steeds uitzonderlijk is en vrouwen op hun houding en gedrag en de van hen verwachte maatschappelijke rol worden aangesproken. Volgens diezelfde bron heeft men, om onder de huidige omstandigheden in de Somalische maatschappij te kunnen overleven, een netwerk van familie, vrienden of clanverwanten nodig. Een dergelijk sociaal vangnet zou in een grote stad als Mogadishu iets minder belangrijk zijn dan op het platteland.[485]

Daarnaast speelt het probleem van de huisvesting voor degenen die terugkeren. De huizen van terugkeerders zijn vaak verwoest, bewoond door anderen of ze zijn verkocht. Hetzelfde geldt voor het land dat men bezat op het platteland.[486]

Het Nederlandse ministerie verklaart verder dat terugkeerders naar Zuid- en Centraal-Somalië geen tegenwerking ondervinden van de autoriteiten. Ze zijn niet per definitie een gericht doelwit voor gewelddadige acties, ook niet voor AS. Of men een doelwit vormt voor AS hangt eerder af van gedrag, kleding en het netwerk dat men heeft, aldus het ambtsbericht. Wel houdt AS terugkeerders in de gaten. (Teruggekeerde) voormalige AS-leden of zij die een conflict hebben met AS lopen wel een groot risico. Zij worden overal in Somalië gezocht en gevonden, aldus een bron van het Nederlandse ministerie.[487]

Het Heritage Institute schrijft in april 2018 dat in de voorbije zeven jaar vele Somaliërs uit de diaspora (voornamelijk uit Europa en de VS) terugkeerden: ”The visibility of the returnees in the public and business sectors has been increasing every year.” Het engagement en de invloed van deze diaspora in Somalië is duidelijk te zien in de regering: president Farmajo, eerste minister Hassan Keyre en de voorzitter van het Lager Huis Jawaari hebben allen de dubbele nationaliteit en zijn teruggekeerd uit de VS of Noorwegen. Meer nog, 38 % van de leden van het parlement bezitten een dubbele nationaliteit. De meerderheid van de federale ministerraad komt uit de diaspora. Ook zijn enkele directeurs-generaal van enkele federale departementen terugkeerders. Internationale ngo’s hebben een voorkeur om met Somaliërs uit de diaspora samen te werken en hen te rekruteren voor sleutelposities.[488] Heritage Institute voegt hier wel een kanttekening aan toe:

> “While the diaspora experience, knowledge and investment are all crucial in rebuilding Somalia, the lack of employment opportunities for locals compared with returnees has encouraged a number of educated youth to migrate.”[489]

[484] Halbeeg, 08/11/2018, url
[485] Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 23/11/2017, pp. 73-74, url
[486] Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 23/11/2017, p. 74, url
[487] Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 23/11/2017, p. 74, url
[488] The Heritage Institute for Policy Studies (HIPS), 11/04/2018, p. 11, url
[489] The Heritage Institute for Policy Studies (HIPS), 11/04/2018, p. 12, url

8. Impact van het geweld op het dagelijkse leven

8.1. Ordehandhavingsdiensten en mogelijkheid tot bescherming van de burgers

Het onderzoek van de Britse denktank RUSI van 2018 stelt dat de overkoepelende uitdaging voor alle inwoners van Mogadishu de onveiligheid is. De staat is afwezig en de inwoners zijn afhankelijk van informele op de clan gebaseerde groepen voor hun bescherming en politiewerk:

> "[…] clan-based commitments and obligations are the only guarantees most inhabitants can rely on; everything depends on clan or personal relationships filtered through clan affiliation, rather than on government directives or institutions."[490]

Verder onderstreept dit onderzoek dat inwoners zelf moeten zorgen voor hun eigen veiligheid in een context waar een hoog aantal diefstallen, ontvoeringen (in het bijzonder voor losgeld), seksueel geweld en moorden plaatsvinden.[491] RUSI ziet een algemene verbetering van de veiligheid in de stad in vergelijking met drie à vier jaar geleden.[492]

De clan is van groot belang in Somalië, ook in Mogadishu. Clanaffiliatie kan individuen beschermen tegen geweld door een potentiële agressor af te schrikken. Afschrikking veronderstelt dat je behoort tot een clan die sterk genoeg is (of lijkt) om anderen geweld aan te doen of kosten op te leggen. Er is geen overzicht van de clansamenstelling in Mogadishu maar bronnen zijn het erover eens dat de stad gedomineerd wordt door Hawiye-clans, vooral de twee Hawiye-subclans Abgal en Haber Gedir. Volgens bronnen, geconsulteerd door Landinfo, vormen deze clans een belangrijk deel van de bevolking en van de regeringstroepen in de stad.[493] In die zin zijn het deze clans die in eerste plaats in staat zijn om potentiële agressors in Mogadishu af te schrikken. Onder de lokale bronnen die Landinfo heeft ontmoet in de periode 2012-2017 bestaat er echter een brede consensus dat de bescherming die kan voortvloeien uit clanbanden, zijn beperkingen kent. Clanaffiliatie biedt geen bescherming tegen willekeurig geweld of tegen geweld van onbekende daders. In dergelijke gevallen weet de clan van het slachtoffer niet tegen wie te reageren. Het lidmaatschap van de clan kan onder bepaalde omstandigheden van invloed zijn op het gedrag van AS jegens individuen maar de bronnen die Landinfo in september 2017 heeft ontmoet, waren duidelijk dat dit nu niet het geval is in Mogadishu.[494] Bij landdisputen wordt er beroep gedaan op de *Xeer* en de sharia maar volgens IDMC worden ontheemden hier benadeeld.[495]

Landinfo besluit in haar analyse dat clanaffiliatie slechts een beperkte bescherming biedt tegen de grootste veiligheidsproblemen in Mogadishu.[496] Clanlidmaatschap biedt geen bescherming "in the wrong place at the wrong time", tegen een (dodelijke) aanval van een onbekende dader of een aanslag van AS, zo stelt Landinfo.[497]

Het lidmaatschap van een clan kan bijgevolg in de eerste plaats andere gewelddadige misdrijven, waaronder die van de regeringstroepen, ontmoedigen. Zakenlui en andere personen die als gevolg van hun vermogen en/of status meer blootstaan aan roofovervallen of andere misdrijven, doen doorgaans een beroep op andere vormen van bescherming, bijvoorbeeld gewapende bewakers. Leden

[490] Royal United Services Institute for Defense and Security Studies (RUSI) (Hills A.), 2018, p. 28
[491] Royal United Services Institute for Defense and Security Studies (RUSI) (Hills A.), 2018, pp. 28-29
[492] Royal United Services Institute for Defense and Security Studies (RUSI) (Hills A.), 2018, p. 51
[493] Landinfo, 15/05/2018, pp. 12, url
[494] Landinfo, 15/05/2018, pp. 12-13, url
[495] IDMC, 21/11/2018, p. 7, url
[496] Landinfo, 15/05/2018, pp. 12-13, url
[497] Landinfo, 15/05/2018, p. 12, url

van niet-dominante clans en groepen zijn potentieel kwetsbaarder voor criminele handelingen zoals diefstal en verkrachting. Voor zover Landinfo weet, is er echter geen informatie die erop wijst dat mensen die niet tot een van de dominante clans in de stad behoren, in Mogadishu systematisch worden blootgesteld aan geweld.[498]

In tegenstelling tot begin jaren negentig, toen veel niet-Hawiye uit Mogadishu vluchtten omdat ze werden blootgesteld aan geweld van de milities van de Havwiye, lijkt Mogadishu nu een kosmopolitische stad, die migranten uit verschillende clans en bevolkingsgroepen aantrekt. Er is geen overzicht van de clanstructuren van de inwoners van Mogadishu maar volgens lokale bronnen die Landinfo raadpleegde, zijn de meeste clans vertegenwoordigd in de stad. Daarnaast zijn de vier belangrijkste clans in Zuid-Somalië (Darod, Dir, Hawiye en Rahanweyne/Digil) en minderheidsgroepen vertegenwoordigd in de in Mogadishu gevestigde regering en het parlement. Hoewel de bevolking van de hoofdstad zich voor een groot deel vestigt op basis van clanverwantschap[499] en hun loyaliteit voornamelijk bij hun eigen clan ligt, komen mensen samen over de grenzen van de clans heen door werk, handel, onderwijs en andere sociale omgevingen.[500]

Cedoca vond geen informatie over de clanbanden of de achtergrond van de slachtoffers bij het overzicht van gewelddaden opgemaakt door ACLED of de VN.

8.2. Bewegingsvrijheid, transportmiddelen en veiligheid op de verkeersaders

De Logistics Cluster, een initiatief van het WFP, publiceert in juni 2018 een kaart van de toegankelijkheid van het wegennetwerk in Somalië. Deze kaart toont dat de belangrijke verbindingsweg tussen Mogadishu en Baidoa toegankelijk is tot Afgoye, maar verder slechts gedeeltelijk toegankelijk is. De weg via Afgoye en Jilib naar Kismayo in het Zuiden is ontoegankelijk vanaf Afgoye. De weg van Mogadishu naar Beledweyne (regio Hiiraan) is toegankelijk tot Balcad (regio Middle Shabelle) maar vanaf dan gedeeltelijk tot helemaal niet toegankelijk.[501]

Op de internationale luchthaven, die door een Turkse firma wordt uitgebaat[502], verzorgen, volgens de officiële website, Turkse, Somalische, Ethiopische en Keniaanse luchtvaartmaatschappijen binnenlandse en internationale vluchten.[503] Volgens het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken is de luchthaven sinds begin 2017 veel beter beveiligd en ook de toegangswegen zouden veel veiliger zijn geworden dan voorheen.[504] Eind december 2017 krijgt de Somalische overheid zelf de controle over zijn luchtruim terug en zijn er opnieuw rechtstreekse vluchten tussen Mogadishu en Nairobi mogelijk.[505] Op 9 november 2018 landt voor de eerste keer in 40 jaar opnieuw een vliegtuig van Ethiopian Airlines in Mogadishu.[506] Op 18 december 2018 krijgt Kenian Airways de vergunning om dagelijkse directe vluchten te organiseren tussen de internationale luchthaven Jomo Kenyatta (JKIA) in Nairobi en de internationale luchthaven Aden Adde in Mogadishu.[507]

Om de veiligheid te verbeteren installeert de regering in 2017 Closed Circuit Television (CCTV) camera's langsheen enkele hoofdwegen in de hoofdstad.[508] In oktober 2018 verbiedt de burgemeester

[498] Landinfo, 15/05/2018, p. 13, url
[499] Rift Valley Institute (Bradbury M., Abdirashid H.), 17/02/2017, p. 65, url
[500] Landinfo, 15/05/2018, p. 13, url
[501] WFP, 07/06/2018, url
[502] Goobjoog News, 13/10/2015, url
[503] Mogadishu Airport – Aden Adde International Airport [website], s.d., url; Reuters (Blair E.), 17/02/2015, url
[504] Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 23/11/2017, p. 27, url
[505] Xinhua online, 28/12/2017, url
[506] Halbeeg, 09/11/2018, url
[507] Halbeeg, 18/12/2018, url; Daily Nation, 17/12/2018, url
[508] Goobjoog News, 02/02/2017, url; EASO, 12/2017, p. 80, url

de import van riksja's om zo de verkeersdrukte in de hoofdstad te ontlasten. Deze driewielige riksja's zijn het meest gebruikte publieke transportmiddel.[509]

Om veiligheidsredenen beslist de overheid soms om de hoofdstraten in de stad met wegversperringen te blokkeren. Er is dan geen verkeer mogelijk langs deze wegen. Dit gebeurt bijvoorbeeld op 9 juli 2018 en 17 december 2018.[510]

8.3. Algemene economische activiteit

De groei van het bruto nationaal product blijft "urban-based", consumptiegedreven, gevoed door donaties en door de diaspora.[511] Het voorbije jaar bleef de economie groeien, volgens het rapport van de VN-Veiligheidsraad van mei 2018, maar niet sterk genoeg om het leven van de gemiddelde Somaliër te verbeteren.[512]

Een opiniestuk in The Guardian van juli 2018 stelt dat ondanks het aanhoudende geweld in de hoofdstad de economie groeit, dat honderden expats terugkeren en dat tal van colleges zich voor de jonge bevolking openen. Er wordt steeds meer geïnvesteerd vanuit de diaspora.[513] Mogadishu wordt beschouwd als een van de snelst groeiende verstedelijkte gebieden in de wereld, wat voornamelijk wordt toegeschreven aan de verbetering van de veiligheid, het economisch potentieel en de ontheemding. De Somalia Economic Update (SEU) toont aan dat 70 % van het bruto binnenlands product (bbp)[514] van Somalië is gebaseerd op de economische activiteit in de stedelijke gebieden.[515]

In reportages en blogs werpen Somalische journalisten een blik op het dagelijkse leven in Mogadishu. De nieuwssite Somali Wayn ziet in december 2014 voor het eerst in meer dan twintig jaar opnieuw benzinestations openen in Mogadishu.[516] Terwijl Somalië lange tijd enkel het informele *hawala*-systeem van geldtransfers kende, opent in oktober 2014 de International Bank of Somalia (IBS) haar kantoren in de hoofdstad[517], gevolgd door een tweede bank in mei 2015.[518] Een journalist ziet de voorbije jaren tekenen van herstel in de opening van "the first laundry shop, the first flower store, the first automated teller machine (ATM)".[519] In verschillende artikels wordt de heropleving van de voetbal- en basketbalcompetities besproken, met opgeknapte sportstadions[520] en een voetbalcompetitie voor jeugdspelers.[521] In april 2017 wordt er, na twee jaar afwezigheid, opnieuw een TEDx-conferentie gehouden in Mogadishu.[522] Anderen hebben het over de bloeiende bouwsector of over de levendige Bakara-markt, het commerciële hart van de stad. Ze beschrijven het vrijetijdsleven met tieners die voetballen op Lido Beach, met moderne restaurants en internetcafés, met jongeren die koffie drinken of flaneren langs de belangrijkste verkeersader, de Maka Al Mukaramastraat, of in

[509] Goobjoog News, 06/10/2018, url
[510] Goobjoog News, 09/07/2019, url; Goobjoog News, 17/12/2018, url
[511] UN Security Council, 05/09/2017, p. 10, url
[512] UN Security Council, 02/05/2018, pp. 3-4, url
[513] The Guardian, 11/07/2018, url
[514] Het bruto binnenlands product (bbp) van een land of van een regio is de marktwaarde van alle goederen en diensten die er op één jaar tijd worden geproduceerd. Het is een veel gebruikte maatstaf voor de welvaartscreatie van een land of regio, in: Belgium.be, 23/02/2018, url
[515] The World Bank, 07/09/2017, url
[516] Somali Wayn, 14/12/2014, url
[517] Sabahi Online via AllAfrica.com, 24/12/2014, url
[518] Xinhua, 22/05/2015, url
[519] Sahan Journal (Dahir A.L.), 26/08/2015, url; VOA, 18/08/2016, url; UNSOM, 13/09/2017, url
[520] The Christian Science Monitor (Rogo P.), 17/12/2015, url; Anadolu Agency (Juma Y.), 23/03/2015, url
[521] Mareeg, 14/09/2016, url; Hiiraan Online, 21/05/2017, url
[522] Hiiraan Online, 21/04/2017, url

de Peace Garden, een groene plek waar families in het weekend ontspannen.[523] Eind december 2017 opent aan het strand een nieuw prestigieus hotel, het Dolphinhotel.[524]

Een artikel van GlobalPost van augustus 2015 verwijst naar de vele handelszaken die de stad telt, gaande van platenwinkels tot apotheken, kruideniers en telefoonwinkels, lokale banken en benzinestations. Basisvoorzieningen zoals huisvuilophaling, brandweer, elektriciteit zijn beschikbaar, en volgens een door deze bron geïnterviewde leraar is het aantal schoolinschrijvingen in een jaar tijd verdrievoudigd. Ondanks de regelmatige aanslagen in Mogadishu beschrijven verschillende geïnterviewde inwoners de huidige situatie als veilig ten opzichte van voorheen.[525] Een expert van het Amerikaanse Institute of Peace schrijft in april 2016 dat ondanks een hele reeks uitdagingen er belangrijke vooruitgang is geboekt op veiligheidsvlak, de economie aan een heropleving bezig is en een terugkeer naar anarchie steeds onwaarschijnlijker wordt.[526] In 2017 trachten Somalische ondernemers de technische innovatie en modernisering van Mogadishu te stimuleren door de oprichting van het project iRise Hub. Het wil een incubator voor nieuwe ideeën worden door co-creatie en het samenbrengen van (technische) knowhow en expertise en jonge ondernemers.[527]

Begin augustus 2018 opent de eerste zuivelfabriek in Mogadishu, Irman Diary.[528] Voor de vierde keer op rij wordt de jaarlijkse boekenbeurs in de stad georganiseerd van 14 tot 17 augustus 2018.[529] Midden oktober 2018 start de eerste ICT-beurs in de hoofdstad met meer dan 60 exposanten uit de telecom-, technologie-, onderwijs- en overheidssector.[530] In november 2018 organiseert Mogadishu het eerste National Economic Policy Forum waarbij de deelnemers een nationale investeringsstrategie, financieel bestuur, de aanpak van corruptie en de verbetering van de regionale economische samenwerking met andere Oost-Afrikaanse landen bespreken.[531]

8.4. Gezondheidszorg, onderwijs, werkgelegenheid, huisvesting

EASO stelt in haar rapport van december 2017 dat betrouwbare gegevens over de meeste indicatoren voor de menselijke ontwikkeling niet beschikbaar zijn of significante statistische onzekerheden bevatten.[532] Dit geldt voor alle gegevens in dit hoofdstuk.

8.4.1. Gezondheidszorg

In het algemeen is de gezondheidszorg ondermaats in Somalië.[533] Conflicten en politieke instabiliteit hebben de levering van basisdiensten, met name gezondheidszorg, sterk beïnvloed, waardoor een aanzienlijk deel van de bevolking het zonder basisgezondheidszorg moet stellen. Mogadishu is het epicentrum geweest van langdurig geweld met ernstige gevolgen voor alle aspecten van de basisvoorzieningen, waaronder gezondheidszorg, onderwijs en watervoorziening. De stad heeft zeven operationele openbare ziekenhuizen die gratis of tegen een minimumtarief basiszorgen verlenen. Ze werken in een complexe omgeving met beperkte middelen en een grote vraag naar medische diensten die hun capaciteit te boven gaan, en worden geconfronteerd met uitdagingen zoals een gebrek aan

[523] Sahan Journal (Dahir A.M.), 13/06/2015, url ; Somali Current (Ali A.M.), 16/08/2015, url; BBC (Harding A.), 22/05/2015, url; News24, 06/08/2015, url; CCTV (Billow A.), 27/12/2015, url; The Guardian (Burke J.), 15/05/2017, url; Bloomberg (Nor M.S.), 29/06/2016, url
[524] Radio Dalsan (@radiodalsan), 25/12/2017, url
[525] GlobalPost (Onyulo T.), 12/08/2015, url
[526] African Arguments (Fraser-Rahim M.), 14/04/2016, url
[527] iRise Mogadishu Innovation Hub, s.d., url
[528] Hiiraan Online, 30/10/2018, url; AFP, 06/08/2018, url
[529] Halbeeg, 17/08/2018, url
[530] Halbeeg, 16/10/2018, url
[531] UNDP, 14/11/2018, url
[532] EASO, 20/12/2017, p. 59, url
[533] International Medical Corps, Somalia, 06/2018, url

financiering, een tekort aan medische professionals en hoge operationele kosten, met name de brandstofkost om generatoren die elektriciteit leveren te laten werken.[534] In de hoofdstad is er één ziekenhuis voor geesteszieken.[535] Enkele ziekenhuizen die door derde landen zoals de VAE of Turkije worden gefinancierd verstrekken kosteloze of betaalbare zorgen aan inwoners van de hoofdstad, aldus de lokale pers.[536]

8.4.2. Onderwijs

Omwille van de voedselonveiligheid blijven kinderen weg van school en zijn ze kwetsbaar voor geweld, in het bijzonder wanneer ze ontheemd zijn en gescheiden geraken van familie, aldus UNICEF.[537]

Volgens een onderzoek van Mercy Corps en de ngo Global Coalition to Protect Education from Attack (GCPEA) heeft Somalië een van de laagste inschrijvingspercentages ter wereld in de basisschool en middelbaar onderwijs (respectievelijk 30 % en 26 %).[538] Op dit moment is het gebrek aan onderwijskansen een belangrijke bron van frustratie voor deze groep jongeren.[539]

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) schat dat er 4,4 miljoen kinderen niet naar school gaan wat bijna de helft van de geschatte jongerenbevolking betreft (9,2 miljoen).[540] UNICEF meldt dat meer dan 3 miljoen van de geschatte 4,9 miljoen kinderen niet naar school gaan.[541]

Beperkt onderzoek door USAID in 2018 suggereert dat de kwaliteit van het onderwijs niet voldoet. Bij een leestest bij kinderen in een aantal basisscholen in Mogadishu blijkt dat 47 % van de kinderen geen enkel woord kan identificeren bij de vraag om een passage van een tekst voor te lezen.[542]

Op 28 mei 2018 hebben de Unified National Examinations plaats waaraan meer dan 27.000 studenten deelnamen uit 120 secundaire onderwijsinstellingen doorheen het land. Deze testen wordt door de federale en regionale ministeries van Onderwijs georganiseerd en vonden plaats in de regio's Benadir, Jubaland, Zuidwest, Galmudug en Hirshabelle. Deze eindexamens worden sinds 2015 opnieuw georganiseerd. Volgens UNSOM groeit het aantal deelnemende studenten gestaag: in 2017 nemen 23.000 studenten deel en in 2018 al 27.600. In Mogadishu leggen leerlingen, uit meer dan 300 secundaire scholen doorheen de stad, hun eindtoetsen af in 63 examencentra.[543]

Gedurende de verslagperiode worden stappen ondernomen voor de verbetering van het onderwijssysteem. Begin augustus 2018 start het nieuwe schooljaar met een nieuw nationaal curriculum. Volgens het nieuwe systeem, ook 4-4-4-systeem genoemd, zullen scholieren vier jaar lager en vier jaar basisonderwijs genieten, gevolgd door vier jaar secundair onderwijs. De schoolkalender wordt ook geüniformeerd met twee schooltermijnen: de eerste van januari tot mei en de tweede van augustus tot december. Ter voorbereiding van deze omschakeling worden pilootprogramma's gelanceerd in verschillende scholen in Mogadishu en krijgen leraren sinds begin juni 2018 opleidingen. Lesmateriaal voor ieder vak wordt door de overheid voorzien voor de volgende

[534] Norwegian Ministry of Foreign Affairs, 11/05/2018, url
[535] Hassan S., 24/08/2017, url
[536] Horseed Media, 04/06/2015, url; Hiiraan Online, 17/06/2016, url
[537] UNICEF, 07/04/2017, url
[538] Mercy Corps, 04/2018, p. 8, url; Global Coalition to Protect Education from Attack (GCPEA), 11/05/2018, url
[539] Mercy Corps, 04/2018, p. 8, url
[540] UNSOM, 25/07/2018, url
[541] UNICEF, 31/05/2018, url
[542] USAID, laatste update: 23/11/2018, url
[543] UNSOM via Reliefweb, 23/05/2018, url

zeven basisvakken (wiskunde, natuurwetenschappen, sociale wetenschappen, Islamstudies, Arabisch, Engels en Somali).[544]

In november 2018 lanceert de EU samen met de Duitse ambassade en de Somalische regering een project om het technische en beroepsgerichte onderwijs en opleidingen te rehabiliteren in Mogadishu. Volgens Fulgencio Garrido Ruiz, de zaakgelastigde voor de EU, leidt de toegenomen stabiliteit ervoor dat steeds meer jongeren toetreden tot het lagere en secundaire onderwijs.[545]

Verschillende IDP-kampen in Mogadishu voorzien een gratis onderwijsprogramma. In juni 2018 zijn 600 kinderen onder de 16 jaar oud ingeschreven, afkomstig van IDP-kampen in de districten Kahda, Daynile, Hodon en Lafole in Mogadishu. Somalische studenten geven op vrijwillige basis les aan deze ontheemde kinderen.[546]

8.4.3. Werkgelegenheid

De International Labour Organization (ILO) heeft geen cijfergegevens over de werkgelegenheid in Somalië.[547] Verschillende bronnen geraadpleegd door EASO stellen dat de werkeloosheid hoog is, tussen de 50 % en 65 %.[548]

In het algemeen zijn er voor de jongeren weinig jobs.[549] Volgens een VN-rapport geciteerd door Goobjoob News, is 71 % van de Somalische bevolking onder de 30 jaar oud en is ongeveer 67 % van de jongeren werkloos, het hoogste percentage van de wereld.[550] Werkloosheid is een van de belangrijkste drijfveren voor jongeren om te migreren.[551]

8.4.4. Huisvesting

Mogadishu is nu de dichtstbevolkte stad in Afrika.[552] De Wereldbank waarschuwt dat de steden in Somalië het tempo van deze snelle groei niet kunnen bijhouden. De steden worden daardoor fragieler en de stabiliteit van het land dreigt in het gedrang te komen. Dit snelle groeitempo zorgt voor verschillende uitdagingen die nog intenser zullen worden aangezien de stedengroei voortduurt. Die steden zijn er niet in geslaagd om het hoofd te bieden aan de toegenomen vraag naar grond, huisvesting, basisvoorzieningen en werkgelegenheid. Het gevolg is ze zich op ongecontroleerde wijze uitbreiden, dat sloppenwijken groeien en de achteruitgang van het milieu versnelt. Gevreesd wordt dat een grote instroom van mensen de clandynamieken verschuiven en de al kwetsbare sociale structuren kunnen destabiliseren. De snelle groei van de stedelijke bevolking, de hoge werkloosheid, vooral onder jongeren, de inkomensongelijkheid, het gebrek aan toegang tot basisvoorzieningen en het onvermogen van de overheid om het hoofd te bieden, dragen allemaal bij tot een grotere kwetsbaarheid van de steden in Somalië. Mogadishu, Merca en Kismayo zijn uitgeroepen tot de drie kwetsbaarste steden ter wereld. Stedelijke kwetsbaarheid, met name in Mogadishu, kan een grote invloed hebben op de ontluikende stabiliteit van Somalië volgens een analyse van de Wereldbank.[553]

De uitdagingen op het gebied van bescherming zijn ook belangrijk in de context van de voortgaande verstedelijking en ontheemding. In Mogadishu wonen er naar schatting 600.000 ontheemden

[544] UNSOM, 24/07/2018, url
[545] European External Action Service, 03/11/2018, url
[546] Radio Ergo, 13/06/2018, url; Their World, 12/07/2018, url
[547] International Labour Organization (ILO), s.d., url
[548] EASO, 20/12/2017, p. 52, url
[549] Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 23/11/2017, p. 17, url
[550] Goobjoog News, 19/10/2018, url
[551] The Heritage Institute for Policy Studies (HIPS), 11/04/2018, p. 8, url
[552] VOA, 11/12/2018, url
[553] World Bank, 19/10/2018, p. 5, url

verspreid over 480 informele nederzettingen in en rond de stad. In deze buurten woont het kwetsbaarste deel van de bevolking namelijk de ontheemden, economische vluchtelingen, armen en terugkeerders.[554] De precaire levensomstandigheden van de ontheemden in Mogadishu maakt hen kwetsbaar voor een tweede (of derde) ontheemding. De voornaamste reden waarom IDP's opnieuw verhuizen binnen de stad is omdat ze gedwongen worden, soms met geweld. Eind 2017 en in de eerste helft van 2018 is er een golf van gedwongen verhuizingen. De stijgende waarde van grond en vastgoed in de hoofdstad is de hoofdreden. De ooit verlaten regio's waar de IDP's zich settelden zijn nu gegeerde locaties voor bouwprojecten en commerciële centra.[555]

Gendergerelateerd geweld is een veel voorkomend probleem in Somalië en een belangrijke uitdaging vooral voor de ontheemde bevolkingsgroepen. IDP's lopen een verhoogd risico op gendergerelateerd geweld en seksuele uitbuiting als gevolg van de beperkte veiligheid in de *settlements*, de slechte levensomstandigheden en de beperkte bescherming van de clan.[556]

[554] International Institute for Environment and Development (IIED), 28/01/2019, url
[555] Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC), 11/11/2018, p. 5, url
[556] World Bank, 19/10/2018, pp. 4-5, url

9. Rechtspraak EHRM en Verenigd Koninkrijk

Sinds 2011 heeft het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) zich tot driemaal toe uitgesproken over de veiligheidssituatie in Mogadishu en over het bestaan van een reëel risico op een behandeling strijdig met artikel 3 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) voor al wie in Mogadishu verblijft. In een arrest van juni 2011 oordeelt het EHRM nog dat "the violence in Mogadishu was of such a level of intensity that anyone in the city would be at real risk of treatment contrary to Article 3 of the Convention".[557] In een arrest van september 2013 schatte het Hof de situatie echter anders in. Het stelde vast dat AS Mogadishu niet langer in handen had, dat er geen frontlijngevechten of bombardementen meer plaatsvonden in de hoofdstad en dat het aantal burgerdoden was gedaald:

> "[A]lthough the human rights and security situation in the city was serious and fragile and in many ways unpredictable, it was not of such a nature as to place everyone present there at a real risk of treatment contrary to Article 3."[558]

In een laatste arrest van september 2015, waarvoor het zich baseert op rapporten van de Noorse, Deense en Zweedse migratiediensten, op een arrest van het United Kingdom Upper Tribunal en op documenten van de VN[559], erkent het Hof dat de veiligheidssituatie in Mogadishu "serious and fragile" blijft, maar dat de situatie niet verslechterd is sinds 2013. Het Hof oordeelt dus opnieuw dat er geen sprake is van een reëel risico op een met artikel 3 van het EHRM strijdige behandeling voor al wie in Mogadishu aanwezig is ("everyone who is present in the city").[560]

Het Hof, dat zich in het arrest van september 2015 uitspreekt over een alleenstaande Somalische vrouw, voegt hieraan toe dat de situatie bij terugkeer naar Mogadishu van alleenstaande vrouwen zonder toegang tot bescherming van een mannelijk netwerk wel een dergelijk reëel risico inhoudt:

> "In the Court's view, it may be concluded that a single woman returning to Mogadishu without access to protection from a male network would face a real risk of living in conditions constituting inhuman or degrading treatment under Article 3 of the Convention."[561]

Bij de arresten van september 2013 en september 2015 noemen telkens twee van de zeven rechters in een afwijkende opinie de analyse van het Hof gebrekkig en haar conclusies voorbarig:

> "[The Court] has failed to include in its assessment the reality of massive internal displacement of persons and the unpredictability of the still volatile situation in the Somali capital."[562]

In 2015 schrijven de twee afwijkende rechters dat het Hof de algemene situatie in Somalië, zoals beschreven in verschillende internationale rapporten, op overdreven wijze relativeert (*downplaying*). Ze verzetten zich in het bijzonder tegen de gedwongen terugkeer van een alleenstaande vrouw die jarenlang in Zweden leefde naar een "dysfunctionele" maatschappij die vijandig staat tegenover haar status.[563]

---

[557] ECHR, 28/06/2011 [Final 28/11/2011], url; ECHR, 10/09/2015, url
[558] ECHR, 05/09/2013 [Final 17/02/2014], url; ECHR, 10/09/2015, url
[559] Het gaat onder meer om de volgende rapporten: Danish Immigration Service, Landinfo, 12/03/2014, url; Migrationsverket (Lifos), 20/01/2014, url; Migrationsverket (Lifos), 29/04/2015, url; UK Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), 10/09/2014, url; UN Security Council, 12/05/2015, url
[560] ECHR, 10/09/2015, url
[561] ECHR, 10/09/2015, url
[562] ECHR, 05/09/2013 [Final 17/02/2014], url
[563] ECHR, 10/09/2015, url

In september 2014 stelt de Immigration and Asylum Chamber van het Upper Tribunal van het Verenigd Koninkrijk, een administratieve beroepsrechtbank, *country guidance* op voor gedwongen terugkeer naar Somalië:

> "Generally, a person who is 'an ordinary civilian' (i.e. not associated with the security forces; any aspect of government or official administration or any NGO or international organisation) on returning to Mogadishu after a period of absence will face no real risk of persecution or risk of harm such as to require protection under Article 3 of the ECHR or Article 15(c) of the Qualification Directive. In particular, he will not be at real risk simply on account of having lived in a European location for a period of time of being viewed with suspicion either by the authorities as a possible supporter of Al Shabaab or by Al Shabaab as an apostate or someone whose Islamic integrity has been compromised by living in a Western country."[564]

Het Upper Tribunal stelt dat het aantal burgerdoden in Mogadishu sinds 2011 gedaald is, voornamelijk omdat er een einde kwam aan de openlijke oorlogsvoering binnen de stad en AS haar toevlucht neemt tot operaties tegen zorgvuldig geselecteerde doelwitten. Het gerechtshof meent voorts dat men redelijkerwijs van een gewone burger kan verwachten dat hij het persoonlijke risico slachtoffer te worden van een aanslag van AS kan verminderen door zones en instellingen te vermijden die als doelwitten van de islamistische beweging kunnen beschouwd worden. Anderzijds dient betrokkene wel toegang te hebben tot een familiaal netwerk of het netwerk van een meerderheidsclan. Bij afwezigheid van dergelijke steun dienen volgens de rechtbank bijkomende afwegingen te worden gemaakt, zoals de situatie voor vertrek uit Mogadishu, de duur van de afwezigheid of de toegang tot werkgelegenheid of financiële middelen.[565]

Noch het EHRM, noch het Britse Upper Tribunal spreken zich tijdens de onderzoeksperiode van deze COI Focus opnieuw uit over de situatie in Mogadishu en de terugkeer naar Somalië via de hoofdstad.

[564] UK Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), 10/09/2014, pp. 2-4, url
[565] UK Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), 10/09/2014, pp. 2-4, url

Samenvatting

Volgens het rapport van de secretaris-generaal van de VN van december 2018 blijft de veiligheidssituatie in Somalië onstabiel en blijft AS de grootste bedreiging voor de veiligheid van het land. Deze terreurgroep blijft zijn operationele kracht en capaciteit behouden ondanks de aanhoudende en geïntensiveerde grond- en luchtaanvallen in het hele land. ISS-elementen hebben hun activiteiten in en rond Mogadishu uitgebreid hoewel hun operaties beperkt blijven tot gerichte moorden.

De hoofdstad wordt tijdens de verslagperiode opnieuw getroffen door regelmatige terreuraanslagen (meestal met geïmproviseerde explosieven), in het bijzonder op hotels en instellingen populair bij overheidsfunctionarissen, door doelgerichte aanslagen tegen personen verbonden met de overheid of met internationale organisaties en door mortieraanvallen. AS is tijdens deze verslagperiode de belangrijkste verantwoordelijke voor het geweld in de hoofdstad waarbij er soms burgerdoden vallen. AS is echter niet de enige terreurgroep actief in Mogadishu: enkele gewelddadige incidenten worden door ISS opgeëist. Tijdens deze verslagperiode voert ISS voornamelijk gerichte moorden uit met vuurwapens op personen die voor de federale overheid werken, inclusief leden van de inlichtingendienst NISA. Door het feit dat ook ISS belastingen int bij zakenlui legt AS zich toe op het elimineren van de invloed en aanwezigheid van ISS in de hoofdstad. Hierdoor pleegt AS minder aanslagen op doelwitten die banden hebben met de regering en haar bondgenoten, aldus een analyse van het Hiraal Institute. De aanwezigheid van ISS in de hoofdstad zou door deze specifieke actie van AS gedecimeerd zijn.

Naast gewelddaden opgeëist door of toegeschreven aan AS en ISS, zijn er tijdens de verslagperiode ook nog andere actoren verantwoordelijk voor geweld in de hoofdstad. ACLED vermeldt ook incidenten die het gevolg zijn van politiek gemotiveerde clanconflicten, criminaliteit en conflicten over grondbezit waarbij burgerdoden kunnen vallen. Burgers zijn soms het slachtoffer van kruisvuur en dit zowel door AMISOM en het Somalische leger als clanmilities en onbekende gewapende milities.

Officiële cijfergegevens over incidenten en (burger)slachtoffers in Mogadishu zijn niet beschikbaar. Tijdens de verslagperiode van deze COI Focus, van 1 juli tot en met 31 december 2018, telt ACLED in totaal 346 incidenten in Mogadishu met ongeveer 500 dodelijke slachtoffers. Er vallen 149 incidenten onder de noemer *battle - no change of territory* met 260 doden; 2 incidenten onder de noemer *battle - non-state actor overtakes territory* met 10 dodelijke slachtoffers; 76 incidenten onder de categorie *remote violence* met 97 doden, waaronder burgers die soms doelbewust, soms als omstaander het slachtoffer worden; en 119 incidenten onder de noemer *violence against civilians* met 133 dodelijke burgerslachtoffers.

In vergelijking met de eerste helft van 2018 is het aantal gewelddadige incidenten waar burgers het slachtoffer van werden (*violence against civilians*) net als het aantal burgerslachtoffers bij deze incidenten in de tweede helft van 2018 bijna gelijk gebleven.

De veiligheidssituatie in Mogadishu varieert naargelang de wijk. Volgens verschillende bronnen zijn bepaalde hoofdstedelijke districten beduidend veiliger dan andere. De Deense migratiedienst stelt in 2017 dat de overheid in bepaalde wijken nauwelijks of niet aanwezig is. Volgens ACLED vielen de meeste burgerdoden tijdens deze verslagperiode in het district Hodan, gevolgd door het district Hawl Wadaag.

Verschillende bronnen, waaronder de UN Monitoring Group, wijzen op het wanbeheer, de corruptie, de clanrivaliteit, de slechte coördinatie binnen de veiligheidsdiensten en het gebrek aan civiele controle. AS is diep geïnfiltreerd in de veiligheidsdiensten. Bij de ordehandhaving en veiligheidsoperaties in Mogadishu doen zich misbruiken voor en er heerst een klimaat van straffeloosheid bij de veiligheidsdiensten. In deze verslagperiode slagen de veiligheidsdiensten er niet

in de burgerbevolking afdoende te beschermen tegen het terreurgeweld. Hierdoor beroepen de burgers zich op andere gewapende groepen (zoals clanmilities, privémilities en AS) voor hun bescherming.

Mogadishu wordt in 2018 officieel de dichtstbevolkte stad in Afrika, en de op een na dichtstbevolkte ter wereld. In de hoofdstad wonen er naar schatting 600.000 ontheemden verspreid over 480 informele nederzettingen in en rond de stad. In deze buurten woont het kwetsbaarste deel van de bevolking: ontheemden, economische vluchtelingen, armen en terugkeerders. Droogte, de zoektocht naar bestaansmiddelen, de moeilijke leefomstandigheden in bepaalde rurale gebieden en de onveiligheid drijven Somaliërs naar hun hoofdstad. Terugkeerders uit de diaspora, Kenia, Libië en Jemen, settelen zich ook meestal in de hoofdstad. Dit zet de aanwezige basisvoorzieningen in de stad nog meer onder druk.

IDP's, en in het bijzonder vrouwen en meisjes, lopen een verhoogd risico op gendergerelateerd geweld en seksuele uitbuiting als gevolg van de beperkte veiligheid in hun IDP-nederzettingen, de slechte levensomstandigheden en de beperkte bescherming van de clan. De ontheemden in Mogadishu zijn kwetsbaar voor een tweede (of derde) ontheemding en dit gebeurt vaak op een gewelddadige manier. De stijgende waarde van grond en vastgoed in de hoofdstad is de hoofdreden. De ontheemden in Mogadishu bevinden zich in een kwetsbare situatie door het ontbreken van een formeel vangnet, de slechte hygiënische leefomstandigheden (gebrek aan zuiver water), voedselonzekerheid, een gebrek aan identiteitsdocumenten, ondermaatse huizing en de huuronzekerheid.

Meerdere bronnen signaleren positieve ontwikkelingen in de hoofdstad, zoals de heropleving van de economische activiteit en een verbetering van sociale basisdiensten, zoals gezondheidszorg en onderwijs, die weliswaar eerder beperkt blijft.

Bibliografie

Rechtstreekse contacten

Internationale veiligheidsanalysedienst, analist, e-mail, 30/09/2018, 03/12/2018, 04/12/2018, 05/12/2018, contactgegevens niet vermeld omwille van vertrouwelijkheid

Geschreven en audiovisuele bronnen

7DNews, *Somalia Makes Security Changes Following Reports of Al-Shabaab Intelligence Infiltration*, 28/07/2018, https://7dnews.com/news/somalia-makes-security-changes-following-reports-of-al-shabaab-intelligence-infiltration [geraadpleegd op 22/01/2019]

7DNews, *Somali forces arrest ISSI operative in Mogadishu*, 15/11/2018, https://7dnews.com/news/somali-forces-arrest-isis-operative-in-mogadishu [geraadpleegd op 22/01/2019]

7D News, *Africa's Key Security and Political Risks to Watch in 2019,* 29/12/2018, https://7dnews.com/news/africa-s-key-security-and-political-risks-to-watch-in-2019 [geraadpleegd op 15/01/2019]

ACAPS via ACCORD, *Brief compilation on the security situation in Somalia,* 31/01/2019, https://www.ecoi.net/en/document/2002530.html [geraadpleegd op 31/01/2019]

Africa News, *Ethiopia, Eritrea, Somalia summit: Integration, united voice, security tops agenda*, 10/11/2018, http://www.africanews.com/2018/11/10/ethiopia-eritrea-somalia-summit-integration-united-voice-security-tops-agenda/ [geraadpleegd op 24/01/2019]

Africa News, *Somalia President's impeachment flops as 14 mps back down*, 11/12/2018, http://www.africanews.com/2018/12/11/somalia-president-s-impeachment-flops-as-14-mps-back-down/ [geraadpleegd op 12/12/2018]

African Arguments (Fraser-Rahim M.), *Somalia is still fragile but fragile is progress,*14/04/2016, http://africanarguments.org/2016/04/14/somalia-is-still-fragile-but-fragile-isprogress/ [geraadpleegd op 01/09/2017]

Africa up close (Williams P.D.), *Military Integration After Civil Wars: Any lessons for Somalia?*, 17/11/2014, https://africaupclose.wilsoncenter.org/military-integration-after-civil-wars-any-lessons-for-somalia/ [geraadpleegd op 01/06/2017]

African Union Mission in Somalia (AMISOM), *Civilian Casualty Tracking, Analysis, and Response Cell (CCTARC)*, s.d., http://amisom-au.org/cctarc/ [geraadpleegd op 16/11/2015]

Africa Union Mission in Somalia (AMISOM*), Mogadishu's oldest district welcomes AMISOM community policing drive*, 14/05/2015, http://amisom-au.org/2015/05/mogadishus-oldest-district-welcomes-amisom-community-policing-drive/ [geraadpleegd op 23/01/2019]

Africa Union Mission in Somalia (AMISOM), Mogadishu*, Hawl Wadag District welcomes community policing*, 30/08/2015, http://amisom-au.org/2015/08/mogadishus-hawl-wadag-district-welcomes-community-policing/ [geraadpleegd op 23/01/2019]

Africa Union Mission in Somalia (AMISOM), *Community Policing Launched in Mogadishu's Yaqshid District*, 02/10/2015,http://amisom-au.org/2015/09/community-policing-launched-in-mogadishus-yaqshid-district/ [geraadpleegd op 23/01/2019]

Africa Union Mission in Somalia (AMISOM), *Launch of "Banadir Neighborhood Watch",* 24/10/2014, http://amisom-au.org/2014/10/launch-of-banadir-neighborhood-watch/ [geraadpleegd op 16/11/2015]

Agence France-Presse (AFP), *Somalie: Hassan Cheikh Mohamoud élu*, 10/09/2012, http://www.lefigaro.fr/flash-actu/2012/09/10/97001-20120910FILWWW00718-somalie-hassan-cheikh-mohamoud-elu.php [geraadpleegd op 16/11/2015]

Agence France-Presse (AFP) (McConnell T.), *Blaming victims of rape in Somalia*, 06/05/2015, https://news.yahoo.com/blaming-victims-rape-somalia-050029487.html?guccounter=1 [geraadpleegd op 16/11/2015]

Agence France-Presse (AFP), *Refusing to be cowed, Somali opens country's first dairy*, 06/08/2018, https://www.nation.co.ke/business/Refusing-to-be-cowed--Somali-opens-first-dairy/996-4699328-khc1hgz/index.html [geraadpleegd op 12/12/2018]

Algemeen Dagblad, *Veel doden door bomaanslag bij hotel Mogadishu*, 09/11/2018, https://www.ad.nl/buitenland/veel-doden-door-bomaanslag-bij-hotel-mogadishu~adc3685f/ [geraadpleegd op 21/01/2019]

Al Jazeera (Ainte A.*), Somalia: Another Paradigm Shift?,* 11/05/2017, http://studies.aljazeera.net/en/reports/2017/05/somalia-paradigm-shift-170511053303806.html [geraadpleegd op 23/01/2019]

Al Jazeera*, Somalia attack toll rises: 'Bodies were everywhere'. Security officials update number of victims of Friday's car bomb and gun attack to 39 killed and 40 wounded*, 10/11/2018, https://www.aljazeera.com/news/2018/11/somalia-attack-toll-rises-bodies-181110081007366.html [geraadpleegd op 21/01/2019]

Al Jazeera, *Somalia: Deadly blasts rock Mogadishu near presidential palace,* 23/12/2018, https://www.aljazeera.com/news/2018/12/somalia-deadly-blasts-rock-capital-mogadishu-181222072011626.html [geraadpleegd op 21/01/2019]

Al Jazeera, *Somalia orders Un envoy to leave country*, 02/01/2019, https://www.aljazeera.com/news/2019/01/somalia-orders-envoy-leave-country-190102063312918.html [geraadpleegd op 15/01/2019]

Amnesty International (AI), *Kenya: Historic ruling blocks closure of Dadaab refugee camp*, 09/02/2017, https://www.amnesty.org/en/latest/news/2017/02/kenya-historic-ruling-blocks-closure-of-dadaab-refugee-camp/ [geraadpleegd op 22/01/2019]

Anadolu Agency (Juma Y.), *Mogadishu youth seeks solace in basketball*, 23/03/2015, https://www.aa.com.tr/en/sports/mogadishu-youth-seeks-solace-in-basketball/64462 [geraadpleegd op 22/01/2019]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Africa 1997 – 2017 (Version 7),* 04/01/2017 [last modified 16/01/2017], http://www.acleddata.com/wp-content/uploads/2017/01/acled-version-7-all-africa-1997-2016_dyadic-file.xlsx [[geraadpleegd op 04/01/2017]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Same Tune, New Key: Al Shabaab adapts in the Face of Increased Military Pressure*, 17/11/2018, https://www.acleddata.com/2018/11/17/same-tune-new-key-al-shabaab-adapts-in-the-face-of-increased-military-pressure/ [geraadpleegd op 09/01/2018]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Data. Download data through Africa*, 31/12/2015, http://www.acleddata.com/wp-content/uploads/2016/01/somalia-file.xlsx [geraadpleegd op 08/01/2016]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *User Guide, Gaps in Fatalities Data,* 01/2017, http://www.acleddata.com/wp-content/uploads/2017/01/ACLED_User-Guide_2017.pdf [geraadpleegd op 21/01/2019]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Fatalities in ACLED Data, A note on using fatalities in ACLED data,* 28/12/2017, https://www.acleddata.com/wp-content/uploads/2017/12/Fatalities_FINAL.pdf [geraadpleegd op 15/03/2019]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *ACLED Methodology, Methodology Overview, A discussion of how ACLED collects and codifies information*, 28/12/2017, https://www.acleddata.com/resources/methodology/ [geraadpleegd op 21/03/2019]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED*, Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) Codebook, Version 8*, 2017*,* http://www.acleddata.com/wp-content/uploads/2017/12/ACLEC_Codebook_2017FINAL.pdf [geraadpleegd op 21/01/2019]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Data. Download Data through Africa: 29 September 2018,* 29/09/2018, http://www.acleddata.com/download/2909 [geraadpleegd op 29/09/2018]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Data Export Tool, Africa, 9 March 2019*, https://www.acleddata.com/data/ [geraadpleegd op 14/03/2019]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *ACLED Methodology Change: Introducing New Event Types and Sub-Event Types,* 05/03/2019, https://www.acleddata.com/2019/03/05/acled-methodology-change-introducing-new-event-types-and-sub-event-types/ [geraadpleegd op21/01/2019]

Associated Press (Guled A.), *Somalia's new president appoints prime minister*, 23/02/2017, https://apnews.com/39dee05fb8634cbea7da86e75eb81c86 [geraadpleegd op 01/06/2017]

Associated Press (AP) via VOA, *Officials: Deputy Chief of IS-linked Group in Somalia killed,* 23/10/2018, https://www.voanews.com/a/officials-deputy-chief-of-is-linked-group-in-somalia-killed/4625652.html [geraadpleegd op 14/12/2018]

Associated Press (AP), *Al-Shabab's former No. 2 leader runs for office in Somalia,* 30/10/2018, https://www.apnews.com/f6c08be2b0664f9fa137aaf57b67cf0f [geraadpleegd op 14/10/2019]

Associated Press (AP), *4 car bombs explode by hotel in Somalia's capital; 20 dead*, 09/11/2018, https://www.apnews.com/d3be6b31719947f4bdc563d337e381eb [geraadpleegd op 21/09/2019]

Associated Press (AP), *Bloody rivalry erupts between al-Shabaab, IS Group in Somalia*, 06/12/2018, https://www.apnews.com/1982417577f5465a97dc87352cb10152 [geraadpleegd op 14/12/218]

Associated Press (AP) via the New York Times, *Double Bombing Near Somalia's Presidential Palace Kills at Least 13*, 22/12/2018, https://www.nytimes.com/2018/12/22/world/africa/mogadishu-suicide-bombing-somalia.html [geraadpleegd op 21/01/2019]

Asylum Research Center (ARC), Situation in South and Central Somalia (including Mogadishu), 25/01/2019, pp.149-154, https://www.ecoi.net/en/file/local/1423361/90_1517484171_2018-01-arc-country-report-on-south-and-central-somalia-incl-mogadishu.pdf [geraadpleegd op 23/01/2019]

Austrian Centre for Country of Origin and Asylum Research and Documentation (ACCORD), *Security Situation in Somalia,* 31/10/2018, https://www.ecoi.net/en/countries/somalia/featured-topics/security-situation/ [geraadpleegd op 28/01/2019]

BBC News, *Somalia Islamists abandon Kismayo amid AU attack*, 29/09/2012, https://www.bbc.com/news/world-africa-19769058 [geraadpleegd op 08/02/2019]

BBC (Harding A.), *Mogadishu's Lido beach: Sun, surf and... grenades?,* 22/05/2015, http://www.bbc.com/news/world-africa-32812543 [geraadpleegd op 01/09/2017]

BBC News, *Somalia's capital Mogadishu hit by huge explosion,* 02/09/2018, https://www.bbc.com/news/world-africa-45387620 [geraadpleegd op 22/01/2019]

BBC News, *Deqa Dahir shot dead in Mogadishu : Somali troops detained*, 20/09/2018, https://www.bbc.com/news/world-africa-45587522 [geraadpleegd op 22/01/2019]

BBC News, *Mogadishu bombings: Man executed on Somalia blast anniversary*, 14/10/2018, https://www.bbc.com/news/world-africa-45856118 [geraadpleegd op 24/01/2019]

BBC News, *US reopens diplomatic mission in Somalia after 28-year closure,* 05/12/2018, https://www.bbc.com/news/world-africa-46449954 [geraadpleegd op 22/01/2019]

BBC News, *Somalia expels UN Envoy Nicholas Haysom,* 02/01/2019, https://www.bbc.com/news/world-africa-46734994 [geraadpleegd op 15/01/2019]

BBC News (Oladipo T.), *US attacks on Somalia's al-Shabab increase under Trump,* 07/01/2019, https://www.bbc.com/news/world-africa-46612542 [geraadpleegd op 15/01/2019]

Belgium.be*, Economie, Binnenlands product, Bruto nationaal product versus bruto binnenlands product*, 23/02/2018, https://www.belgium.be/nl/economie/economische_informatie/nationaal_product [geraadpleegd op 15/01/2019]

Bloomberg (Nor M.S.), *As Conflict Zone Gets Safer, Somalis Go For 3D Movies and Pizza*, 29/06/2016, https://www.bloomberg.com/news/articles/2016-06-29/islamist-militants-trumped-by-3d-movies-and-pizza-in-somalia [geraadpleegd op 01/06/2017]

Brookings (Felbab-Brown V.), *Order from Chaos. What's next for Somalia*, 23/02/2017, https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2017/02/23/whats-next-for-somalia/ [geraadpleegd op 01/06/2017]

Bundesambt für Fremdenwesen und Asyl (BFA), Staatssekretariat fur Migration (SEM), *Sicherheitslage in Somalia. Bericht zur österreichisch-schweizerischen FFM*, 08/2017, http://www.ecoi.net/file_upload/5209_1502195321_ffm-report-somalia-sicherheitslage-onlineversion-2017-08-ke.pdf [geraadpleegd op 18/01/2018]

Bureau of Investigative Journalism, *Human Rights, Drone Warfare, Somalia: Reported US actions 2018*, 05/12/2018, https://www.thebureauinvestigates.com/drone-war/data/somalia-reported-us-actions-2018 [geraadpleegd op 17/12/2018]

Bureau of Investigative Journalism, *Datasheet: US strikes in Somalia, 2007 to present*. *Chart: US Strikes*, s.d., https://docs.google.com/spreadsheets/d/1-LT5TVBMy1Rj2WH30xQG9nqr8-RXFVvzJE_47NlpeSY/edit#gid=54581062 [geraadpleegd op 09/01/2018]

Bureau of Investigative Journalism, *US strikes in Somalia, 2007 to present. Year by Year Summary,* s.d., https://docs.google.com/spreadsheets/d/1-LT5TVBMy1Rj2WH30xQG9nqr8-RXFVvzJE_47NlpeSY/edit#gid=54581062 [geraadpleegd op 09/01/2018]

Cedoca, *COI Focus Veiligheidssituatie in Somaliland en Puntland*, 24/04/2018, https://www.cgvs.be/nl/landeninfo/veiligheidssituatie-somaliland-en-puntland-0 [geraadpleegd op 21/01/2019]

Centre for Security Governance (Menkhaus K.), *Non-state security providers and political formation in Somalia*, 05/04/2016, http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/NSSPs_in_Somalia_April2016.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]

Center on International Cooperation (CIC) (Keating M., Abshir S.), *Politics of Security in Somalia*, 04/2018, https://cic.nyu.edu/sites/default/files/politics_of_security_in_somalia_2018_final_0.pdf [geraadpleegd op 15/02/2019]

China Central Television (CCTV) (Billow A.), *Mogadishu's Peace Garden attracts hundreds of families every weekend*, 27/12/2015, http://english.cntv.cn/2015/12/27/VIDE1451187367809832.shtml [geraadpleegd op 11/02/2015]

Critical Threats (CT), *US Counterterrorism Objectives in Somalia: Is Mission Failure Likely?*, 01/03/2017, https://www.criticalthreats.org/analysis/us-counterterrorism-objectives-in-somalia-is-mission-failure-likely [geraadpleegd op 01/06/2017]

Critical Threat (Cassidy M.), *Al Shabaab's Vehicle-Borne IED Campaign: January 2017–March 2018*, 13/04/2018, https://www.criticalthreats.org/analysis/al-shabaabs-vehicle-borne-ied-campaign [geraadpleegd op 28/01/2019]

Critical Threat (Goodson C.), *The Fight Against al Shabaab isn't Over,* 15/01/2019, https://www.criticalthreats.org/analysis/fight-against-al-shabaab-isnt-over [geraadpleegd op 08/02/2019]

Critical Threat (Zimmerman K, Estelle E., Cassidy M.), *Al Shabaab Persists in Somalia,* 24/01/2019, https://www.criticalthreats.org/briefs/threat-update/al-shabaab-persists-in-somalia [geraadpleegd op 28/01/2019]

Combating Terrorism Center (CTC) (Warner J., Weiss C.), *A Legitimate Challenger? Assessing the Rivalry between alShabaab and the Islamic State in Somalia*, 21/11/2017, https://ctc.usma.edu/a-legitimate-challenger-assessingthe-rivalry-between-al-shabaab-and-the-islamic-state-in-somalia/ [geraadpleegd op 19/09/2018]

Combating Terrorism Center (CTC) (Anzalone C.), *Black Banners in Somalia: The State of al-Shabaab's Territorial Insurgency and the Specter of the Islamic State,* in CTC Sentinel, Volume 11, Issue 3, 01/03/2018, https://ctc.usma.edu/app/uploads/2018/03/CTC-Sentinel-Vol11Iss3.pdf [geraadpleegd op 17/12/2018]

Combating Terrorism Center (CTC) (Maruf H., Joseph D.), *No End in Sight for the al-Shabaab Threat to Somalia*, in *CTC Sentinel*, Volume 11, Issue 11, 14/12/2018, https://ctc.usma.edu/no-end-sight-al-shabaab-threat-somalia/ [geraadpleegd op 17/12/2018]

Council of the European Union, *Somalia: EU missions EUCAP and EUTM prolonged*, 12/12/2016, http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/12/12-somalia-eu-missions-eucap-and-eutm-prolonged/ [geraadpleegd op 01/06/2017]

Daily Nation, *Motion to impeach Somali President Farmajo declared invalid,* 11/12/2018, https://www.nation.co.ke/news/africa/Motion-to-impeach-Somali-president--invalid-/1066-4890848-axg55yz/index.html [geraadpleegd op 12/12/2018]

Daily Nation, *Somali Flights finally take off*, 17/12/2018, https://www.nation.co.ke/business/KQ-Somali-flights-finally-take-off/996-4899732-25efoo/index.html [geraadpleegd op 21/01/2019]

Danish Immigration Service, The Norwegian Country of Origin Information Centre (Landinfo), *Security and protection in Mogadishu and South-Central Somalia - Joint report from the Danish Immigration Service's and the Norwegian Landinfo's fact finding mission to Nairobi, Kenya and Mogadishu, Somalia*, 08/05/2013, http://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/6F1A29C6-2F84-40D2-BDE4-42F69897EEC3/0/security_and_protection_in_somalia_may_2013.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]

Danish Institute for International Studies (DIIS), *The politics of peacekeeping. A Question of Trust: The African Union and the Somali Army*, 11/2015, http://pure.diis.dk/ws/files/310783/PB_AMISOM_SNA_WEB.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]

Demographia, *Demographia World Urban Areas (Built-Up Urban Areas or Urban Agglomerations), 14th Annual Edition,* 03/2018, p. 55, http://www.demographia.com/db-worldua.pdf [geraadpleegd op 20/12/2018]

Dispatch, *160 Uganda Police officers to return from Somalia*, 01/08/2018, http://dispatch.ug/2018/08/01/160-uganda-police-officers-return-somalia/ [geraadpleegd op 16/01/2019]

De Volkskrant (Broere K.), *Laatste grote bolwerk van Al Shabaab aangevallen*, 29/09/2012, https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/laatste-grote-bolwerk-van-al-shabaab-aangevallen~b38f595a/ [geraadpleegd op 21/01//2019]

European Court of Human Rights (ECHR), *Case of Sufi and Elmi v. the United Kingdom (Applications nos. 8319/07 and 11449/07),* 28/06/2011 [Final 28/11/2011], https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-105434 [geraadpleegd op 01/09/2017]

European Court of Human Rights (ECHR), *Case of R.H. v. Sweden (Application no. 4601/14),* 10/09/2015, https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-157325%22]} [geraadpleegd op 01/09/2017]

European Asylum Support office (EASO), *Country of Origin Information report, South and Central Somalia Country overview*, 08/2014, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/COI-Report-Somalia.pdf [geraadpleegd op 16/11/2015]

European Asylum Support office (EASO)*, Somalia. Security Situation*, 20/12/2017, https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/publications/coi-somalia-dec2017lr.pdf [geraadpleegd op 17/01/2019]

European External Action Service, *European Union, German Embassy and Somali Government Launch Technical and Vocational Education and Training Project in Somalia*, 03/11/2018, https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/53235/european-union-german-embassy-and-somali-government-launch-technical-and-vocational-education_en [geraadpleegd op 17/01/2019]

Federal Register*, A notice by State Department, E.O. 13224 Designation of ISIS-Somalia, aka Islamic State in Somalia, aka ISS, aka ISIS in East Africa, aka Abnaa ul-Calipha as a Specially Designated Global Terrorist*, 28/02/2018, https://www.federalregister.gov/documents/2018/02/28/2018-03996/eo-13224-designation-of-isis-somalia-aka-islamic-state-in-somalia-aka-iss-aka-isis-in-east-africa [13/12/2018]

Forces Network, *What Are British Troops Doing In Somalia?,* 13/11/2017, https://www.forces.net/news/what-are-british-troops-doing-somalia [geraadpleegd op 16/01/2019]

Forces Network, *EXCLUSIVE: How The British Army Are Helping To Restore Peace In Somalia*, 14/11/2017, https://www.forces.net/news/exclusive-how-british-army-are-helping-restore-peace-somalia [geraadpleegd op 16/01/2018]

Foreign Affairs (Felbab-Brown V.), *Saving Somalia (Again). How Reconstruction Stalled—And What to do About It*, 23/06/2015, https://www.foreignaffairs.com/articles/somalia/2015-06-23/saving-somalia-again [geraadpleegd op 16/11/2015]

Foreign Policy (McCormick T.Y.), *Exclusive: U.S. Operates Drones From Secret Bases in Somalia*, 02/07/2015, http://foreignpolicy.com/2015/07/02/exclusive-u-s-operates-drones-from-secret-bases-in-somalia-special-operations-jsoc-black-hawk-down/ [geraadpleegd op 16/11/2015]

Foreign Policy (Traub J.), *From Black Hawk Down to Standing Up*, 31/05/2013, http://www.foreignpolicy.com/articles/2013/05/31/from_blackhawk_down_to_standing_up [geraadpleegd op 27/06/2013]

Foreign Policy (Sperber A.), *Somalia Is a Country Without an Army*, 07/08/2019, https://foreignpolicy.com/2018/08/07/somalia-is-a-country-without-an-army-al-shabab-terrorism-horn-africa-amisom/ [geraadpleegd op 18/01/2019]

France 24, *Arrest of ex-Shabaab-leader-turned-politician sparks deadly clashes in Somalia,* 15/12/2018, https://www.france24.com/en/20181215-somalia-arrest-ex-shabaab-leader-politician-deadly-clashes [geraadpleegd op 14/01/2019]

Garowe Online, *NISA in trouble as chief deputy's office is raided*, 21/07/2018, https://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-nisa-in-trouble-as-deputy-chiefs-office-raided [geraadpleegd op 17/01/2019]

Garowe Online, *Mogadishu District Police Chiefs Sacked amid Rising Attacks*, 25/09/2018, https://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-mogadishu-district-police-chiefs-sacked-amid-rising-attacks [geraadpleegd op 22/01/2019]

Garowe Online, *Regional states gang up against federal government*, 25/10/2018, https://www.garoweonline.com/en/news/press-releases/somalia-regional-states-gang-up-against-federal-government [geraadpleegd op 14/01/2019]

Garowe Online, *Somalia, South West State postpones election after resignations,* 16/11/2018, https://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-southwest-state-postpones-election-after-resignations [geraadpleegd op 22/01/2019]

Garowe Online, *Former Minister elected as new southwest state president*, 19/12/2018, https://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-former-minister-elected-as-new-southwest-state-president [geraadpleegd op 14/01/2019]

Global Coalition to Protect Education from Attack (GCPEA), *Education under Attack 2018, Country profiles, Somalia*, 11/05/2018, http://protectingeducation.org/sites/default/files/documents/eua2018_somalia.pdf [geraadpleegd op 21/01/2019]

GlobalPost (Onyulo T.), *'Mogadishu used to be hell. Now it's coming back to life'*, 12/08/2015, http://www.globalpost.com/article/6629251/2015/08/11/its-mogadishu-not-you-know-it [geraadpleegd op 16/11/2015]

Goobjoog News, *Turkish company Favori turns around fortunes at Aden Adde Abdulle Airport*, 13/10/2015, http://goobjoog.com/english/turkish-company-favori-turns-around-fortunes-at-aden-adde-abdulle-airport/ [geraadpleegd op 21/01/2019]

Goobjoog News, *CCTV cameras installed on some key roads in Mogadishu*, 02/02/2017, https://goobjoog.com/english/cctv-cameras-installed-key-roads-mogadishu/ [geraadpleegd op 21/01/2019]

Goobjoog News, *Parliament approves security architecture with few amends*, 02/05/2017, http://goobjoog.com/english/parliament-approves-security-architecture-amends/ [geraadpleegd op 14/01/2019]

Goobjoob News, *South West state to elect new president November- State Assembly*, 19/02/2018, http://goobjoog.com/english/south-west-state-to-elect-new-president-november-state-assemby/ [geraadpleegd op 14/01/2019]

Goobjoog News, *Roadblocks in Mogadishu again,* 09/07/2018, https://goobjoog.com/english/roadblocks-in-mogadishu-again/ [geraadpleegd op 14/01/2019]

Goobjoog News, *Update: At least 5 Sunday night bomb victims still admitted as over ten discharged,* 06/08/2018, http://goobjoog.com/english/madino-hospital-administration-grasps-details-after-the-last-explosion-in-mogadishu/ [geraadpleegd op 14/01/2019]

Goobjoog News, *Somalia: Fears of rigging ahead of the southwest state presidential election,* 20/08/2018, https://goobjoog.com/english/somalia-fears-of-rigging-ahead-of-the-southwest-state-presidential-election/ [geraadpleegd op 14/01/2019]

Goobjoob News, *Somalia, Eritrea and Ethiopia sign declaration of cooperation,* 06/09/2018, http://goobjoog.com/english/somalia-eritrea-and-ethiopia-sign-declaration-of-cooperation/ [geraadpleegd op 24/01/2019]

Goobooj News, *Mogadishu mayor bans import of rickshaws in bid to ease traffic*, 06/10/2018, http://goobjoog.com/english/mogadishu-mayor-bans-import-of-rickshaws-in-bid-to-ease-traffic/ [geraadpleegd op 14/01/2019]

Goobjoog News, *Daunting Somali youth unemployment needs urgent solution*, 19/10/2018, https://goobjoog.com/english/daunting-somali-youth-unemployment-needs-urgent-solution/ [geraadpleegd op 30/01/2019]

Goobjoog News, *Security Forces block main roads in the capital Mogadishu,* 17/12/2018, https://goobjoog.com/english/security-forces-block-main-roads-in-the-capital-mogadishu/[geraadpleegd op 14/01/2019]

Halbeeg, *Second phase of constitutional review process opens in Mogadishu*, 02/07/2018, https://en.halbeeg.com/2018/07/02/second-phase-of-constitutional-review-process-opens-in-mogadishu/ [geraadpleegd op 22/01/2019]

Halbeeg, *Mogadishu Mayor appoints New Spokesman for Benadir administration,* 05/07/2018, https://en.halbeeg.com/2018/07/05/mogadishu-mayor-appoints-new-spokesman-for-benadir-administration/ [geraadpleegd op 22/01/2019]

Halbeeg, *Mogadishu Mayor says his administration is finalizing Benadir Regional Policy on IDPs*, 15/07/2018, https://en.halbeeg.com/2018/07/15/mogadishu-mayor-says-his-administration-is-finalizing-benadir-regional-policy-on-idps/ [geraadpleegd op 14/01/2019]

Halbeeg, *Somali National Security Council orders reopening of Mogadishu,* 20/07/2018, https://en.halbeeg.com/2018/07/20/somali-national-security-council-orders-reopening-of-mogadishu/ [geraadpleegd op 22/01/2019]

Halbeeg, *14th October Battalion takes full charge of Mogadishu security*, 24/07/2018, https://en.halbeeg.com/2018/07/24/14th-october-battalion-takes-full-charge-of-mogadishu-security/ [geraadpleegd op 22/01/2019]

Halbeeg, *Two suspected ISIS members charged in military court in Mogadishu,* 28/07/2018, https://en.halbeeg.com/2018/07/28/two-suspected-isis-members-charged-in-military-court-in-mogadishu/ [geraadpleegd op 22/01/2019]

Halbeeg, *Somali military court sentences two men to 15 years in jail for ISIS membership*, 02/08/2018, https://en.halbeeg.com/2018/08/02/somali-military-court-sentences-two-men-to-15-years-in-jail-for-isis-membership/ [geraadpleegd op 22/01/2019]

Halbeeg, *Mogadishu Mayor Sacks Director of City's Tourism and Investement Departement*, 16/08/2018, https://en.halbeeg.com/2018/08/16/mogadishu-mayor-sacks-director-of-citys-tourism-and-investment-department/ [geraadpleegd op 22/01/2019]

Halbeeg, *Mogadishu Annual Book Fair to conclude Today*, 17/08/2018, https://en.halbeeg.com/2018/08/17/mogadishu-annual-book-fair-to-conclude-today/ [geraadpleegd op 14/01/2019]

Halbeeg, *AMISOM hands over Mogadishu Stadium*, 28/08/2018, https://en.halbeeg.com/2018/08/28/amisom-hands-over-mogadishu-stadium/ [geraadpleegd op 22/01/2019]

Halbeeg, *Hirshabelle state resumes cooperation with Federal government,* 19/09/2018, https://en.halbeeg.com/2018/09/19/hirshabelle-state-resumes-cooperation-with-federal-government/ [geraadpleegd op 10/12/2018]

Halbeeg, *October 14 declared national day of mourning ahead of 1st anniversary of Mogadishu bombing*, 12/10/2018, https://en.halbeeg.com/2018/10/12/oct-14-declared-national-day-of-mourning-ahead-of-1st-anniversary-of-mogadishu-bombing/ [geraadpleegd op 14/01/2019]

Halbeeg, *Military Court executes 14 October truck bombing coordinator in Mogadishu,* 14/10/2018, https://en.halbeeg.com/2018/10/14/military-court-executes-14-oct-truck-bombing-coordinator-in-mogadishu/ [geraadpleeg op 14/01/2019]

Halbeeg, *Somalia's first ICT exhibition kicks off in Mogadishu*, 16/10/2018, https://en.halbeeg.com/2018/10/16/somalias-first-ict-exhibition-kicks-off-in-mogadishu/ [geraadpleegd op 14/01/2019]

Halbeeg, *Mogadishu Mayor sacks Howl-Wadag Commissioner,* 04/11/2018, https://en.halbeeg.com/2018/11/04/mogadishu-mayor-sacks-howl-wadag-district-commissioner/ [geraadpleegd op 22/01/2019]

Halbeeg, *124 Somalia Migrants Return to Mogadishu from Libya,* 08/11/2018, https://en.halbeeg.com/2018/11/08/124-somali-migrants-return-to-mogadishu-from-libya/ [geraadpleegd op 14/01/2019]

Halbeeg, *Ethiopian Airlines lands in Mogadishu for first time in 40 years*, 09/11/2018, https://en.halbeeg.com/2018/11/09/ethiopian-airlines-lands-in-mogadishu-for-first-time-in-40-years/ [geraadpleegd op21/01/2019]

Halbeeg, *Top military officials killed in a blast outside Mogadishu*, 06/12/2018, https://en.halbeeg.com/2018/12/06/top-military-officials-killed-in-a-blast-outside-mogadishu/ [geraadpleegd op 22/01/2019]

Halbeeg, *Thousands of Mogadishu residents protest against impeachment of President Farmajo,* 10/12/2018, https://en.halbeeg.com/2018/12/10/thousands-of-mogadishu-residents-protest-against-impeachment-of-president-farmaajo/ [geraadpleegd op 22/01/2019]

Halbeeg, *Somalia government closes infamous prison in Mogadishu*, 16/12/2018, https://en.halbeeg.com/2018/12/16/somalia-government-closes-infamous-prison-in-mogadishu/ [geraadpleegd op 22/01/2019]

Halbeeg, *Kenya Airways finally secures permit for direct flight to Mogadishu*, 18/12/2018, https://en.halbeeg.com/2018/12/18/kenya-airways-finally-secures-permit-for-direct-flight-to-mogadishu/ [geraadpleegd op 21/01/2019]

Halbeeg, *Somali spy agency detains the mastermind twin bomb suicide attack in Mogadishu*, 22/12/2018, https://en.halbeeg.com/2018/12/22/somali-spy-agency-detains-the-mastermind-twin-bomb-suicide-attack-in-mogadishu/ [geraadpleegd op 22/01/2019]

Hassan S., *An overlooked consequence of civil war: mental illness in Somalia*, 24/08/2017, https://pphr.princeton.edu/2017/08/24/an-overlooked-consequence-of-civil-war-mental-illness-in-somalia-and-the-somali-diaspora/ [geraadpleegd op 22/01/2019]

HIJRA – Regional Office Nairobi (Barasa J.), *Good Governance Capacity Assessment Findings*, 11/2014, http://www.hijra.or.ke/phocadownload/bra%20good%20governance%20capacity%20assessment_findings%20report_nov2014.pdf [geraadpleegd op 14/07/2016]

Hiraal Institute, *The AS Finance System,* 01/01/2018, https://hiraalinstitute.org/wp-content/uploads/2018/07/AS-Finance-System.pdf [geraadpleegd op 09/01/2018]

Hiraal Institute, The global Strategy Network, *The Islamic State in East-Africa*, 31/07/2018, https://hiraalinstitute.org/wp-content/uploads/2018/10/The-Islamic-State-in-East-Africa.pdf [geraadpleegd op 13/12/2018]

Hiraal Institute, *The War in Somalia in 2018*, 27/02/2019, https://hiraalinstitute.org/wp-content/uploads/2019/02/The-War-in-Somalia-in-2018.pdf [geraadpleegd op 21/01/2019]

Hiiraan Online, *Committee: 587 dead in Oct 14 terror attack*, 05/03/2018, https://hiiraan.com/news4/2018/Mar/157047/committee_587_dead_in_oct_14_terror_attack.aspx [geraadpleegd op 21/01/2019]

Hiiraan Online, *First diary plant in Mogadishu introduces Somalis to packaged milk,* 30/10/2018, https://www.hiiraan.com/news4/2018/Oct/160898/first_dairy_plant_in_mogadishu_introduces_somalis_to_packaged_milk.aspx [geraadpleegd op 12/12/2018]

Horn Diplomat, *Final Communique from Somali regional leaders Meeting in Garowe,* 25/10/2018, https://www.horndiplomat.com/2018/10/25/final-communique-from-somali-regional-leaders-meeting-in-garowe/ [geraadpleegd op 12/12/2018]

Horseed Media, *Somalia: Mogadishu Mayor opposes 'Daydreaming' Population estimation survey results*, 01/06/2015, https://horseedmedia.net/2015/06/01/somalia-mogadishu-mayor-opposes-daydreaming-population-estimation-survey-results/ [geraadpleegd op 14/07/2016]

Horseed *Media, Final Report of Somalia Population Estimation Survey launched*, 26/05/2015, https://horseedmedia.net/2015/05/26/final-report-of-somalia-population-estimation-survey-launched/ [geraadpleegd op 14/07/2016]

Human Rights Watch (HRW), *"Like Fish in Poisonous Waters". Attacks on Media Freedom in Somalia*, 02/05/2016, https://www.hrw.org/report/2016/05/02/fish-poisonous-waters/attacks-media-freedom-somalia [geraadpleegd op 01/06/2017]

Human Rights Watch (HRW), *World Report 2018, Somalia, Events of 2017,* 18/01/2018, https://www.hrw.org/world-report/2018/country-chapters/somalia [geraadpleegd op 18/01/2019]

Human Rights Watch (HRW), *World Report 2019, Somalia, Events of 2018*, 17/01/2019, https://www.hrw.org/world-report/2019/country-chapters/somalia [geraadpleegd op 18/01/2019]

IHS Market, *The Islamic State expands attacks in southern Somalia*, 02/07/2018, https://ihsmarkit.com/research-analysis/the-islamic-state-expands-attacks-in-southern-somalia.html [geraadpleegd op 22/01/2019]

Implementation and Analysis in Action of Accountability Programme (IAAAP), *New policy aims to offer longer-term solutions for internally displaced peoples in Mogadishu,* 30/08/2018, http://www.somaliaccountability.org/newsreader/new-IDP-policy-benadir-regional-administration-mogadishu.html [geraadpleegd op 22/01/2019]

Indiana University Press, *Inside Al-Shabaab, The Secret History of Al-Qaeda's Most Powerful Ally*, 10/01/2018, http://www.iupress.indiana.edu/product_info.php?products_id=809305 [geraadpleegd op 17/12/2018]

Intelligence Briefs (Goldberg), *Top ISIS Financial Commander In Somalia Arrested By NISA In Mogadishu*, 16/11/2018, https://intelligencebriefs.com/top-isis-financial-commander-in-somalia-arrested-by-nisa-in-mogadishu/ [geraadpleegd op 22/01/2019]

Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC), *UnSettlement: Urban displacement in the 21st century, City of Light, New and secondary displacements in Mogadishu, Somalia*, 11/11/2018, http://www.internal-displacement.org/sites/default/files/inline-files/201811-urban-displacement-mogadishu.pdf [geraadpleegd op 20/12/2018]

Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC*), As Somalis flee to cities, Mogadishu becomes most crowded city in Africa*, 11/12/2018, http://www.internal-displacement.org/media-centres/as-somalis-flee-to-cities-mogadishu-becomes-most-crowded-city-in-africa [geraadpleegd op 21/01/2019]

International Crisis Group (ICG), *Somalia: New Leadership, Persistent Problems,* 28/02/2017, https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/somalia/somalia-new-leadership-persistent-problems [geraadpleegd op 24/04/2017]

International Crisis Group (ICG), *Crisiswatch*, 25/04/2017, https://www.crisisgroup.org/crisiswatch/database?location%5B%5D=12&date_range=custom&from_month=01&from_year=2016&to_month=04&to_year=2017 [geraadpleegd op 25/04/2017]

International Crisis Group (ICG), *Managing the Disruptive Aftermath of Somalia's Worst Terror Attack,* 20/10/2017, https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/somalia/b131-managing-disruptive-aftermath-somalias-worst-terror-attack [geraadpleegd op 23/01/2019]

International Crisis Group (ICG), *Crisiswatch, Somalia, April 2018*, 30/04/2018, https://www.crisisgroup.org/crisiswatch/april-2018 [geraadpleegd op 23/01/2019]

International Crisis Group (ICG), *Somalia and the Gulf Crisis*, 05/06/2018, https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/somalia/260-somalia-and-gulf-crisis [geraadpleegd op 11/12/2018]

International Crisis Group (ICG), *Crisiswatch, Somalia, July 2018,* 31/07/2018, https://www.crisisgroup.org/crisiswatch/july-2018#somalia [geraadpleegd op 07/12/2018]

International Crisis Group (ICG), *Crisiswatch, Somalia, August 2018*, 31/08/2018, https://www.crisisgroup.org/crisiswatch/august-2018 [geraadpleegd op 07/12/2018]

International Crisis Group (ICG), *Al-Shabaab Five Years after Westgate: Still a Menace in East Africa*, 21/09/2018, https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/kenya/265-al-shabaab-five-years-after-westgate-still-menace-east-africa [geraadpleegd op 28/01/2019]

International Crisis Group (ICG), *Crisiswatch, Somalia, September 2018*, 30/09/2018, https://www.crisisgroup.org/crisiswatch/september-2018 [geraadpleegd op 10/12/2018]

International Crisis Group (ICG), *Crisiswatch, Somalia, October 2018*, 31/10/2018, https://www.crisisgroup.org/crisiswatch/october-2018 [geraadpleegd op 10/12/2018]

International Crisis Group (ICG), *The United Arab Emirates in the Horn of Africa*, 06/11/2018, https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/united-arab-emirates/b65-united-arab-emirates-horn-africa [geraadpleegd op 14/01/2019]

International Crisis Group (ICG), *Crisiswatch, Somalia, November 2018,* 30/11/2018, https://www.crisisgroup.org/crisiswatch/november-2018 [geraadpleegd op 10/12/2018]

International Crisis Group (ICG), *Somalia's South West State: A New President Installed, a Crisis Inflamed*, 24/12/2018, https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/somalia/somalias-south-west-state-new-president-installed-crisis-inflamed [geraadpleegd op 14/10/2018]

International Crisis Group (ICG), *Crisiswatch, Somalia, December 2018*, 31/12/2018, https://www.crisisgroup.org/crisiswatch/december-2018#somalia [geraadpleegd op 14/01/2019]

International Crisis Group (ICG), *Briefing 65 / Middle East & North Africa, The United Arab Emirates in the Horn of Africa,* 06/11/2018, https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/united-arab-emirates/b65-united-arab-emirates-horn-africa [geraadpleegd op 11/12/2018]

International Institute for Environment and Development, *The challenge of finding money to build shelter in Mogadishu's informal settlement,* 28/01/2019, https://www.iied.org/challenge-finding-money-build-shelter-mogadishus-informal-settlements [geraadpleegd op 30/01/2019]

International Labour Organization (ILO), *ILOSTAT, Country Profiles, Somalia*, s.d., https://www.ilo.org/ilostatcp/CPDesktop/?list=true&lang=en&country=SOM [geraadpleegd op 14/01/2019]

International Medical Corps, *Somalia,* 06/2018, https://cdn1.internationalmedicalcorps.org/wp-content/uploads/2018/08/CS-Somalia-June2018.pdf [geraadpleegd op 14/01/2019]

Institute for Security Studies (ISS) (Mahmood O.*), Somalia must look inward to defuse its tensions*, 20/06/2018, https://issafrica.org/iss-today/somalia-must-look-inward-to-defuse-its-tensions [geraadpleegd op 14/01/2019]

Institute for Security Studies (ISS), *The PSC's visit to Somalia should include federal states,* 29/11/2018, https://issafrica.s3.amazonaws.com/site/uploads/psc-108.pdf [geraadpleegd op 07/12/2018]

iRise Mogadishu Innovation Hub, *Our Services,* s.d., http://irisehub.so/services/ [geraadpleegd op 07/12/2018]

Jameson Madison University (Keeley R.), *Improvised Explosive Devices (EID): A humanitarian mine action perspective,* in *The Journal of Conventional Weapon Destruction*, volume 21.1., 04/2017, https://issuu.com/cisr-journal/docs/journal21-1 [geraadpleegd op 28/01/2019]

Migrationsverket (Lifos), *Somalia. En sammanfattande analys av säkerhetssituationen, rättsväsendet och civilas situation (version 2.1.)*, 16/06/2016, http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentAttachmentId=43542 [geraadpleegd op 14/07/2016]

Long War Journal (Weiss C.), *Islamic state claims clashes with Shabaab in Somalia*, 16/12/2018, https://www.longwarjournal.org/archives/2018/12/islamic-state-claims-clashes-with-shabaab-in-somalia.php [geraadpleegd op 18/12/2018]

Maruf H., Joseph D., *Inside Al-Shabaab: The Secret History of Al-Qaeda's Most Powerful Ally*, Bloomington, Indiana: Indiana University Press, 2018

Maruf H., (@HarunMaruf), *BREAKING: Businness startup entrepreneur Mohamed Mohamud Sheikh Ali fatally shot in Mogadishu. Witnesses say gunmen attacked him near Banadir junction, he later died in hospital after surgery. Ali set up the Mogadishu premium laundry amid insecurity and founded @SGMOGADISHU*.[Twitter post], 02/08/2018, https://twitter.com/HarunMaruf/status/1024979721321373696 [geraadpleegd op 22/01/2019]

Mogadishu Airport – Aden Adde International Airport [website], s.d., https://mogadishuairport.com/ [geraadpleegd op 22/01/2019]

Ministerie van Buitenlandse Zaken – Nederland, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, 30/11/2012, http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/ambtsberichten/2012/11/30/somalie-2012-11-30.html [geraadpleegd op 30/10/2015]

Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, *Algemeen Ambtsbericht Somalië*, 12/2014, http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/ambtsberichten/2014/12/18/ambtsbericht-somalie.html [geraadpleegd op 16/11/2015]

Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, *Algemeen Ambtsbericht Zuid- en Centraal-Somalië, gecorrigeerde versie*, 23/11/2017, https://www.rijksoverheid.nl/documenten/ambtsberichten/2017/11/23/gecorrigeerde-versie-algemeen-ambtsbericht-zuid--en-centraal-somalie-2017 [geraadpleegd op 22/01/2019]

Naval Postgraduate School (Goff J. B.), *Thesis: Prospective Vigilance: Assessing Complex Coordinated Attack Preparedness Programs*, 12/2017, https://calhoun.nps.edu/handle/10945/56925 [geraadpleegd op 28/01/2019]

News24, *Somalia: Ice Cream and ATMs - Hope for Mogadishu*, 06/08/2015, http://allafrica.com/stories/201508070579.html [geraadpleegd op 01/09/2017]

Norwegian Ministry of Foreign Affairs, *Norway in Somalia*, 11/05/2018, https://www.norway.no/en/somalia/news-and-events/news2/supporting-a-hospital-in-mogadishu-switch-to-renewable/ [geraadpleegd op 14/01/2019]

Office of the President of Somalia, *Joint Security Update by the Federal Government of Somalia and the African Union Mission in Somalia on Operation Indian Ocean*, 27/10/2014, https://madmimi.com/p/d28675?fe=1&pact=25887556404 [geraadpleegd op 26/01/2015]

Political Geography Now, *All Conflict Maps, Somalia, Somalia Control Map & Timeline - November 2018 (Subscription)*, 15/11/2018, https://members.polgeonow.com/?zx=84814b3c8884fb0d [geraadpleegd op 14/10/2018]

Quartz Africa (Latif Dahir A.), *A Wondrous Life. The short life of an Inspiring entrepreneur will keep giving hope to the troubled city he loved*, 05/08/2018, https://qz.com/africa/1348564/somalias-first-florist-mohamed-mohamoud-sheik-ali-killed-in-mogadishu/ [geraadpleegd op 22/01/2019]

Radio Dalsan (@radiodalsan), *Beautiful Patrons relax at a rooftop lounge of Mogadishu's latest hangout on Liido beach the newly opened Dolphin Hotel #Mogadishu #Somalia #MogadishuRising* [Twitterpost], 25/12/2017, https://twitter.com/DalsanFM/status/945240877903110145 [geraadpleegd op 24/04/2018]

Radio Dalsan, *Cabinet approves replacement of Mogadishu Stabilization Force by Civil Defense Force*, 27/07/2018, https://www.radiodalsan.com/en/2018/07/27/cabinet-approves-replacement-of-mogadishu-stabilization-force-by-civil-defence-forces/ [geraadpleegd op 17/01/2019]

Radio Dalsan, *92 Mps File Impeachment Motion Against Farmaajo For "Violating" Constitution*, 09/10/2018, https://www.radiodalsan.com/en/2018/12/09/92-mps-file-impeachment-motion-against-farmaajo-for-violating-constitution/ [geraadpleegd op 12/12/2018]

Radio Dalsan, *Robow Expresses Concern Over Delay In The Formation Of The Southwest Presidential Election Commission*, 11/10/2018, https://www.radiodalsan.com/en/2018/10/11/robow-expresses-concern-over-delay-in-the-formation-of-the-southwest-presidential-election-commission/ [geraadpleegd op 14/01/2018]

Radio France internationale (RFI) (Chanda T.), *Les shebabs somaliens: sept questions sur un mouvement terroriste*, 10/04/2015, http://www.rfi.fr/afrique/20150409-shebabs-somalie-questions-kenya-garissa-westgate-al-qaida-ei-terrorisme [geraadpleegd op 16/11/2015]

REACH Initiative*, Kenya: Half of the assessed households report insufficient access to food at Dadaab refugee complex,* 31/10/2018, http://www.reach-initiative.org/kenya-half-of-the-assessed-households-report-insufficient-access-to-food-at-dadaab-refugee-complex [geraadpleegd op 28/01/2019]

Reuters (Blair E.), *Regional airlines merge as Somali airspace draws competition*, 17/02/2015, https://www.reuters.com/article/somalia-airlines-idUSL5N0VN2ZF20150217 [geraadpleegd op 16/11/2015]

Reuters (Jorgic D.), *Failure to pay soldiers threatens Somalia's war on Islamists*, 08/10/2015, http://uk.reuters.com/article/2015/10/08/uk-somalia-security-insight-idUKKCN0S21GE20151008 [geraadpleegd op 16/11/2015]

Reuters, *Somali lawmakers seek to impeach president amid political crisis*, 20/12/2017, https://www.hiiraan.com/news4/2017/Dec/145817/somali_lawmakers_seek_to_impeach_president_amid_political_crisis.aspx?utm_source=dlvr.it&utm_medium=twitter [geraadpleegd op 18/01/2018]

Reuters via VOA, *War, Hunger and A Housing Boom: Welcome to Africa's Most Crowded City*, 11/12/2018, https://www.voanews.com/a/war-hunger-housing-boom-welcome-to-mogadishu-africa-most-crowded-city/4696487.html [geraadpleegd op 20/12/2018/]

Reuters, *Motion filed to impeach Somali president – statement*, 10/12/2018, https://af.reuters.com/article/africaTech/idAFKBN1O90MY-OZATP [geraadpleegd op 12/12/2018]

Reuters, *Somalia arrests ex-Islamist militant running for regional presidency*, 13/12/2018, https://uk.reuters.com/article/uk-somalia-politics/somalia-arrests-ex-islamist-militant-running-for-regional-presidency-idUKKBN1OC1CQ [geraadpleegd op 14/01/2019]

Reuters, *U.S. says air strikes killed 62 militants in Somalia*, 17/12/2018, https://www.reuters.com/article/us-somalia-security-usa/us-says-air-strikes-killed-62-militants-in-somalia-idUSKBN1OG0SO [geraadpleegd op 18/12/2018]

Réseau francophone de recherche sur les opérations de paix (ROP) (Barguès J-G.), *Historique de l'opération AMISOM*, 15/06/2012, http://www.operationspaix.net/1-historique-amisom.html [geraadpleegd op 30/10/2015]

Rift Valley Institute (Bradbury M., Abdirashid H.), *Land Matters in Mogadishu: Settlement, ownership and displacement in a contested city*, 17/02/2017, http://riftvalley.net/publication/land-matters-mogadishu [geraadpleegd op 06/02/2019]

Royal United Services Institute for Defense and Security Studies (RUSI) (Hills A.), *Making Mogadishu Safe: Localisation, Policing an Sustainable Security*, Abingdon: Routledge Journals, 2018

Sabahi Online via AllAfrica.com, *Somalia's new bank seeks to spur economic growth,* 24/12/2014, http://allafrica.com/stories/201412290742.html [geraadpleegd op 12/01/2015]

Sabahi Online via AllAfrica.com, *Al-Shabaab ousted from Lower Jubba towns, 2 commanders captured in Gedo*, 29/01/2015, http://allafrica.com/stories/201501210391.html [geraadpleegd op 26/01/2015]

Sahan Journal (Hujale M.), *OpEd: Is AMISOM willing to unify and empower Somali National Army?*, 08/07/2015, http://sahanjournal.com/amisom-sna/ [geraadpleegd op 16/11/2015]

Sahan Journal (Dahir A.M.), *A weekend in Mogadishu*,13/06/2015, http://sahanjournal.com/weekend-mogadishu/ [geraadpleegd op 01/09/2017]

Sahan Journal (Dahir A.L.), *Books Over Bullets*, 26/08/2015, http://sahanjournal.com/mogadishu-internationalbook-fair [geraadpleegd op 16/11/2015]

Shabelle Media Network, *Somalia Calls For UN Action Against UAE Base In Berbera,* 28/03/2018, http://radioshabelle.com/somalia-calls-un-action-uae-base-berbera/ [geraadpleegd op 14/01/2019]

Shabelle Media Network, *Twin Car Bomb Blasts Near Villa Somalia Leave 8 Dead*, 14/07/2018, http://radioshabelle.com/twin-car-bomb-blasts-near-villa-somalia-leave-8-dead/ [geraadpleegd op 21/01/2019]

Shabelle Media Network, *160 Ugandan Police Officers Leave Mogadishu*, 01/08/2018, http://radioshabelle.com/160-ugandan-police-officers-leave-mogadishu/ [geraadpleegd op 16/01/2019]

Shabelle Media Network, *Mogadishu Residents Rally Against Impeachment Motion Against Farmajo,* 10/12/2018, http://radioshabelle.com/mogadishu-residents-rally-against-impeachment-motion-against-farmajo/

Somali Current, *Somali attitudes towards elections and democracy in Mogadishu*, 15/12/2014, http://www.somalicurrent.com/2014/12/15/somali-attitudes-towards-elections-and-democracy-in-mogadishu [geraadpleegd op 16/11/2015]

Somaliland Chronicle, *When Hope goes to die,* 06/08/2018, https://somalilandchronicle.com/2018/08/06/mogadishu-where-hope-goes-to-die/ [geraadpleegd op 22/01/2019]

Somali Current (Ali A.M.), *On the other side of Mogadishu,* 16/08/2015, http://www.somalicurrent.com/2015/08/16/on-the-other-side-of-mogadishu/ [geraadpleegd op 01/09/2017]

Somali Wayn, *For the first time in more than 20 years, petrol stations have re-opened in Mogadishu to fill empty tanks*, 14/12/2014, http://somaliwayn.org/?p=22700 [geraadpleegd op 16/01/2015]

Standard Digital (Osman D.), *London high level forum to chart Somalia's future*, 07/05/2017, https://www.standardmedia.co.ke/article/2001238918/london-high-level-forum-to-chart-somalia-s-future [geraadpleegd op 22/01/2019]

Stanford University*, Mapping Militant Organizations, Al Shabaab*, 26/02/2016, http://web.stanford.edu/group/mappingmilitants/cgi-bin/groups/view/61 [geraadpleegd op 22/01/2019]

Strategic Intelligence, *ISIS Claims Responsibility For IED Attack In Bakara Market, Mogadishu For Its Caliphate In Somalia,* 04/12/2018, https://intelligencebriefs.com/isis-claims-responsibility-for-ied-attack-in-bakara-market-mogadishu-for-its-caliphate-in-somalia/[geraadpleegd op 28/01/2019]

The Africa Times, *More than a dozen die in Mogadishu car bomb attack*, 08/07/2018, https://africatimes.com/2018/07/08/more-than-a-dozen-die-in-mogadishu-car-bomb-attack/ [geraadpleegd op 21/01/2019]

The Anglo-Somali Society (Doon R.), *Current Affairs in the Horn of Africa (Autumn 2018),* s.d., https://www.michael-walls.com/wp-content/uploads/Run-Doon-100918.pdf [geraadpleegd op 21/01/2019]

The Christian Science Monitor (Rogo P.), *What's in a soccer game? For Somalia a milestone goal,* 17/12/2015, https://www.csmonitor.com/World/Africa/2015/1217/What-s-in-a-soccer-game-For-Somalia-a-milestone-goal [geraadpleegd op 22/01/2019]

The Drive (Trevithick J.), *America Is Expanding Its Secretive War in Somalia*, 31/03/2017, http://www.thedrive.com/the-war-zone/8851/america-is-expanding-its-secretive-war-in-somalia [geraadpleegd op 01/06/2017]

The East African, *At least 6 dead in al Shabaab attack on Somalia's capital*, 10/09/2018, https://www.theeastafrican.co.ke/news/africa/Huge-explosion-rocks-Mogadishu/4552902-4752342-fqh7bi/index.html [geraadpleegd op 21/01/2019]

The Global Observatory (Hills A.), *Can Neighborhood Watch Ease Somalia's Insecurity?,* 29/09/2016, https://theglobalobservatory.org/2016/09/mogadishu-somalia-wabeeri-neigborhood-watch/ [geraadpleegd op 21/01/2019]

The Guardian (Burke J.), *Three tales of Mogadishu: violence, a booming economy … and now famine*, 15/05/2017, https://www.theguardian.com/cities/2017/may/15/mogadishu-violence-booming-economy-famin [geraadpleegd op 01/06/2017]

The Guardian (Massy-Beresford H.), *Where is the fastest growing city in the world?*, 18/11/2015, https://www.theguardian.com/cities/2015/nov/18/where-is-the-worlds-fastest-growing-city-batam-niamey-xiamen [geraadpleegd op 01/02/2017]

The Guardian, *'We laugh, sing and play music': the rise of Mogadishu*, 11/07/2018, https://www.theguardian.com/world/2018/jul/11/somalia-the-rise-of-mogadishu-artists-music-activists [geraadpleegd op 22/01/2019]

The Guardian, *I get scared, but I'm staying: poignant words of murdered Mogadishu florist,* 03/09/2018, https://www.theguardian.com/global-development/2018/sep/03/poignant-words-of-murdered-mogadishu-florist-mohamed-mahamoud-sheik [geraadpleegd op 22/01/2019]

The Guardian, *Death toll from Somali bomb blasts rises above 50,* 11/11/2018, https://www.theguardian.com/world/2018/nov/11/death-toll-from-somali-bomb-blasts-rises-above-50 [geraadpleegd op 21/01/2019]

The Guardian (Burke J.)*, US airstrikes fail to weaken al-Shabaab's grip on Somalia*, 11/11/2018, https://www.theguardian.com/world/2018/nov/11/us-airstrikes-fail-to-weaken-al-shabaab-grip-on-somalia [geraadpleegd op 21/01/2019]

The Heritage Institute for Policy Studies (HIPS), (Williams P.D., Hashi A.), *Strategy Challenges for the AU Mission in Somalia,* 02/2017, http://www.heritageinstitute.org/wp-content/uploads/2016/02/Exit-Strategy-Challenges-for-the-AU-Mission-in-Somalia.pdf [geraadpleegd op 22/01/2019]

The Heritage Institute for Policy Studies (HIPS), *Youth Migration in Somalia: Causes, Consequences and Possible Remedies*, 11/04/2018, http://www.heritageinstitute.org/wp-content/uploads/2018/04/Youth-Migration-in-Somalia-1.pdf [geraadpleegd op 21/01/2019]

The Independent (Osborne S.), *Mogadishu explosion: Car bomb leaves 'at least six' dead and 20 wounded in Somalia Capita*l, 30/07/2018, https://www.independent.co.uk/news/world/africa/mogadishu-somalia-explosion-car-bomb-blast-killed-wounded-waberi-maka-al-mukarramah-latest-updates-a7867236.html [geraadpleegd op 22/01/2019]

Their World, *Somalian students volunteer to teach children whose families fled conflict and famine*, 12/07/2018, https://theirworld.org/news/somalia-students-teach-children-in-idp-camps-mogadishu [geraadpleegd op 21/01/2019]

The Jamestown Foundation (Roble M.), *Can Somalia's al-Shabaab Survive the Loss of Kismayo?,* 18/10/2012, https://www.ecoi.net/en/document/1338934.html [geraadpleegd op 22/01//2019]

The Jamestown Foundation (Perkins B.M.), *Somalia: Rise in al-Shabaab Activity in Central Somalia*, in *Terrorism Monitor,* volume: 16, Issue: 23, 03/12/2018, https://jamestown.org/program/brief/?mc_cid=175f167eab&mc_eid=7cc49f69e3 [geraadpleegd op 17/12/2018]

The Jamestown Foundation (West S.*), Terrorism Monitor, Increased Attacks Suggest al-Shabaab Resurgence*, 12/10/2018, https://jamestown.org/program/increased-attacks-suggest-al-shabaab-resurgence/ [geraadpleegd op 21/01/2019]

The New York Times (Gettleman J.), *Fueled by Bribes, Somalia's Election Seen as Milestone of Corruption*, 07/02/2017, https://www.nytimes.com/2017/02/07/world/africa/somalia-election-corruption.html?_r=2 [geraadpleegd op 01/06/2017]

The Norwegian Country of Origin Information Centre (Landinfo), *Somalia: Violence, fatalities, perpetrators and victims in Mogadishu*, 27/02/2017, http://landinfo.no/asset/3560/1/3560_1.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]

The Norwegian Country of Origin Information Centre (Landinfo), *Security Challenges in Mogadishu*, 15/05/2018, https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/06/Report-Somalia-Security-challenges-in-Mogadishu-May-2018-1.pdf [geraadpleegd op 29/01/2019]

The Star (Shephard M.), *Star exclusive: Somalia's new war order*, 25/05/2014, http://www.thestar.com/news/world/2014/05/25/star_exclusive_somalias_new_war_order.html [geraadpleegd op 16/11/2015]

The Strategic Times, *Somali Special Forces : The Danab Commandos*, 23/02/2017, http://thestrategictimes.com/somali-special-forces-danab-commandos/ [geraadpleegd op 01/06/2017]

The Times (Starkey J.), *Segregation and security: life inside MIA*, 11/05/2015, https://global.factiva.com [geraadpleegd op 16/11/2015]

The Washington Post, *Car bombs rock Somali capital, killing at least 20 in attacks claimed by al-Shabab*, 09/11/2018, https://www.washingtonpost.com/world/africa/car-bombs-rock-somali-capital-killing-at-least-20-in-attacks-claimed-by-al-shabab/2018/11/09/960bff40-e431-11e8-8f5f-a55347f48762_story.html?noredirect=on [geraadpleegd op 21/01/2019]

The World Bank, *Somali Authorities Make Urban Resilience a Priority*, 07/09/2017, https://www.worldbank.org/en/news/feature/2017/09/07/somali-authorities-make-urban-resilience-a-priority [geraadpleegd op 22/01/2019]

The World Bank, *Somali Urban Investment Planning Project Additional Financing, Combined Project Information Documents / Integrated Safeguards Datasheet (PID/ISDS*), 19/10/2018, http://documents.worldbank.org/curated/en/257451540204195516/pdf/Project-Information-Document-Integrated-Safeguards-Data-Sheet-Somali-Urban-Investment-Planning-Project-Additional-Financing-P166591.pdf [geraadpleegd op 22/01/2019]

United Kingdom Home Office, *Country Policy and Information Note Somalia (South and Central): Fear of Al Shabaab*, 01/07/2017, https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/629570/Somalia_-_Al-Shabaab_-_CPIN_-_v2_0.pdf [geraadpleegd op 22/01/2019]

United Kingdom Home Office, *Country Policy and Information Note. Somalia (south and Central): Security and humanitarian situation,* 26/09/2018, https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/743807/Somalia_-_Security_Sitn_-_CPIN_-_v4.0ex__September_2018_.pdf [geraadpleegd op 16/01/2019]

United Nations, *Biographical Notes, Secretary-General Appoints Nicholas Haysom of South Africa Special Representative, Head of United Nations Assistance Mission in Somalia*, 12/09/2018, https://www.un.org/press/en/2018/sga1833.doc.htm [geraadpleegd op 15/01/2019]

United Nations, *Political Turbulence Still Threatens Somalia's 'Positive Trajectory', Special Representative Warns in Briefing to Security Council*, 03/01/2019, https://www.un.org/press/en/2019/sc13654.doc.htm [geraadpleegd op 15/01/2019]

United Nations Assistance Mission in Somalia (UNSOM) [website], *Mandate*, s.d., https://unsom.unmissions.org/Default.aspx?tabid=6255&language=en-US [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations Assistance Mission in Somalia (UNSOM), *Mogadishu hosts its third annual book fair*, 13/09/2017, https://unsom.unmissions.org/mogadishu-hosts-its-third-annual-book-fair [geraadpleegd op 15/01/2019]

United Nations Assistance Mission in Somalia (UNSOM*), Federal Government and UN unveil support programme for Somalia's new policing model*, 11/06/2018, https://unsom.unmissions.org/federal-government-and-un-unveil-support-programme-somalia%E2%80%99s-new-policing-model [geraadpleegd op 21/01/2019]

United Nations Assistance Mission in Somalia (UNSOM), *A new way to educate in Somali schools starts in August*, 24/07/2018, https://unsom.unmissions.org/new-way-educate-somali-schools-starts-august [geraadpleegd op 18/01/2019]

United Nations Assistance Mission in Somalia (UNSOM), *Human Rights and Protection Group, Monthly Briefs on Human Rights in Somalia- July 2018*, 20/08/2018, https://unsom.unmissions.org/sites/default/files/human_rights_and_protection_in_somalia_-_monthly_brief_july_2018.pdf [geraadpleegd op 17/01/2019]

United Nations Assistance Mission in Somalia (UNSOM), *Human Rights and Protection Group, Monthly Briefs on the Human Rights in Somalia, August 2018,* 08/2018, https://unsom.unmissions.org/sites/default/files/human_rights_and_protection_in_somalia_-_monthly_brief_august_2018.pdf [geraadpleegd op 17/01/2019]

United Nations Assistance Mission in Somalia (UNSOM), *Human Rights and Protection Group, Monthly Brief, September 2018,* 09/2018, https://unsom.unmissions.org/sites/default/files/hrpg_september_brief.pdf [geraadpleegd op 21/01/2019]

United Nations Assistance Mission in Somalia (UNSOM), *Ahead of presidential poll, deputy UN Envoy calls for free and fair election in South West State,* 13/11/2018, https://unsom.unmissions.org/ahead-presidential-poll-deputy-un-envoy-calls-free-and-fair-election-south-west-state [geraadpleegd op 14/01/2018]

United Nations Development Programme (UNDP*), Somalia hosts its first National Economic Policy Forum*, 14/11/2018, http://www.so.undp.org/content/somalia/en/home/presscenter/pressreleases/2018/11/14/somalia-hosts-its-first-national-economic-policy-forum-.html [geraadpleegd op 21/01/2019]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) via reliefweb, *Yemen, Assisted Spontaneous Return (ASR*), 12/07/2018, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/64896.pdf [geraadpleegd op 21/01/2019]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) via Reliefweb, *Factsheet Somalia, 1-30 November 2018*, 30/11/2018, https://reliefweb.int/report/somalia/unhcr-somalia-factsheet-1-30-november-2018 [geraadpleegd op 20/12/2018]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *SOMALIA Somali returnees from Kenya at 30 November 2018*, 05/12/2018, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/67180.pdf [geraadpleegd op 20/12/2018]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) via Reliefweb, *Somalia Protection Cluster Midyear review 2018*, s.d., https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/mid_year_report_jan_june_2018.pdf [geraadpleegd op 28/01/2019]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) via Reliefweb, *UNHCR Operational Update*, 18/01/2019, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Yemen%20EXTERNAL%20Operational%20Update%202018-01-18.pdf

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), Displacement of Somalis, *Refugees, Asylum-seekers and IDP's, as of 01 January 2019,* 31/01/2019, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/EHA_Yemen_Somalis_A3PC_181231.pdf

United Nations Human Rights Council via Refword.com, *Report of the Independent Expert on the situation of human rights in Somalia, 6 September 2017, A/HRC/36/62*, 06/09/2017, https://www.refworld.org/docid/59c12bed4.html [geraadpleegd op 30/01/2019]

United Nations Human Rights Council, *Report of the Independent Expert on the situation of human rights in Somalia*, 19/07/2018, https://www.securitycouncilreport.org/wp-content/uploads/a_hrc_39_72.pdf [geraadpleegd op 19/12/2018]

United Nations News Centre, *Somalia: UN Security Council urges sustained momentum towards democratic governance,* 10/02/2017, https://news.un.org/en/story/2017/02/551262-somalia-un-security-council-urges-sustained-momentum-towards-democratic [geraadpleegd op 30/01/2019]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Somalia: Humanitarian Dashboard - October 2018,* 25/11/2018, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/20181125_Somalia%20Humanitarian%20Dashboard.pdf [geraadpleegd op 20/12/2018]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) via Reliefweb, *Somalia, Humanitarian Snapshot*, 11/12/2018, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Somalia%20Humanitarian%20Snapshot%20-%20December%202018.pdf [geraadpleegd op 20/12/2018]

United Nations Security Council, *Report of the Secretary General on Somalia. S/2014/330*, 12/05/2014, http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1432126.pdf [geraadpleegd op 25/06/2014]

United Nations Security Council, *Letter dated 9 October 2015 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolutions 751 (1992) and 1907 (2009) concerning Somalia and Eritrea addressed to the President of the Security Council. S/2015/801*, 19/10/2015, http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2015/801 [geraadpleegd op 26/10/2015]

United Nations Security Council, *Report of the Secretary-General on Somalia [S/2016/430]*, 09/05/2016, http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2016/430 [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations Security Council, *Letter dated 7 October 2016 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolutions 751 (1992) and 1907 (2009) concerning Somalia and Eritrea addressed to the President*

of the Security Council. S/2016/919, 31/10/2016, http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1630079.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations Security Council, *Report of the Secretary-General on Somalia. S/2017/21*, 09/01/2017, http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1647163.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations Security Council, *Report of the Secretary-General on Somalia. S/2017/408*, 09/05/2017, http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1712363.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations Security Council, *Report of the Secretary-General on Somalia, S/2018/411*, 02/05/2018, http://undocs.org/S/2018/411 [geraadpleegd op 11/12/2018]

United Nations Security Council via Ecoi.net, *Letter dated 7 November 2018 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolutions 751 (1992) and 1907 (2009) concerning Somalia and Eritrea addressed to the President of the Security Council*, 09/11/2018, https://www.ecoi.net/en/file/local/1452043/1226_1542897099_n1830165.pdf [geraadpleegd op 11/12/2018]

United Nations Security Council*, Meeting Coverage, Political Turbulence Still Threatens Somalia's 'Positive Trajectory', Special Representative Warns in Briefing to Security Council*, 03/01/2019, https://www.un.org/press/en/2019/sc13654.doc.htm [geraadpleegd op 24/01/2019]

United Nations Security Council, *Report of the Secretary-General on Somalia*, 21/12/2018, https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/S_2018_1149.pdf [geraadpleegd op 30/01/2019]

United Nations Support Office for AMISOM (UNSOA) [website], *Mandate*, s.d., http://unsoa.unmissions.org/unsoa-mandate [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations Support Office in Somalia (UNSOS) [website], s.d., https://unsos.unmissions.org/ [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations Support Office in Somalia (UNSOS), UN honors British soldiers serving in Somalia, 09/01/2018, https://unsos.unmissions.org/un-honors-british-soldiers-serving-somalia [geraadpleegd op 16/01/2019]

United States Africa Command, *Commander of United States Africa Command Visits Somalia,* 27/11/2018, https://www.africom.mil/media-room/article/31366/commander-of-united-states-africa-command-visits-somalia [geraadpleegd op 09/01/2018

United States Department of State (USDOS), *Country Reports on Human Rights Practices for 2015, Somalia,* 13/04/2016, https://www.refworld.org/country,,USDOS,,SOM,,5716120a8,0.html [geraadpleegd op 28/01/2019]

United States Department of State (USDOS), *Country Reports on Human Rights Practices for 2016, Somalia,* 03/03/2017, https://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2016/af/265300.htm [geraadpleegd op 28/01/2019]

United States Department of State (USDOS), *Country Reports on Human Rights Practices for 2017. Somalia*, 25/04/2018, https://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2017/af/277045.htm [geraadpleegd op 28/01/2019]

USAID via ReliefWeb, *Somalia - Complex Emergency*, 30/09/2018, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/09.30.18%20-%20USAID-DCHA%20Somalia%20Complex%20Emergency%20Fact%20Sheet%20%235.pdf [geraadpleegd op 20/12/2012]

USAID, *Somalia: Education* [website], laatste update: 23/11/2018, https://www.usaid.gov/somalia/education [geraadpleegd op 28/01/2019]

Voice of America (VOA) (Joseph D., Maruf H.), *US-Trained Somali Commandos Fight Al-Shabab*, 31/07/2014, http://www.voanews.com/content/us-trained-somali-commandos-fight-against-al-shabab/1968832.html [geraadpleegd op 16/11/2015]

Voice of America (VOA), *For 3 Days, Books Replace Blasts in Somali Capital*, 18/08/2016, https://www.voanews.com/a/magadishu-book-fair/3470611.html [geraadpleegd op 15/01/2019]

Voice of America (VOA), *Three Explosions Rock Somali Capital; 27 Dead, Including Gunmen,* 09/11/2018, https://www.voanews.com/a/somalia-suicide-car-bombings/4651653.html [geraadpleegd op 21/01/2019]

Voice of America (VOA) (Maruf H.), *In Somalia, Businesses Face 'Taxation' by Militants*, 03/12/2018, https://www.voanews.com/a/in-somalia-businesses-face-taxation-by-militants/4684759.html [geraadpleegd op 14/12/2018]

Voice of America (VOA) (Maruf H.), *In Somalia, Businesses Face 'Taxation' by Militants*, 03/12/2018, https://www.voanews.com/a/in-somalia-businesses-face-taxation-by-militants/4684759.html [geraadpleegd op 14/12/2018]

Voice of America (VOA), *Somali Region Gets New President After Deadly Election Campaign*, 19/12/2018, https://www.voanews.com/a/somali-region-gets-new-president-after-deadly-election-campaign/4707359.html [geraadpleegd op 14/01/2019]

Voice of America (VOA), War, Hunger and a Housing Boom: Welcome to Africa's Most Crowded City, 11/12/2018, https://www.voanews.com/a/war-hunger-housing-boom-welcome-to-mogadishu-africa-most-crowded-city/4696487.html [geraadpleegd op 14/01/2019]

Voice of America (VOA) (Hassan M.O.), *Somalia's Al-Shabab Declares War on Pro-Islamic State Group*, 21/12/2018, https://www.voanews.com/a/somalia-al-shabab-declares-war-on-pro-islamic-state-group/4711075.html [geraadpleegd op 14/01/2019]

Voice of America (VOA) (Maruf H.), *In Somalia, Businesses Face 'Taxation' by Militants*, 03/12/2018, https://www.voanews.com/a/in-somalia-businesses-face-taxation-by-militants/4684759.html [geraadpleegd op 14/12/2018]

Voice of America (VOA), *Officials: Deputy Chief of IS-Linked Group in Somalia Killed*, 23/10/2018, https://www.voanews.com/a/officials-deputy-chief-of-is-linked-group-in-somalia-killed/4625652.html [geraadpleegd op 21/01/2019]

WARFARE, *Operation TANGHAM: The British Army in Somalia,* 31/08/2018, http://www.warfare.today/2018/08/31/operation-tangham-the-british-army-in-somalia/ [geraadpleegd op 16/01/2019]

War Is Boring (Gannon D.), *Somalia's Got a New Commando Squad*, 17/07/2014, https://medium.com/war-is-boring/american-commandos-secretly-training-the-new-somali-army-861e0f87cd86 [geraadpleegd op 01/06/2017]

World Food Programme (WFP), *Somalia, Road Access Constraints as of 07 June 2018*, 07/06/2018, https://logcluster.org/sites/default/files/maps/som_op_accessconstraints_a3p_20180607.pdf [geradpleegd op 21/01/2019]

Xinhua, *Africa Focus: War-torn Somalia opens 2nd bank in capital*, 22/05/2015, http://news.xinhuanet.com/english/2015-05/22/c_134259579.htm [geraadpleegd op 16/11/2015]

Xinhua, *Somalia regains control of airspace management after 27 years*, 28/12/2017, http://sable.madmimi.com/c/13341?id=4485989.51190.1.8eebe338d8dedb56de1063cc9a585bef [geraadpleegd op 18/01/2018]